

KNAPP ÉVA

PÁZMÁNY-RELIKVIÁK A BUDAPESTI
EGYETEMI KÖNYVTÁRBAN

PÁZMÁNY RELICS IN THE
UNIVERSITY LIBRARY OF BUDAPEST

Pázmány-relikviák a budapesti Egyetemi Könyvtárban -

Pázmány Relics in the University Library of Budapest

Knapp Éva

**Pázmány-relikviák a budapesti
Egyetemi Könyvtárban**

(Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárának kötetei
a budapesti Egyetemi Könyvtárban)

**Pázmány Relics
in the University Library of Budapest**

(The volumes of Péter Pázmány's private library of Pozsony
in the University Library of Budapest)

Tanulmány, katalógus - Study, Catalogue

Kiállítás 2012. december 13 – 2013. március 29

- Exhibition 13 December 2012 – 29 March 2013

Budapest, 2012

Kiállítások az ELTE Egyetemi Könyvtárban, 6. / Exhibitions at the ELTE University Library, 6.

Az első borítón Ismeretlen Festő, Pázmány Péter, olajfestmény, részlet, Trnava (Nagyszombat) Nyugat-Szlovákiai Múzeum (Západoslovenské múzeum v Trnave), a szennycímlap versóján és a hátsó borítón Bernardino Castori, *Institutione civile* [...], (Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622) című műve Pázmány könyvtárában őrzött példányának hátsó kötéstáblája részlete látható.

Illustration on front cover: Unknown painter, Péter Pázmány, oil-painting, detail, Trnava, West-Slovakian Museum (Západoslovenské múzeum v Trnave)
Illustration on verso of bastard title and on back cover: detail from the back cover of the copy of Bernardino Castori, *Institutione civile* [...], (Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622), kept in Pázmány's library

A fényképeket Hajtmanszki Péter (ELTE Egyetemi Könyvtár) készítette /
Photographs taken by Péter Hajtmanszki (ELTE University Library)

ISSN 2060-0070

©Knapp Éva 2012

Minden jog fenntartva, beleértve az elektronikus információ hordozókon való
megjelentetés jogát is / All rights reserved, including publishing on any digital
medium

Fordította az APT Hungária Kft. / Translated by APT Hungária Ltd.

Kiadja az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára / Published by
University Library of Eötvös Loránd University

Felelős kiadó / Responsible publisher
Dr. Szögi László

Készítette a Komáromi Nyomda és Kiadó Kft.
/ Printed by Komáromi Nyomda és Kiadó Kft.

A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta / The publication was
supported by the National Cultural Fund of Hungary

Nemzeti
Kulturális
Alap

National
Cultural Fund
of Hungary

Pázmány-relikviák a budapesti

Egyetemi Könyvtárban

(Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárának kötetei a
budapesti Egyetemi Könyvtárban)

Pázmány Péter pozsonyi könyvgyűjteményének sorsa régóta foglalkoztatja a történeti kutatást. E könyvtár művelődés- és könyvtörténeti helye kiemelkedő jelentőségű, a nagyszombati születésű humanista, Zsámboky János osztrák nemzeti könyvtárban őrzött könyvtára¹ és a költő Zrínyi Miklós Zágrábra került könyvei² körében jelölhető ki. Nem tekinthető csupán úgynevezett főpapi könyvtárnak, ott a helye a XVII. századi tudós könyvtárak körében is.

Historiográfia

Ismeretes, hogy Pázmány Péter 1628–1637 között több végrendeletet készített.³ Ezek közül az 1636. november 12-én kelt végrendelet értelmében könyvtárát az általa „alapított” és folyamatosan támogatott pozsonyi jezsuita kollégiumra hagyta.⁴ Későbbi végrendeletében a könyvtárára vonatkozó akaratát nem másította meg. Teljesült-e a végakarát? A kérdést az elmúlt századokban többször feltette a kutatás, egyértelmű válasz azonban a XX. század végéig nem fogalmazódott meg.

¹ Ld. pl. Gulyás Pál, *Bibliotheca Joannis Sambuci – Sámbooky János könyvtára*, Bp., 1941; *A Zsámbooky-könyvtár katalógusa (1587) Gulyás Pál olvasatában*, Szeged, Scriptum Kft, 1992.

² Vö., *A Bibliotheca Zriniana története és állománya – History and Stock of the Bibliotheca Zriniana*, szerk. Klaniczay Tibor, Bp., Argumentum Kiadó – Zrínyi Kiadó, 1991.

³ Jankovics József, *Pázmány Péter ismeretlen végrendelete 1637-ből* = *Lymbus*, 2004, 61–69; Hanuy Ferencz (kiad.), *Pázmány Péter bíbornok, esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása összegyűjtött levelei, I–II*, Bp., 1910–1911.

⁴ Hanuy, i. m. (3. jegyzet) II, 728–731.

Pázmány életírója, Fraknói Vilmos 1872-ben megjelent kutatásai szerint Pázmány könyveiből csak kevés jutott Pozsonyba.⁵ Fraknói egész életében kereste a Pázmány-könyvtár nyomát, sikertelenül. Előfeltevése szerint a kötetekben Pázmány kézjegyét kereste, s ez tévútra vezette. Mindössze egyetlen olyan kötetről számolt be, mely biztosan Pázmányé volt, ez a saját, *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...] (Bécs, Gelbhár, 1626 – RMNy 1351)*⁶ című művének úgynevezett korrektúra-példánya. Fraknói nyomán Schönvitzky Bertalan (1896) és Clauser Mihály (1936) tagadták, hogy Pázmány Péter könyvtára végrendeletének megfelelően bekerült volna a pozsonyi jezsuiták könyvtárába.⁷ Fraknóinak, Schönvitzkynek és Clausernek sem felelete, sem feltevése nem volt arról, vajon mi lett Pázmány könyvtárával.

1975-ben Bitskey István és Kovács Béla a pozsonyi jezsuiták XVII. századból fennmaradt, Egerben megőrzött katalógus-együttesét elemezve abból indult ki, ha Pázmány végakarátát teljesítették, a könyvek leírásának e könyvjegyzékben kell lennie.⁸ Felhívták a figyelmet arra, hogy Pázmány egyik levelében öt olyan könyvről tett említést, melyet megvásárolt. Az 1636. február 17-én kelt levél szerint Hmira János, a Pázmány által 1623-ban alapított bécsi papnevelde (ma Pázmáneum) rektora könyveket küldött Pázmánynak, s ő ezek közül ötöt megtartott (39 forint értékben), a többit visszaküldte.⁹ E nyomtat-

---

⁵ Fraknói (Frankl) Vilmos, Pázmány Péter és kora, I–III. kötet, Pest, Ráth Mór, 1868–1872, itt: III, 240; vö., Fraknói Vilmos, Pázmány Péter, Bp., [1886]. Ld. még, Őry Miklós, Pázmány Péter tanulmányi évei, Piliscsaba, 2006, PPKE BTK.

⁶ Ez a példány minden bizonnyal azonos a Pázmány által javított, ma az esztergomi Bibliothécában őrzött példánnyal. Vö. Büky Béla, *Hogyan korrigált Pázmány Péter? Különnyomat*, Bp., 1962, 11.

⁷ Schönvitzky Bertalan, *A pozsonyi kir. kath. főgymnasium története*, Pozsony, 1896, 99; Clauser Mihály, *Pázmány Péter írói műhelyéből*, Regnum 1936, 142–149.

⁸ Bitskey István – Kovács Béla, *A pozsonyi jezsuita kollégium XVII. századi könyvtára és a Pázmány-hagyatéka*, Magyar Könyvszemle 91(1975) 25–37. A feltételezhetően idősebb Schönvitzky Bertalan révén Egerbe átszármazott és ott megőrződött katalógus-együttes jelzete: Eger, Dobó István Vármúzeum, ltsz. 1984.

⁹ Bitskey – Kovács, i. m. (8. jegyzet) 34; Hanuy, i. m. (3. jegyzet) II, 629. Pázmány újabban felfedezett leveleiben sem található további megjegyzés könyveivel, könyvtárával kapcsolatosan. Ld. Tusor Péter, *Ismeretlen levelek, iratok, feljegyzések Pázmány Pétertől*, Irodalomtörténeti Közlemények 100 (1996)

ványokat Bitskey és Kovács azonosította, behasonlította a XVII. századi pozsonyi jezsuita katalógusokban, s ott egy híján (Famiano Strada, *De bello Belgico*, Roma 1632 vagy 1635) megtalálhatók voltak.

Fraknoi nyomán Bitskey és Kovács arra a megállapításra jutott, hogy Pázmány Péter már említett, saját kezével javított szövegű *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...]* című műve egykor Pázmány tulajdonában volt, s a kötet bekerült a pozsonyi jezsuita könyvtárba. A tanulmány szerzői néhány Pázmány által használt alapvető forrásművet is behasonlítottak a pozsonyi katalógusokban. Megállapították, lehetséges, hogy Pázmány könyvtárának „legalábbis egy része a végrendelet által meghatározott helyre jutott”, s „főként” a második jegyzék tartalmazza azokat, melyeket Pázmány Nagyszombatban és Pozsonyban írt prédikációiban többször idézett. Feltételezték azt is, hogy a második pozsonyi jezsuita könyvjegyzék készítése összefüggésben állhat a Pázmány-könyvtár bekerülésével, s Fraknoi azért nem találhatta meg Pázmány könyveit Pozsonyban, mert nevét tartalmazó tulajdonosi bejegyzéseket keresett.¹⁰

Bitskey István Pázmány-monográfiájában (1979) külön fejezetben foglalkozott „Pázmány könyvtára”-val. Az előbbi megállapításokhoz képest újabb hipotéziseket fogalmazott meg: 1. Pázmánynak jelentős magánkönyvtára lehetett; 2. Pázmány könyvtára nem került Nagyszombatba, majd onnan a budapesti Egyetemi Könyvtárba. Kizárta azt is, hogy Pozsonyon kívül bármely más hely könyvtárába kerültek volna Pázmány könyvei. 3. A pozsonyi jezsuita katalógusok ismeretében megismételte, hogy a Pázmány-könyvtár a végrendeletet teljesítve, a pozsonyi jezsuitákhoz került.¹¹

1987-ben, Pázmány Péter halálának 350. évében fordulóponthoz ért a Pázmány-könyvtár kutatástörténete. László Mihály, a Piarista Rend Központi Könyvtára vezetője két, kétségtelenül a Pázmány-könyvtárból származó prédikációs kötetről adott hírt. A mindmáig visszhang nélkül maradt közlemény szerint az egyik kötet Abraham Bzovius (Bzowsky) domonkos szerzetes *Concionum dominicalium totius*

318–344; Tusor Péter, *Petri Pázmány epistulae, acta notationesque inedita*, Magyar Egyháztörténeti Vázlatok, Regnum, Essays in Church History in Hungary, 1997/1–2, 83–146.

¹⁰ Bitskey – Kovács, i. m. (8. jegyzet) 35–36.

¹¹ Bitskey István, *Humanista erudíció és barokk világkép: Pázmány Péter prédikációi*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1979, 93–100.

anni tom. I–II (Coloniae Agrippinae, apud Antonium Boetzerum, 1612) című művének ismeretlen úton-módon a nagybörzsönyi Plébániai Könyvtárba került egyik példánya (jelzete nr. 126), címlapján a *Collegii Posoniensis Societatis Jesu 1637. Ex libris cardinalis Pazmany* tulajdonosi bejegyzéssel.¹²

A másik mű Bartholomaeus de Scobar jezsuita *Conciones super omnes Beatae Virginis Deiparae Mariae festivitates* (Parisiis, apud Sebastianum Cramoisy, 1624) című műve, címlapján – többek között – egy, a Pázmány-könyvtárra utaló megcsonkított tulajdonosi bejegyzéssel: *Collegii [Posoniensis kivágva] Societatis Jesu 1637. 19. Martii. Ex libris testamento legato cardinalis Pázmány.* (1. kép) A további tulajdonosi bejegyzések tanúsága szerint ez a kötet ismeretlen okból a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárából került át a sárospataki jezsuita rezidencia könyvtárába, onnan a sárospataki református főiskola könyvtárába, majd ismét a sárospataki jezsuitákhoz. A jezsuita rend feloszlatása (1773) után Sátoraljaújhelyre szállították a piarista könyvtárba, majd onnan Budapestre a Piarista Rend Központi Könyvtárába – 120 további olyan kötettel együtt, melyekben szintén a sárospataki református főiskola bejegyzése olvasható, s a sátoraljaújhelyi piarista könyvtárból kerültek a piarista központi könyvtárba.¹³ A Pázmány-könyvtárra utaló kéziratoss bejegyzések László Mihály megállapítása szerint egy kéztől származnak, a kötetek pergamenkötésűek. Azaz a Pázmány-könyvtár fennmaradt köteteinek egyik, a legfontosabb közös ismertetőjegye a pozsonyi jezsuita kollégiumi tulajdonosi bejegyzés Pázmány Péter halálának dátumával. A két kötet két különböző őrzési helyről bukkant fel. Ez a könyvtörténeti kutatás számára azt a tényt közvetítette, hogy

¹² A kötet jelenleg lappang, a tulajdonosi bejegyzést nem ellenőrizhettem. A nagybörzsönyi Plébániai Könyvtár anyaga nem került be a váci Egyházmegyei Könyvtárba. Időközben Nagybörzsöny az esztergomi főegyházmegye része lett, s váci egyházmegyei tájékoztatás szerint a könyvtár anyaga Esztergomba került. Érdeklődésemre azonban jelezték, hogy az esztergomi Bibliotheca nem vett át Nagybörzsönyből származó plébániai könyvanyagot. A Piarista Rend Központi Könyvtárába nem került a példány. Valószínű, hogy a kötet egy másik esztergomi egyházi könyvtárban lappang.

¹³ László Mihály, Pázmány Péter könyvtárának két kötete, Magyar Könyvszemle 103 (1987) 221; vö. még, Visegrádi János, A kegyesrendiek sátoraljaújhelyi házikönyvtárának ismertetése = Adatok Zemplén vármegye történetéhez, 1910, 227–273, De Scobar műve a nr. 46. A példány jelzete ma: Budapesti Kegyesrendi Központi Könyvtár, 42/8/5.

Pázmány pozsonyi könyvtára a végrendelet teljesítése után nem maradt egy helyen, egésze vagy egy része szétszóródott.

A kutatástörténet következő fontos dátuma 1990, amikor megjelent a pozsonyi jezsuita katalógus-együttes szövegkiadása a szegedi *Adattár* sorozat 17/1-es kötetében. A vonatkozó bevezető-rész röviden összegezte a pozsonyi jezsuita kollégium, a könyvtár és a könyvjegyzék történetét – elsősorban Bistkey István és Kovács Béla 1975-ös tanulmánya alapján. Kitért a Pázmány-könyvtár problematikájára is, ugyanakkor figyelmen kívül hagyta László Mihály *Magyar Könyvszemlében* közölt cikkét. Röviden utalt a pozsonyi jezsuita könyvtár állományának sorsára: a feloszlás évében (1773) történt „újrakatalogizálás”-ra és arra, hogy az államosított, Budára, később Pestre költöztetett nagyszombati egyetem jogutód könyvtárának segédőre, Kovachich Márton György 1782-ben kiválogatta és a budai Egyetemi Könyvtárba szállította a pozsonyi jezsuita könyvtár véleménye szerint arra érdemes részét.¹⁴

Ezt követően 2004. január végén Mészáros Klára (Klara Mészárosova) a pozsonyi Egyetemi Könyvtár munkatársa az MTI pozsonyi tudósítójának adott, érzelmektől fűtött közleményében tudatta, hogy „370 év után Pozsonyban előkerült Pázmány Péter könyvtára.” A közlemény legfontosabb, részben téves részletei a következők: 1. a könyvtárat 370 évig [!] hasztalan [!] keresték. 2. Pázmány Péter első könyvtára 1620-ban Nagyszombatban elégett. Pázmány második, ismeretlen számú kötetből álló pozsonyi könyvtárát végrendeletében a pozsonyi jezsuita kollégiumra hagyományozta, s az „állományból azóta egyetlen példány sem került elő” [!]. 3. Mészáros Klára véletlenül akadt a kötetek nyomára 2003-ban. Mászt kutatva felfigyelt egy kötetre, melyben a kéziratoss bejegyzés feltüntette Pázmány halála dátumát. Ennek nyomán átvizsgálta az állomány megfelelő részét és 52 olyan kötetet (= 46 mű) talált, melynek tulajdonosi bejegyzésében olvasható Pázmány halálának dátuma, közülük kettőben a „Pázmány kardinális könyveiből” bejegyzés latin megfelelője is. 4. Állomány-összetételről megtudjuk, hogy a kötetek legtöbbször teológiai tárgyú vagy prédikációkat tartalmaz és Kálvin munkáiból is található néhány. Vannak olyan kötetek is, me-

¹⁴ Magyarországi jezsuita könyvtárak 1711-ig, I, Kassa, Pozsony, Sárospatak, Turóc, Ungvár, sajtó alá rend. Farkas Gábor, Monok István, Pozsár Annamária, Varga András, Szeged, Scriptum Kft., 1990, XII–XIV, 87–236.

lyeket Pázmány ajándékba kapott, így például a nagyszombati egyetem diákjainak ajándéka az egyetem megalapításának első évfordulóján, vagy egy német jezsuita 1637-ben megjelent műve, melyben Pázmány munkásságáról is ír. 5. Mészáros ígérte, folytatja a kutatást, már csak néhány újabb kötet előkerülésére számít, s tudományos munkáját egy éven belül megjelenteti.¹⁵ A pozsonyi Pázmány-könyvtárból származó kötetek publikálása azonban mindmáig várat magára, s az állományrész folyamatosan hozzáférhetetlen a magyar tudományos kutatás számára.

2006-ban a *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon* „könyvkultúra és írásbeliség” címszavában Monok István a Zrínyi-könyvtár környezetében jelölte ki Pázmány Péter magánkönyvtárának lehetséges helyét. Pázmány Péter „[...] könyvtáráról, erudíciójáról sajnos kevés konkrét adat áll rendelkezésre, [írja,] de ha unokaöccse, Pázmány Miklós könyvtárának tematikus összetételét nézzük, különösen pedig azokat a műveket, amelyek Zrínyi Miklós olvasmányaival teszik rokonná ezt a bibliotékát – jóllehet eleddig ezt forrás nem dokumentálja –, nehéz nem az egyházszervező politikus, Zrínyi-gyám Pázmány Péterre gondolni.”¹⁶ Hargittay Emil Pázmány Péterrel kapcsolatos tanulmányait közlő kötetében (2009) Bitskey István és Mészáros Klára kutatásaira hivatkozva megállapította, „jelenleg nincsenek lezárt kutatások arról, hogy milyen volt Pázmány könyvtárának összetétele, nem rendelkezünk olyan könyvlistával, mely az általa bizonyosan használt, birtokában levő könyvcímeket tartalmazná.”¹⁷

¹⁵ Vö. Mészáros Klára, Előkerült Pozsonyban Pázmány könyvtára, Magyar Nemzet, 2004. január 27, 17; Neszméri Sándor, Előkerültek Pázmány Péter könyvei a pozsonyi egyetemi könyvtárból, <http://www.ipszilon.hu/2004>; Előkerült Pázmány Péter könyvtára, Magyar Nemzet Online, <http://www.mno.hu/archivum/2004>; Megtalálták Pázmány Péter könyvtárát, Népszabadság Online, 2004. január 26; Megtalálták Pozsonyban Pázmány Péter könyvtárát, Evangélikus Élet, <http://www.evelet.hu/archivum/2004/6/55>.

¹⁶ Madas Edit – Monok István, Könyvkultúra és írásbeliség = Magyar Művelődéstörténeti Lexikon, VI, Bp., Balassi Kiadó, 2006, 153–209, itt: 199; vö. még, Ötvös Péter, Pázmány Miklós gróf könyvei = Klaniczay-emlékkönyv, szerk. Jankovics József, Bp., Balassi Kiadó, 1994, 344–364. Sem Ötvös Péter, sem Monok István nem hivatkozta László Mihály Magyar Könyvszemlében közölt cikkét a két, nyilvánvalóan Pázmány Péter könyvtárból származó kötetről.

¹⁷ Hargittay Emil, Filológia, eszmetörténet és retorika Pázmány Péter életművében, Bp., Universitas Könyvkiadó, 2009, 12. Ő sem hivatkozta László Mihály Magyar Könyvszemlében közölt cikkét, bár azt tartalmazza

Összegezve, a Pázmány-könyvtár jellemzői László Mihály és Mészáros Klára alapján a következők: 1. Pázmány Péter, mint tulajdonos nem írta be nevét könyvtára köteteibe. 2. Könyvtára – végrendeletét tiszteletben tartva – a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárába került, ahol a könyvtár neve mellé a kötetekbe írták az örökhatározó halálának dátumát, ami azonos a jezsuita tulajdonba kerülés napjával. 3. Esetenként az azonos szövegű bejegyzésekhez fűzték a kiegészítő „Ex libris cardinalis Pazmany”, vagy az „Ex libris testamento legato cardinalis Pázmány” formulát. 4. A bejegyzéseket egy kéz készítette. 5. A könyvtárhoz tartozó kötetek – az ajándékképpen Pázmánynak adott kötetei kivételével – pergamenkötésűek.

A tudománytörténetet folytatva, 2012. január 16-án – Pázmány Péter halálának 375. évében, huszonöt évvel László Mihály és nyolc évvel Mészáros Klára megállapításai után – amikor az egyházi könyvtárak történeti állományának rekonstruálására kidolgozott módszeremet próbáltam ki a budapesti Egyetemi Könyvtár közismerten gazdag, könyvés és könyvtártörténeti szempontból a Kárpát-medencében egyedülálló állományán,¹⁸ első eredményként Pázmány Péter pozsonyi könyvtárának egyik kötetét tarthattam a kezemben. Ezt továbbiak követték. A kötetek az egykori pozsonyi jezsuita kollégiumi könyvtár állományából a már említett 1782-es Kovachich Márton György-féle válogatás révén jutottak a budapesti Egyetemi Könyvtárba. Szolgálati úton jeleztem az eredményt a könyvtár főigazgatójának, majd levelet váltottam Mészáros Klárával, Bitskey Istvánnal, Hargittay Emillel és Monok Istvánnal. Mészáros Klára 2012. január 17-én válaszolt érdeklődésemre, hogy mikor lesz olvasható a Pázmány-könyvtárról szóló tudományos közleménye. A következőkről tájékoztattott: „[...] az utóbbi időben nem foglalkoztam a témával (a könyvtár rekonstrukciója miatt nem volt hozzáférhető az anyag [...]), de mielőtt lezárnám az ügyet még vagy 400–500 könyvet át kell nézmem, ezekkel az a baj, hogy nincsenek meg a jelzeteik, tehát nagyon időigényes és komplikált módon kell a címek alapján ezeket kinyomozni a könyvtáron belül. Ebben az évben készülök a további munkára,

---

a szaktanácsadásával készült Pázmány Péter-bibliográfia. Pázmány Péter-bibliográfia 1598–2004, összeáll. Adonyi Judit, Maczák Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 110, nr. 887.

¹⁸ Vö. például, Knapp Éva – Szögi László, Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára – University Library of Eötvös Loránd University, Bp., ELTE EK, 2012.

de a fentjelzett probléma miatt nem tudom, hogy mikorra sikerül a végére jutnom [...]. Egyébként épp a napokban, Pázmány kapcsán, felmerült egy könyvtáron kívüli fond átnézése is, szeretném azt is ellenőrizni. Mindent egybevetve, nem tudok konkrét határidőt jelezni.”

Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárának kötetei a budapesti Egyetemi Könyvtárban

Több magyarországi könyvtár,¹⁹ így a budapesti Egyetemi Könyvtár is őriz Pázmány-relikviákat. Az utóbbiak főbb típusai egy-egy példával a következők.

I. Pázmány Péter saját kezű kézírata: Pázmány Péter, *Physica [...]*, (Gracii, 1598–1599). A fehér pergamenkötésű kézirat első levelének rektóján 1635-ből származó ajándékozási bejegyzés olvasható a nagyszombati jezsuita kollégium részére, jelzete F6. (2. kép)

II. Pázmány Péter által dedikált nyomtatvány: Pázmány Péter, *Az mostan tamat wy tudomaniok hamissaganak, tiiz nilvan valo bizonisaga* (Gracii, VVidmanstadius, 1605 – RMNy 933, Egyetemi Könyvtári jelzete RMK I 48). A címlapon Pázmány Péter saját kezű ajándékozó bejegyzése Erdődy Tamás részére. (3. kép) A kötetet 1712-ben jegyezték be a lőcsei jezsuita könyvtár katalógusába, onnan a rend feloszlata után az Egyetemi Könyvtárba szállították.

III. Pázmány Péter által javított szövegű nyomtatvány: Pázmány Péter, *A setet haynal-csillag-utan budoso Luteristák vezetője* (Bécs, Formica Máté, 1627 – RMNy 1376, Egyetemi Könyvtári jelzete RMK I 95:1). Pázmány Péter 1629 körül készült saját kezű javításaival és jegyzeteivel. (4. kép) Pázmányt követően egy másik kéz is korrigálta a szöveget. A nyomtatványt 1709-ben [!] jegyezték be a pozsonyi jezsuita könyvtár katalógusába, ahonnan a rend feloszlata után szállították az Egyetemi Könyvtárba.

¹⁹ Így például Pázmány műveinek úgynevezett korrektúra-, más elnevezés szerint „kézi”-példányai közül az MTA Könyvtárában a Tiz bizonyság (Grác, 1605 – RMNy 933) Pázmány által javított példánya (RM.I.4°239), az esztergomi Bibliothécában a már említett *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...]* (Bécs, Gelbhár, 1626 – RMNy 1351) című található meg. Egykor Lugossy József magánkönyvtárában őrizte a Kalauz második kiadásának (RMNy 1293) Pázmány jegyzeteivel ellátott egyik példányát, melyet ma ismeretlen helyen őriznek. Vö. Büky, i. m. (6. jegyzet).

Ezek a könyvtörténet számára ismert kötetek egykor nyilvánvalóan Pázmány Péteréi voltak, de – éppúgy, mint a Fraknoi által említett, ma Esztergomban őrzött kötet és a többi említett úgynevezett Pázmány „kézipéldány” – nem voltak, nem lehettek részei a végrendeletileg a pozsonyi jezsuitákra hagyott magánkönyvtárnak. Ugyanígy nem valószínű, hogy a pozsonyi jezsuiták kollégiumi könyvtárából került ki az a Pázmány Péternek ajándékozott mű, melyet a budapesti Egyetemi Könyvtár 1999. IV. 9-én vásárolt az antikvár könyvkereskedelemből.²⁰ Ennek első – a példány sajátosságait feltáró és a kötetet a XVII–XVIII. századi vonatkozó történeti katalógusokban behasonlító – könyvészeti bemutatása a következő (5. kép):

Ioannes Filoponos, Joannis Philoponi In Cap. I. Geneseos, De mundi creatione libri septem [...] Interprete Balthasare Corderio, Antverp. Soc. Iesu [...], Viennae Austriae, Gregorius Gelbhaar, 1630. [Végén II. Ferdinánd nyomtatási engedélye a „Viennae die 4. Mensis Augusti. Anno M. DC. XXVI.” datálással.]

Megjegyzés: VD17 3:315038U

A VI. században élt szerző görög-latin nyelven közreadott műve a Teremtés Könyve első fejezetéről, melyet egy, a bécsi császári könyvtárban őrzött kéziratból rendeztek sajtó alá az uralkodó, II. Ferdinánd engedélyével (1626. augusztus 4.) és Balthasar Cordier (1592–1650) antwerpeni jezsuita szellemi közreműködésével.

Felzet: Bar.11007

Tulajdonosi bejegyzés: Címlapon Pázmány Péter kézzel festett bíborosi címere. A kötetet a supralibros szerint Pázmány II. Ferdinándtól ajándékként kapta, valószínűleg bíborossá kreálása (1629) alkalmából. Bresztyánszky Antal nevét őrzi az előzék („Ex libris Josephi ... [olvashatatlan] 788”; „Antonii Brestyanszky.”), illetve a címlap (pecséten: „Adalbert Bresztyenszky”).²¹

²⁰ Knapp Éva írásos szakvéleményét ld. 71/1999 ikt. számon az ELTE Egyetemi Levéltárban. A kötet nem őrzi a pozsonyi jezsuitákhoz végrendeletileg került Pázmány-könyvtár jellegzetes bejegyzését, de bizonyosan Pázmány Péteré volt, illetve az ő magánkönyvtárába szánták. A kötetet a Borda Antikvárium kínálta megvételre, több egyetemi könyvtári kiállításon szerepelt. Önálló publikálására azért nem került sor, mivel a pozsonyi jezsuita kollégiumba került Pázmány-magánkönyvtár sajátos tulajdonosi bejegyzése hiányzik belőle.

²¹ Bresztyánszky Adalbert tihanyi bencés apát 1836-tól az MTA levelező tagja volt, magánkönyvtárából halála (1851. II. 15.) után kerülhetett ki a kötet.

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Sötétvörös bőrkötés, elől és hátul aranyozott vaknyomásos léniával, a sarkokban aranyozott vaknyomásos virágokkal, királyi supralibros-szal – elől II. Ferdinánd kiscímere, hátul II. Ferdinánd középcímere –, aranymetszéssel. Restaurált, gerince barna bőrrrel pótolva. (6. kép)

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus Librorum Bibliothecae Collegij Posoniensis Societatis Jesu Anno Domini 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 94.): „Patres Graeci et Latini I – Joannes Philoponus G(raece) L(atine) in 4. Viennae 1630. Gregor(ius) Gelbhaar(us)”

2. *Catalogus Librorum Collegij Posoniensis Societatis Jesu [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 158.): [2 példányban:] „Interpretres scripturae sacrae I – Joannes Philoponus In cap(item) primum Genesis Graec(o) Lat(ine) in alba m(embrana) in 4o Viennae 1630 / Idem In cap(item) 1. Gen(esis) Graec(o) Lat(ine) similiter”

3. Budapesti Egyetemi Könyvtár, *ŷ 24* (*Catalogus Librorum confixorum penes revisoratus Posoniensis officium repertorum, Posonii 6. Dec. 1782. Továbbiakban: ŷ 24*): 0

4. Budapesti Egyetemi Könyvtár, *ŷ 11* (*Elenchus generalis librorum qui ex Bibliothecis, quas abolita S.I. in Regno Hungariae, et Provinciis eidem incorporatis habebat Pro Bibliotheca Regiae Universitatis Budensis Velut in eadem adhuc desiderati selecti Budae In Bibliotheca Regiae Universitatis MDCCCLXXXII. Diebus Januarii 14–27. Martii. Adiectus est Index Elenchorum Particularium, et Supplementum. Továbbiakban: ŷ 11*): 0

5. Budapesti Egyetemi Könyvtár, *ŷ 20/19* (*Elenchus librorum, qui ex bibliothecis infra specificatis, ductu indicis generalis selecti, et ad bibliothecam regiae universitatis Budensis transmittendi sunt. [1782 után] N. 19. Posoniensis Collegii. Továbbiakban: ŷ 20/19*): 0

***

A továbbiakban azoknak a nyomtatványoknak az időrendbe sorolt, restaurálásukat megelőző állapotát rögzítő könyvészeti leírását közlöm, melyek példány szerint megtalálhatók a budapesti Egyetemi Könyvtár történeti állományában és őrzik a Pázmány-könyvtár pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárába beolvasztott részének tulajdonosi bejegyzését Páz-

mány Péter halála dátumával. E túlnyomórészt XVII. századi kötetek²² azonosítása és ismerete kivétel nélkül alap kutatás eredménye, a Pázmány-könyvtár történetében ez ideig ismeretlenek és közöletlenek voltak.

1. (7. kép)

Tommaso Garzoni, *L' hospidale de' pazzi incurabili*. Nuovamente ristampato, e posto in luce da Tomaso Garzoni da Bagnacavallo. Con tre capitoli in fine sopra la pazzia, In Venetia, Appresso Roberto Meietti, 1601.

Felzet: Bar.10783/coll.1.

Della famosissima Compagnia della Lesina dialogo, capitoli, e ragionamenti, In Vicenza, Appresso li heredi di Perin libraro, ad istanza di Barezzo Barezzi, 1589. [Feltételezett szerzők: Francesco Maria Vialardi, Pietro Strozi, Tommaso Buoni]

Felzet: Ant.7356/coll.2.

Megjegyzés: Tommaso Garzoni (1549–1589) munkájának új kiadása, melyet egybekötöttek egy néhány évvel korábban megjelent, szintén olasz nyelvű művel.

Tulajdonosi bejegyzés a coll. 1. címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér vaknyomásos disznóbőr, leszakadt kötőkkel; gerincén ráírt címmel és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R” jelzéssel. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

Coll. 2.: Uitt.: 0

2. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 220.): „Italici – Thomas Gersonus Hospitale Stultorum in alba m(embrana) in 4. Venetijs 1601”

Coll. 2.: Uitt.: 0

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: 0

5. *f* 20/19: 0

²² Önálló arab sorszámot a kötetek és nem az egyes művek kaptak, azaz a kolligátumok egy sorszámon találhatóak.

2. (8. kép)

Cornelio Musso, Prediche sopra Il Simbolo de gli Apostoli, Le Due dilettoni, di Dio, e del Prossimo, Il Sacro Decalogo, e La Passione di nostro signor Giesu Christo, descritta da S. Giouanni Euangelista. Del [...] Cornelio Musso Vescovo di Bitonto. [...] Seconda editione, In Venetia, Appresso i Giunti, 1601.

Megjegyzés: Cornelio Musso ferences szerzetes (1511–1574) prédikációs könyvének második kiadása.

Felzet: Bar.02193

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: Aláhúzott sorok, pl. a 190–192. oldalon.

Kötés: Fehér pergamenkötés vaknyomásos léniával, leszakadt kötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. A gerincen kézzel ráírt tartalom megjelölés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 319”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 107.): „Concionatores et Cathechiste C – Eiusdem [Cornelius Mussus] Conc(ionum) in 4. Venet(iis) 1601 Giuntj”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0 [Vö. uitt, Italici – 219. p.]

3. f 24: 0

4. f 11: 0

5. f 20/19: 36. p.

3. (9. kép)

Pedro de Ribadeneira, Princeps Christianus adversus Nicolaum Machiavellum, ceterosque huius temporis Politicos a P. Petro Ribadeneira Nuper Hispanice, nunc Latine a P. Ioanne Orano utroque Societatis Iesu Theologo editus, Poloniae ac Svveciae Regi dedicatum, Coloniae Agrippinae, apud Bernardum Gualtheri, 1604.

Megjegyzés: VD17 12:106625U

A neves jezsuita szerző (1527–1611) fejedelmi tükre, melyben vitába száll Niccolò Machiavelli *Il principé*-jével.

Felzet: Bar.03204

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: előzéklapon egy mondat, utalással a mű 165. oldalára; a 164. oldal margóján további forráshivatkozások; az olvasónak címzett előszóban a †4_v és †8_r margóján, valószínűleg mindegyik Pázmány Pétertől.

Kötés: Pergamen kódestöredékbe kötve, leszakadt bőrkötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. Gerincén kézzel ráírva a szerző és a rövid cím, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „E 21” és „O 46” jelzés. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 119): „Spirituales N – Nicolai Machiaueli Princeps Ch(ri)stianus in 8 Colon(iae) 1604 Bernar(dus) Qualt(ius) [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

3. *f 24*: 0

4. *f 11*: Nr. 10514 [téves megjelenési idővel: 1605]

5. *f 20/19*: 42. p.

A kötet a tartalomra utaló jelzéssel és nem a szerző nevének feltüntetésével került bejegyzésre az 1639-es pozsonyi jezsuita katalógusba. Ezért furcsállhatta Bitskey István és Kovács Béla (i. m. 8. jegyzet, 29; i. m. 11. jegyzet, 97), hogy Niccolo Machiavelli *Il principé*-jét vajon miért sorolták a spirituales szakba.

4. (10. kép)

Alberico Gentili, *Disputationes tres*: I. De libris Iuris Canonici. II. De libris Iuris Civilis. III. De Latinitate veteris Bibliorum versionis male accusata. [...] Nunc primum edita, Hanoviae, Apud Guilielmum Antonium, 1605–1606. [A második és a harmadik disputációnak önálló belső címlapja van, a harmadik disputatio megjelenési éve 1605.]

Megjegyzés: VD 17 12:132675U

Gentili (1552–1606) három disputatiót tartalmazó munkája első kiadása.

Jelzet: Bar.02954

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, erősen sérült, leszakadt kötőkkel. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „K 109”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 120.): „Historici Sacri et profani A – Alberici Gentilis Exe(m)p(laria) duo in 8. Hanonae (!) 1604. Guliel(mus) Antonius”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 174.): „Juristae casistae canonistae A – Albericus Gentilis Disputationes tres in alba m(embrana) in Hannouiae 1605”

3. *7 24: 0*

4. *7 11: Nr. 4909*

5. *7 20/19: 22. p.*

5. (11. kép)

Martín Doyza, Myrrhithecium Poenitentiae, In quo Conciones Svper Evangelia Adventvs Domini, et Quadragesim[a]e, Sanctorumque eo tempore poenitentiali occurrentium exquisitissimae, Coloniae, Apud Ioannem Crithium, 1610.

Megjegyzés: VD 17 12:191944Y

A XVI. századi ferences szerző ádventi és nagyböjti prédikációi.

Jelzet: Bar.02255

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés vaknyomásos léniákkal, leszakadt kötőkel. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 110.): „Concionatores et cathechiste M – Martinus Doicza in 8. Colon(iae) 1610. Ioan(nes) Critius”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 171.): „Concionatores et cathechistae M – Martinus Doyza Conciones Super Euang(elia) quadragesimalia in alba m(embrana) in 8 Coloniae 1610”

3. *7 24: 0*

4. *7 11: Nr. 3779*

5. *7 20/19: 17. p.*

6. (12. kép)

Philippe Bosquier, Orator Terrae Sanctae et Hungariae; seu Sacramentum Philippicarum, in Turcarum barbariem, et importunas Christianorum discordias, Coloniae Agrippinae, apud Ioannem Crithium, 1611.

Megjegyzés: VD17 12:101451A

Felzet: Bar.01613/coll.1.

Diego de la Vega, Conciones quadragesimales a septuagesima usque ad feriam secundam resurrectionis. [...] Nunc primum in Germania edita, Coloniae, sumptibus Conradi Butgenii, 1608.

Megjegyzés: VD17 12:193786N

Felzet: Bar.01613/coll.2.

Megjegyzés: A közel egy időben élt két ferences szerző (Philippe Bosquier, 1562–1636 és Diego de la Vega, 1605?–1626) különböző években Kölnben megjelent prédikációiból egybekötött munka.

Tulajdonosi bejegyzés a coll. 1. címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használati bejegyzés: 0

Kötés: Fehér vaknyomásos disznóbőr, leszakadt bőrkötőkkel; gerincén ráírt címmel és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „F 67” jelzéssel, pirosra színezett lapszélekkel. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 111.): „Concionatores et Cathechiste P – Philippus Bosqueri 5 partes in tribus libris in 8vo / Item Orbis Terrarum Terrae s(an)c(t)ae 1611 / Item Orator”

Coll. 2.: Uitt.: 0

2. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 171.): „Concionatores et Cathechiste P – Philippus Boskhierus Orator Terrae S(an)c(t)ae et Ungariae in albo c(oreo) in 8o Coloniae 1591 [!]”

Coll. 2.: Uitt.: 0 [vö. uitt., 167.: „Concionatores et Cathechiste D – Didacus Viega [!] Quadragesimales Concion(es) in albo c(oreo) in 8 Lugduni 1605”]

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: Coll. 1. – Nr. 1772; Coll. 2. – 0

5. *f* 20/19: Coll. 1. – 9. p.; Coll. 2. – 0

7. (13. kép)

Giovanni Botero, *Le relationi universali di Giovanni Botero benese, divise in sei parti.* [...] Nuovamente ristampate, e corretto, Venetia, Appresso Alessandro Vecchi, 1612.

Megjegyzés: Botero (1540–1617) korábban már megjelent művének javított új kiadása.

Jelzet: Bar.06501

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: aláhúzott sorok. [A kötet hiányos: a példányból hiányzik az 5. rész (8 számozatlan, 70 számozott lap) és a 6. rész (8 számozatlan, 95 számozott lap, 1 térkép.)

Kötés: Fehér pergamenkötés. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 58”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0 [vö. uitt., 220.: „Italici – Joannes Boterus Relatio Uniuersalis in alba m(embrana) in 4. Romae 1592”]

3. *f 24*: 0

4. *f 11*: 0

5. *f 20/19*: 0

8. (14. kép)

Carolus Scribanius, *Philosophus Christianus, Antverpiae, Apud haeredes Martini Nutij et Ioannem Meursium.* (Ex typographia Gerardi Wolsschati et Henrici Aertsi), 1614.

Megjegyzés: A jezsuita szerző (1561–1629) keresztény filozófiát összegző munkája.

Jelzet: Bar.01604

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: a kötés hátsó előzékén velős mondás, valószínűleg nem Pázmány bejegyzése („Quam cito purpureos deperdit rem colores”).

Kötés: Fehér pergamenkötés, leszakadt kötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „T 20”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 116.): „Spirituales C – Eiusde(m) [Caroli Scribanj] Philosophus Ch(risti)anus in 8 Mart(inus) Nutius”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663, körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 208.): „Spirituales C – Carolus Scribanus S. J. Philosophus Christianus in alba m(embrana) in 8 Antverpiae 1614”

3. *Ź 24: 0*

4. *Ź 11: Nr. 11294*

5. *Ź 20/19: 46. p.*

9. (15. kép)

Aquisgranum, regia S.R. Imperii et coronationis Caesarum sedes ac metropolis, Matthiae imperatoris auctoritate, catholico ac legitimo magistratui suo restitutum [...] ab Aquisgranensi Collegio Societatis Jesu Carmine descriptum [...], Coloniae Agrippinae, Sumptibus Bernardi Gualtheri, 1615.

Megjegyzés: VD17 3:307170V

Jelzet: Bar.06316/coll.1.

Joannes-Raphael Cobenzl, *Epistolica velitatio in triumviros Augustanae Confessionis verbi ministros Joannem Schnelzigk, Simonem Mannum in Herenhals, et Bartholomaeum Rulichium Augustanum. An ex fide, quae nihil recipiat, quod scriptum non sit, probari possit [...]*, Olomucii, Typis Georgij Handelij, 1616.

Megjegyzés: VD17 3:307169G

Jelzet: Bar.06316/coll.2.

Megjegyzés: Az aacheni jezsuiták kollektív költői alkotását egybekötötték a jezsuita Cobenzl (1572–1627) egy évvel később Olmützben megjelent, három protestáns szerzővel vitatkozó munkájával.

Tulajdonosi bejegyzés, coll. 1. *címlapján:* „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés elől hátul vaknyomásos léniákkal, sarkokban és középen stilizált növényi dísszel, leszakadt bőrkötőkkel. Gerincen vaknyomásos díszek, kézzel ráírva „Aquisgranum Cobenzl 123”. Restaurálatlan, elől és hátul alul égésnyomokkal.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 133): „Poetae A – Aquisgranensis Collegij Carmen 1604.[?] Bernardus Qualter(!)”

Coll. 2.: 0

2. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

Coll. 2.: 0

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: Coll.2. Nr. 2765 [itt az eredeti őrzési hely Týrnavia!]

5. *f* 20/19: 0

Lehetséges, hogy Pázmány Péter 1620-ban Nagyszombatban elégett könyvtárából származik.

10. (16. kép)

Jules Cesar Boulenger, Iulii Caesaris Bulengeri Diatribae, ad Isaaci Casauboni exercitationes adversus Illustrissimum Cardinalem Baronium. In duas partes divisae. Cum indice diatribarum, et materiarum locupletissimo, Lugduni, Apud Haeredes Gulielmi Rouillij, 1617.

Megjegyzés: A jezsuita Boulenger tudományos vitatkozó értekezése.

Jelzet: Bar.02798

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, vaknyomásos léniákkal, a sarkokban és középen stilizált virággal, gerincén öt vaknyomásos stilizált virág. Gerincén kézzel ráírva a tartalom jelzése, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „L 50”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 103.): „Controversiae D – Diatribae Bullengeri Contra Caesar Baro(nem) in Folio Lugd(uni) 1617. Gull(iemus) Roui(illus)”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: 0

5. *f* 20/19: 0

11. (17. kép)

Christoph Pezel, Mellificium Historicum integrum: Cujus Pars Prima Complectitur historiam trium Monarchiarum: Chaldaicae sive Assyriacae, Persicae, Graecae, & rerum omnium quae a morte Alexandri M. a successoribus eius gesta sunt in regnis diversis. Collecto Flore Et Succo Ex Optimis Et Praestantissimis autoribus: Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Diodoro Siculo, Ariano, Q Curtio, Iustino, Plutarcho, &c. Olim Quidem a Christophoro Pezelio, SS. Theologiae D. et Professore in Gymnasio Bremensi, in explicatione Epitomes Sledani, De summis orbis terrarum Imperiis, propositum; Nunc vero sub incudem revocatum & perfectum, ac Chronologia Scaligeriana, & prophetiarum V. & N. Testam. complementis illustratum & locupletatum, cum Indice. a Johanne Lampadio, in schola publica Bremana S. Theologiae et Historiarum Professore, et Pastore ad D. Stephanum, Marpurgi, apud Paulum Egenolphum, 1617.

Megjegyzés: VD17 3:307170V

Felzet: Bar.05290/coll.1.

Christoph Pezel – Johann Lampadius, Mellificii Historici Pars II. Complectens Historiam Romanae Reipublicae: videlicet, [...]. Collecto Flore et Succo ex Optimis auctoribus [...], Marpurgi, typis Pauli Egenolphi, 1616.

Megjegyzés: VD17 3:307169G

Felzet: Bar.05290/coll.2.

Megjegyzés: A német evangélikus teológus Pezel (1539–1604) és Johann Lampadius (1569–1621) közös történeti munkájának eltérő években megjelent egybekötött két része.

Tulajdonosi bejegyzés, coll. 1. címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, leszakadt bőrkötőkkel. Gerincen kézzel ráírva „Pezelius 120”. Restaurálatlan, elől és hátul alul égésnyomokkal.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

Coll. 2.: *Uitt:* 0

2. Coll. 1.: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

Coll. 2.: Uitt: (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 196.): „Historici J – Joannes Lampadius Mallificium [!] Historicum tomus primus et 2dus in alba m(embrana) in 4to Marpurgi 1597 [!]”

3. 7 24: 0

4. 7 11: Nr. 6989 [itt valószínűleg tévesen: „Pars III”]

5. 7 20/19: 38. p.

Lehetséges, hogy Pázmány Péter 1620-ban Nagyszombatban elégett könyvtárából származik.

12. (18. kép)

Andreas Eudaemon-Joannes, Defensio Annalium Ecclesiasticorum Caesaris Baronii S. R. E. Cardin. adversus falsas calumnias, errores, ac mendacia Isaaci Casauboni, quas exercitationibus suis infercijt [...] libris duobus comprehensa, Coloniae Agrippinae, Apud Ioannem Kinchium, 1617.

Megjegyzés: VD17 23:236947A

A jezsuita teológus (1560–1625) Baronius kardinális egyháztörténeti munkáját védelmező műve.

Felzet: Bar.01392

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés vaknyomásos léniákkal leszakadt kötőkel. Gerincen kézzel ráírt rövid szerző és cím jelölés, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „G 37”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 193.): „Historici A – Andreas Eudaemon S. J. Defensio Annalium Ecclesiasticorum in alba m(embrana) in 4° Coloniae 1617”

3. 7 24: 0

4. 7 11: 0

5. 7 20/19: 0

13. (19. kép)

Erycius Puteanus, Eryci Puteani Pietatis thaumata in Bernardi Bauhusi e Societate Iesu Proteum Parthenium, unius Libri Versum, unius

Versus Librum, Stellarum numero, sive formis M. XXII. variatum, Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Balthasarem et Ioannem Moretos, 1617.

Megjegyzés: A humanista filológus Puteanus (1574–1646) költői műve és szövegmagyarázata, melyet a jezsuita neolatin költő, Bernardus Bauhusius (1576–1619) egyik Szűz Máriáról írt költeménye ihletett.

Jelzet: Bar.01634

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij. Cf [?] M Poëtae”

Használói bejegyzés: az 50. oldalon tíz soros latin vers, költői játék, mely a címben jelzett 1022 soros verset tovább folytatja, minden bizonnyal nem Pázmány Pétertől.

Kötés: Fehér pergamenkötés léniákkal leszakadt kötőkkel; gerincen vaknyomásos apró virágok. Gerincen kézzel ráírt „24”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 121.): „Historici sacri et profani E – Erycij Puteani Thamat(ologia) in 4. Antuer(piae) 1617. Balt(hasar) et Joan(nes) More(tus)”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

3. *f 24:* 0

4. *f 11:* 0

5. *f 20/19:* 0

14. (20. kép)

Fedele Daniele, Trattato della Divina provvidenza. Accresciuto dall'Autore in questa seconda editione. Diviso in tre libri, In Verona, Per Bartolomeo Merlo, 1618.

Megjegyzés: A jezsuita teológus (1580–1616) műve az isteni gondviselésről.

Jelzet: Bar.01362

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Sárga pergamenkötés leszakadt kötőkkel és sérült gerinccel. Gerincen kézzel ráírt, a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 38”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 108.): „Concionatores et cathechistae F – Fidelis Danielis in 4to Veronae 1618. Bart(holomeus) Merlo”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 220.): „Italici – Daniel Fedele S. J. De diuina Prouidentia in flaua m(embrana) in 4. Veronae 1618”
3. *7 24: 0*
4. *7 11: Nr. 4393* („Fedele” névalakon)
5. *7 20/19: 20. p.*

15. (21–22. kép)

Joannes Kithonich, *Directio methodica – Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum, Tyrnaviae, [Mollerus], 1619.*

Megjegyzés: Szabó RMK II 392, 393; RMNy 1193.

Kitonich János (1560–1619) jogtudós két, egy nyomtatványban megjelent, Pázmány Péternek ajánlott munkája.

Felzet: RMK II. 57a:1 – RMK II. 57b:1

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *első kötéstáblán kötésre nyomott felirat:* „P.[etrus] Pas.[many] P.[rimas] V.[ngariae] 16 19”

Használói bejegyzés: Kithonich János Pázmány Péter esztergomi érseknek szóló datálatlan ajánlásában (a_{2r}–c_{2v}) kéziratos sajtóhiba javítások (a_{2v}, a_{4v}) és a Pázmány család történetére vonatkozó forráshivatkozás bővítések (b_{2v}) minden bizonnyal Pázmány Pétertől.

Kötés: Kiadói fehér pergamenkötés, elveszett kötőkkel, vaknyomással: léniákkal, sarkokban virágokkal, középen elöl és hátul a díszített magyar címerrel. Előoldalon vaknyomással a tulajdonos neve, hivatala rövidítésével és a mű megjelenési évével. A gerincen kézzel ráírva a szerző és a mű rövid megnevezése. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 177.): „Juristae casistae canonistae J – Joannes Kithonich De jure Ungarico in alba m(embrana) in 4o Tyrnaviae 1519 [!]”
3. *7 24: 0*

4. *¶* 11: 0
5. *¶* 20/19: 0

16. (23. kép)

Roberto Bellarmino, De officio principis christiani libri tres [...] Quibus accessit Admonitio ad Episcopum Theanensem Nepotem suum, Coloniae, Sumptibus Bernardi Gualteri, 1619.

Megjegyzés: VD17 12:107020C; VD17 12:107025R

Bellarmino (1542–1621) fejedelmi tükre egybenyomtatva az unokaöcsésének szóló intelmekkel. Bellarmino 1592. XII. 18 – 1598. XI. 30 között a római Collegium Romanum előjárója volt, így ismernie kellett az ott tanuló Pázmány Pétert.

Felzet: Bar.03186

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamen, vaknyomásos léniával, elveszett kötőkkel. Gerincén kézzel ráírt szerző és cím, továbbá „O [felismerhetetlen szám]”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0
3. *¶* 24: 0
4. *¶* 11: nr. 942 [a megjelenési év tévesen 1629]
5. *¶* 20/19: 5. p.

17. (24–25. kép)

Karl Stengel, Commentarius rerum gestarum sanctissimi apostolorum principis Petri, Augustae Vindelicorum, Apud Saram Mangiam Viduam, 1621 (a díszcímlapon 1620).

Megjegyzés: VD17 12:118770F

Szent Péterről szóló történeti munkák kommentárjai Stengel bencés szerzetestől (1581–1663).

Felzet: Bar.00931

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamen, elől, hátul és a gerincen feketére színezett vaknyomásos léniával, sarkokban virágokkal, elől középen úgynevezett jezsuita címer, hátul Szűz Mária monogram, gerincen levelek, elveszett kötőkkel. Gerincén kézzel ráírt szerző és cím, továbbá a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „I 26”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 121): „Historici sacri et profani C – Caroli Stengelij Comm(entaria) rerum Gestarum S(ancti) Petri in 4. Augustae 1621. Sarazo [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 194): „Historici C – Carolus Stengelius Gesta S(ancti) Petri in alba m(embrana) in 4o 1620”

3. *f 24:* 0

4. *f 11:* 0

5. *f 20/19:* 0 (vö. 48–49. p.)

18. (26–27. kép)

Bernardino Castori, *Institutione civile e Christiana per uno, che desideri viuere tanto in corte, quanto altrouue honoratamente, e christianamente, Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622.*

Megjegyzés: A jezsuita Castori (1543–1634) keresztény jogi munkája.

Jelzet: Bar.03254

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *kötésen elől és hátul:* Pázmány Péter bíborosi címere.

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés, aranyozott vaknyomással: elől és hátul léniák, sarkokban stilizált díszek, középen Pázmány Péter bíborosi címere, leszakadt kötőkkel. Gerincen aranyozott vaknyomásos léniák, köztük virágok. Gerincen kézzel ráírt tartalom-jelzés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 9”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 113): „Canonistae casistae iuristae B – Bernardinj Castorij Justitu(tio) [!] Ciuil(is) in 4to Romae 1622. Men. [!] Sauettj [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 217.): „Italici – Bernardinus Castorus Institutiones Ciuiles in alba m(embrana) in 4. Romae 1622.”

3. *¶ 24*: 0

4. *¶ 11*: nr. 2445

5. *¶ 20/19*: 12. p.

19. (28. kép)

Blasius Apponyi, In Divini et Regii prophetae David triadem quinquagenariam, seu Psalterium Interpretatio Poëtica, Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1624.

Megjegyzés: Szabó RMK III 1355

Apponyi Balázs katolikus versíró a Zsoltárok Könyvének időmértékes neolatin interpretációját az uralkodó, II. Ferdinánd részére állította össze.

Jelzet: RMK III. 256:1

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *címlapon a szerző neve alatt* a szerző hat soros Pázmány Péternek címzett saját kezű dedikációja.

Használói bejegyzés: 0

Kötés: Fehér pergamenkötés fekete színezett vaknyomással, elől hátul léniával, a sarkokban virágokkal, első kötéstábla közepén az úgynevezett jezsuita címer, hátsó kötéstábla közepén Szűz Mária álló alakja a gyermek Jézussal Holdsarlón – mint napba öltözött asszony –, a gerincen virágok, aranyozott lapszéllel. A gerincen kézzel ráírva a mű címe és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „Q 72” jelzés. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 133): „Poetae B – Blasij Apponi in 4. Viennae 1624. Matthaeus Formica”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

3. *¶ 24*: 0

4. *¶ 11*: 0

5. *¶ 20/19*: 0

20. (29. kép)

Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626.

Megjegyzés: VD17 1:086408S

A bécsi egyetemen készült III. Ferdinánd magyar királyt dicsőítő mű.

Felzet: Bar.07073

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.” – *címlap előtti szennylapon* Marcus Noëlius-nak, a bécsi jezsuita kollégium rektorának (1625–1632 között) öt soros Pázmány Péternek címzett, saját kezű dedikációja: „Illustrissimo Principj ac Domino D. Petro Pasmanÿ Archiepiscopo Strigoniensi, suo totumque Collegium commendat Marcus Noëlius mpropria”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: sárga pergamenkötés, roncsolt gerinccel. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történelmi katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

3. *7 24:* 0

4. *7 11:* 0

5. *7 20/19:* 0

21. (30. kép)

Michael Caspar Lundorp [Iulius Bellus álnéven], Laurea Austriaca, Hoc est, Commentariorum de Statu Reipublicae Nostri Temporis, sive De Bello Germanico eiusq[ue] causis, inter Divum Matthiam, et [...] Ferdinandum II. Romm. Imp. nec non Fridericum V. Palatinum, aliosque cum Imperii tum exteros Reges Principesque, gloriose vincente Aquila Caesare, gesto Libri XII [...] Auctore et Interprete Iulio Bello [...], Francofurti, Typis Erasmi Kempfferi, sumptibus Ioh. Theobaldi Schönwetteri, 1627.

Megjegyzés: VD17 32:667375V

A Habsburg uralkodóházat dicsőítő történelmi munka, melyet Lundorp (1580–1629) a beszédes Iulius Bellus álnéven jelentetett meg.

Jelzet: Bar.00166

Tulajdonosi bejegyzés, a szennycímlapon is és a díszcímlapon is: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: első kötéstábla belső oldalán valószínűleg Pázmány Péter saját kezű bejegyzései és utalásai a kötet oldalszámaira; a kötetben folyamatosan található aláhúzások, továbbá margináliák ugyanezen kéztől.

Kötés: sárgásfehér pergamenkötés vaknyomással: léniákkal, a kötéstábla négy sarkába, oldalfelezőibe és középebe nyomott stilizált virágokkal, gerincen további vaknyomásos díszítéssel. Leszakadt kötőkkel. A gerincen arannyal nyomtatott címke a tartalom megjelölésére és lekötött szám. Restaurálatlan, sérült.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 123): „Historici Sacri et profani J – Julij Belli Laurea Austriaca in fol. Franco(furti) 1627. Erasmi Khempheri”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

3. *f 24:* 0

4. *f 11:* 0

5. *f 20/19:* 0

22. (31. kép)

Pietro Andrea Canonieri, Petri Andreae Canonherii philosophi, medici ac theologi De admirandis vini virtutibus libri tres, Antverpiae, Apud Hieronymum Verdussium, 1627.

Megjegyzés: A bor gyógyító erejéről szóló orvosi munka.

Jelzet: Bar.03984

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: fehér pergamen leszakadt zöld selyemkötőkkel, pirosra festett lapszélekkel. A gerincen kézzel ráírt tartalom megjelölés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „P 23(?)”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet): 0

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 206.): „Medici P – Petrus Canonherius De Uini uirtutibus libri 3. in alba m(embrana) in 8. Antuerpiae 1627”

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: nr. 2274 (megjelenési év tévesen 1621)

5. *f* 20/19: 11. p. (megjelenési év tévesen 1621)

23. (32. kép)

Wilhelm Fabricius Hildanus, Guilhelmi Fabrici Hildani, [...] *Lithotomia vesicae: hoc est, Accurata descriptio calculi vesicae, eiusdemque causarum, et signorum pathognomonicorum, inprimis vero Methodi, qua tam in foeminis, quam in Viris sit extrahendus [...]*, Basileae, Impensis Ludovici König, typis Joh. Schröteri, 1628.

Megjegyzés: VD17 12:194446Z

Az 1560–1634 között élt szerző orvosi munkája a hólyagkőről.

Felzet: Bar.03923

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: fehér pergamen leszakadt zöld selyemkötőkkel. A gerincen kézzel ráírt tartalom megjelölés és „P ... (?)”. Restaurálatlan.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 140.): „Medici G – Gulielmi Fabricij Holandi [!] *Lithotomia Basiliae* 1628. Ludouicus König [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 202.): „Medici G – Guilielmus Fabricus *Lithotomia Vesicae in alba m(embrana) in 8o Basiliae* 1628”

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: 0

5. *f* 20/19: 0

24. (33. kép)

Guido Bentivoglio, *Relationi del cardinale Bentivoglio Publicatae da Erycio Puteano in Anversa. [vol. I–II.] Ristampate in Colonia, [s. n.], 1630.* (A két volument egybenyomtatták.)

Bentivoglio kardinális (1577–1644) történeti munkájának kölni kiadása.

Felzet: Bar.05292

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: sárgásfehér pergamen arannyal színezett vaknyomással: léniával, a kötéstábla négy sarkába nyomott stilizált virággal, gerincen négy virággal. Leszakadt piros selyemkötőkkel. A gerincen kézzel ráírt tartalom megjelölés és a pozsonyi jezsuita könyvtári elhelyezésre utaló „R 36”. Az első kötéstábla felázott, sérült.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 120): „Historici Sacri et profani B – Bentivolgio [!] Cardin(alis) Rela(tiones ?) in 4to 1630 Coloniae Erycius Pteuan(us)”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 220): „Italici – Cardinalis Bentivoglius Relatio in alba m(embrana) in 4. Coloniae 1630”

3. *7 24:* 0

4. *7 11:* 0

5. *7 20/19:* 0

25. (34. kép)

Erycius Puteanus, *Statera belli et pacis, cum stateris aliis eam expendentibus, nec non iudiciis aliquot clarorum virorum in Batavia, Cosmopoli [Lovanii], Apud Batavum, [s.a., 1633? 1635?]*.

Megjegyzés: A humanista filológus háború és béke mérlegeléséről szóló műve.

Felzet: Bar.05996

Tulajdonosi bejegyzés, címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Használói bejegyzés: 0

Kötés: sárgásfehér pergamen leszakadt kötőkkel. A hátsó kötéstábla felázott.

Azonosítás a XVII–XVIII. századi történeti katalógusokban:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 113.): „Canonistae casistae iuristae E – Ericij Puteani Statera belli et Pacis in 8. Cosmopoli apud Batauum”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [1655–1663 körül]* (vö. szövegkiadása i. m. 14. jegyzet, 223.): „Varii – Ericius Puteanus De statera belli et pacis in alba in 12 Cosmopoli”

3. f 24: 0

4. f 11: nr. 10126 (megjelenési év itt „1633”)

5. f 20/19: 41. p. (megjelenési év itt „1633”)

Restaurálás

A pozsonyi Pázmány-könyvtár budapesti Egyetemi Könyvtárban azonosított állomány-része évszázadokon át viszonylag jó állapotban őrződött meg. A nyomtatványok restaurálását Szalaváry Miklós, a könyvtár könyvrestaurátora végezte 2012. nyarán. A könyv-testekhez egyetlen alkalommal sem kellett hozzányúlni, kivétel nélkül a kötések, az előzéklapok és a címlapok restaurálása vált szükségessé. Különös figyelemmel kellett lenni minden egyes kéziratos bejegyzésre, hogy azok véletlenül se sérüljenek meg. A puha-, illetve keménytáblás pergamenkötéseken a külső sérelmi nyomok (égés, zsugorodás) szoros kapcsolatban állhatnak a Pázmány-könyvtár történetével. Néhány kötet valószínűleg Pázmány Péter első, 1620-ban tűzvészben megsemmisült nagyszombati könyvtárából származik, ezeken nem volt kívánatos a tűz-, illetve a vízkár teljes eltüntetése. A könyvtáblák óvatos megtisztítása után jobban láthatóvá vált az aranyozással díszített vaknyomás és a lapélek aranymetszése. A kötések további sérülései (szakadt, hiányos könyv-gerincek, deformálódott táblák, karcolások, rovarrágások, szennyeződés, az első, vagy utolsó ív sérült fűzése, oromszegések hiányai) kivétel nélkül javításra kerültek. A helyreállítás megfelel a valamikori eredeti állapotnak. Megtörtént a kötések egykor záró színes selyemszalagok pótlása is. Minden kötetnek védőtok készült savmetes papírból.

Három keménytáblás pergamenkötés restaurálásakor a könyvek tábláiból kéziratos- és nyomtatott, makulatúraként használt lapok kerültek elő. Ezek azonosítása és könyvészeti értékelése elkezdődött. Lundorp *Laurea Austriaca* [...] (Frankfurt, 1627) című munkájából Pázmány Péter *Kalauza* első kiadásának (Pozsony, 1613) több levelét fejtették ki. Ezek vagy próbanyomatok vagy a kötés készítésekor a mű már megjelent második, Pázmány által bővített és javított kiadás megjelenése (Pozsony, 1623) miatt fölöslegessé vált, hajtogatás előtti nyomtatott ívek. Mindkét esetben e töredékeket is figyelembe kell majd venni a *Kalauz* tervezett kritikai kiadása munkálataiban. (35. kép) A *Kalauz*

első kiadásából származó levelek egyben bizonyítják, hogy ezt a nyomtatványt Pozsonyban kötötték be az első tulajdonos, Pázmány Péter részére.

Egy másik kötet (*Quadrige famae regiae [...], Viennae, 1626*) – melyet Pázmány még esztergomi érsekként, tehát bíborosi kinevezése, 1629 előtt kapott ajándékként a bécsi jezsuitáktól – kötéséből kikerült tömítőanyag arról árulkodik, hogy nemcsak a nyomtatvány, a kötése is Bécsben készült. A makulatúra egyik része ugyanis egy Bécsben 1585-ben készült öt leveles nyomtatvány (*Der Röm. Kay. Auch zu Hungern und Behaimb Khün. Mtt. Etc. Ertzhertzogen zu Österreich, etc. unsers Allergenedigsten Herrn Reformation und verbesserung der jüngst vom Zwayundsechtzigsten Jar Publicierten Infection Ordnung. 1585, Wien, Apffel, 1585*) négy levele. (36. kép) A tömítőanyag másik része négy, azonos méretre vágott térképtöredék Wolfgang Lazius nevezetes, nagyméretű Magyarország térképe (1552–1556) német nyelvű dedikációval megjelent, Bécsben kinyomtatott kiadásából, melyből teljes példány nem ismeretes.²³ (37. kép)

Összegzés

Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárából – melyet végakarátát teljesítve beolvasztottak a pozsonyi jezsuita kollégium könyvtárába – több kötet a rend feloszlatása után 1782-ben Kovachich Márton György, a budai egyetem könyvtárának segédőre válogatásában Pozsonyból Budára, majd a könyvtár költözésével Pestre került. E kötetek közül az azonosított huszonöt kötet (= harminc mű) behasonlítása megtörtént a fennmaradt két, számításba vehető XVII. századi pozsonyi jezsuita kollégiumi könyvtár katalógusában. Ennek eredményeként elvethető az a korábbi hipotézis, mely szerint a második, datálatlan, 1655–1663 körül készült pozsonyi katalógus azért készült, mert az első, 1639. évi katalógushoz képest jelentős állomány-növekedést, benne a Pázmány-könyvtár anyagát ebben rögzítették.²⁴ A Pázmány-könyvtárból szár-

²³ Plihál Katalin, Egy „ismeretlen” Wolfgang Lazius térkép = Geodézia és Kartográfia 1989, 200–203.

²⁴ Bitskey – Kovács, i. m. (8. jegyzet) 36.

mazó kötetek nagy része ugyanis megtalálható az 1639-ben készült katalógusban is.

A Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárából származó kötetekben a pozsonyi jezsuita kollégiumi tulajdonosi bejegyzés Pázmány halálának dátumával, azonos formában, azonos kéz bejegyzésével található meg. A kötetek napra meghatározott bekerülési dátumának feltüntetése a korban megszokott volt, ilyen bejegyzések nem csupán Pozsonyban²⁵ készültek, hanem például a zágrábi jezsuita kollégium könyvtárában is.²⁶ Kérdés, vajon ki készítette a köteteket egyedivé tevő bejegyzéseket? 1637-ben a pozsonyi kollégium könyvtárosa az osztrák származású magister Wolfgangus Förg, a poézis oktatója volt.²⁷ Mindössze egyetlen évet töltött Magyarországon, 1637-ben Pozsonyban.²⁸ Lehetséges, hogy az ő keze nyomát őrzik a kötetek – talán erre utal a 13. számon leírt Erycius Puteanus-kötet címlapján a tulajdonosi bejegyzés után olvasható, párja nélküli „Cf [?] M Poëtae” jelzés, mellyel a kötetet a bejegyzés készítője mintegy „átutalta” saját, poézist oktató használatára. Ugyanekkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy Pázmány halála évében a pozsonyi jezsuita kollégiumban élt Pázmány közeli munkatársa Némethi Jakab, valamint Szednik János,²⁹ aki három éven át (1627–1629) gondozta a nagyszombati jezsuita könyvtárat.³⁰ Elképzelhető, hogy a Pázmány magánkönyvtár köteteibe a tulajdonosi bejegyzés elkészítése bizalmi, kegyeleti feladat volt, s azt nem Wolfgang Förg könyvtáros végezte.

A Pázmány-könyvtárból ma példány szerint ismeretes kötetek tanúsága szerint a következőkben foglалható össze a könyvtár néhány további jellemzője: 1. Pázmány Péter a kötetek első tulajdonosa volt. 2. Jelentős számban megtalálhatók a Pázmány-kortárs írók, különösen a jezsuita szerzők művei. 3. Jelentős az ajándékba kapott művek száma. 4. Bár Pázmánynak nem volt önálló politikaelméleti munkája, a könyvtár egy je-

²⁵ További példaként ld. a budapesti Egyetemi Könyvtárban pl. 1627 június: Bar.01629 vgy 1637 november 9: Ant.1353; Ant.4439.

²⁶ Például ld. a budapesti Egyetemi Könyvtárban 1618. június 5: Ant.5230.

²⁷ Ladislaus Lukács, *Catalogi personarum et officiorum provinciae Austriae S:I, II*, (1601-1640, Romae, Institutum Historicum S.I., 1982, 469.

²⁸ Lukács, i. m. (27. jegyzet) 592.

²⁹ Lukács, i. m. (27. jegyzet) 468–469.

³⁰ Knapp Éva, *A 450 éves Egyetemi Könyvtár könyvtárosai a jezsuita korszakban (1561–1773)*, *Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei XIV–XV* (2011), 111–142, itt: 114.

lentős része a politikai irodalom, a fejedelmi tükrök határterületén mozgó nyomtatványokból és a jogi művekből áll. 5. Számottevő a könyvtár anyagában a prédikációs művek jelenléte is, éppen úgy, ahogy ezt Bitskey István feltételezte.³¹ 6. Nem hiányoztak a korabeli költészetet képviselő munkák sem, azaz univerzális érdeklődést tükröző tudós könyvtár volt.

Bár a Pázmány-könyvtár fennmaradt köteteinek átfogó elemzése a Pozsonyban található, ott azonosított könyvanyaggal együtt végezhető el, a most először közölt összesen huszonhat kötet (= harmincegy mű) ismeretében nyilvánvaló, hogy a nyomtatványok tartalma és külső megjelenése (például Pázmánynak „címzett” pergamen díszkötések) révén e könyvtár hiteles lenyomata Pázmány pozsonyi bíboros-érseki udvara reprezentációjának is, továbbá a tulajdonos személyéhez kötődő mecénatúrának.³² A könyvtárból jelenleg ismert összesen közel száz mű őrzési helyei bizonyítják, a pozsonyi Pázmány-könyvtár egy része Pozsonyban maradt, egy másik jelentős részt 1782 óta a budapesti Egyetemi Könyvtár őriz, s egy harmadik szétszóródott rész a legváltozatosabb helyeken lelhető fel – eldugott plébániai könyvtárakban ép-púgy, mint a könyvkereskedelemben.

Befejezésként megjegyzem, bár a kutatás jelenleg még nem ismeri, nem ismerheti a pozsonyi Egyetemi Könyvtárban fellelt Pázmány-magánkönyvtár azonosított köteteit, az szinte bizonyos, hogy a Pozsonyban maradt kötetek között van Jeremias Drexel saját kezű ajándékozó sorait tartalmazó, Pázmány Péternek ajánlott *Rosae selectissimarum virtutum* [...] című Drexel-mű egyik 1636-os kiadásának (Antwerpen vagy München nyomdahellyel) példánya, melynek nyomtatott ajánlása tartalmazza Pázmány első, közel teljes, bár vázlatos életrajzát. Ismeretes, hogy Drexel ezt a kötetet az 1637. január 1-én kelt levele mellékleteként küldte el Pázmánynak.³³ Erre a kötetre utal Mészáros Klára Neszméri Sándor által közölt egyik 2004. januári nyilatkozatának következő részlete: „Az ajándékok közül igen érdekes és értékes egy német jezsuita író könyve, amely egy Pázmány munkásságát bemutató és értékelő tanulmányt is tartalmaz.”³⁴

³¹ Bitskey – Kovács, i. m. (8. jegyzet); Bitskey, i. m. (11. jegyzet).

³² Vö. Bitskey István, Reprezentáció és mecénatúra Pázmány Péter udvarában = Idővel paloták... Magyar udvari kultúra a 16–17. században, szerk. G. Etényi Nóra, Horn Ildikó, Bp., Balassi Kiadó, 2005, 361–374.

³³ Hargittay, i. m. (17. jegyzet) 186.

³⁴ Ld. 15. jegyzet.

Pázmány Relics in the University Library of Budapest

(The volumes of Péter Pázmány's private library of Pozsony
in the University Library of Budapest)

Historical research has been long concerned with the fate of Péter Pázmány's collection of books from Pozsony (Bratislava, Slovakia). This library has a prominent place in cultural and book history that ranks it alongside the library of the humanist János Zsámboky, born in Nagyszombat (Trnava, Slovakia), preserved by the Austrian National Library¹ and of the poet Miklós Zrínyi whose books are now located in Zagreb.² It should not be merely regarded as a so-called pontifical library as it also has a place among 17th century academic libraries.

Historiography

It is known that Péter Pázmány made several wills between 1628-1637.³ Among these, under his will dated 12 November 1636, he bequeathed his library to the Jesuit College of Pozsony, which was "established" and continuously supported by him.⁴ His later will did not make changes

¹ See, for example Pál Gulyás, *Bibliotheca Joannis Sambuci – Sámbock János könyvtára* (Library of János Sámbock), Budapest, 1941; *A Zsámbock-könyvtár katalógusa* (1587) Gulyás Pál olvasatában (Catalogue of the Zsámbock library (1587) in the reading of Pál Gulyás), Szeged, Scriptum Kft, 1992.

² Cf. *A Bibliotheca Zriniana története és állománya* (History and Stock of the Bibliotheca Zriniana) ed. Tibor Klaniczay, Budapest, Publisher: Argumentum – Zrínyi, 1991.

³ József Jankovics, *Pázmány Péter ismeretlen végrendelete 1637-ből* (Péter Pázmány's unknown will of 1637) = Lymbus, 2004, p. 61–69; Ferencz Hanuy (publ.), *Pázmány Péter bíbornok, esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása összegyűjtött levelei* (Collected letters of Péter Pázmány, Cardinal, Archbishop of Esztergom, and Cardinal Primate of Hungary), I–II, Budapest, 1910–1911.

⁴ Hanuy, *ibid.* (Note 3) II, p. 728–731.

regarding this legacy to the library. Has his last will been fulfilled? Although research raised the question several times in the past centuries, there was no clear response to it until the end of the 20th century.

According to research published in 1872 by Pázmány's biographer Vilmos Fraknói, only a few of Pázmány's books got to Pozsony.⁵ Fraknói looked for traces of the Pázmány library during his entire life, without success. Driven by his presuppositions, he was misled into looking for Pázmány's sign-manual. He only mentioned one volume that definitely belonged to Pázmány, namely the proof-copy of his own work, titled *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...]* (Vienna, Gelbhár, 1626 – RMNy 1351).⁶ Following Fraknói, Bertalan Schönvitzky (1896) and Mihály Clauser (1936) denied that Péter Pázmány's library had been incorporated into the Jesuit Library of Pozsony, as set out in his last will.⁷ Fraknói, Schönvitzky and Clauser had neither an answer nor an assumption regarding the fate of Pázmány's library.

By analysing the joint catalogue of the Jesuits of Pozsony remaining from the 17th century and preserved in Eger, István Bitskey and Béla Kovács assumed in 1975 that if Pázmány's final will had been fulfilled, the description of books should have been in this catalogue.⁸ They pointed out that in one of his letters, Pázmány mentioned five books that he had purchased. According to a letter dated 17 February 1636, János Hmira, the Rector of the Seminary (now Pasmaneum) in

---

⁵ Vilmos Fraknói (Frankl), Pázmány Péter és kora (Péter Pázmány and His Era), Volume I-III, Pest, Ráth Mór, 1868-1872, in: III, p. 240; cf. Vilmos Fraknói, Pázmány Péter (Péter Pázmány), Budapest, [1886]. See also, Miklós Óry, Pázmány Péter tanulmányi évei (Péter Pázmány's years of study), Piliscsaba, 2006, PPKÉ BTK.

⁶ This copy is certainly identical to the copy that was corrected by Pázmány and is now kept in the Bibliotheca of Esztergom. Cf. Béla Büky, *Hogyan korrigált Pázmány Péter? (How did Péter Pázmány Correct Things?)* Special print, Budapest, 1962, p. 11.

⁷ Bertalan Schönvitzky, *A pozsonyi kir. kath. főgymnasium története*, Pozsony, 1896, 99; Mihály Clauser, *Pázmány Péter írói műhelyéből (From Péter Pázmány's writers' workshop)*, Regnum 1936, p. 142-149.

⁸ István Bitskey – Béla Kovács, *A pozsonyi jezsuita kollégium XVII. századi könyvtára és a Pázmány-hagyaték (The 17th Century Library of the Jesuit College of Pozsony and the Pázmány Legacy)*, Magyar Könyvszemle 91(1975) p. 25-37. The signature of the joint catalogue that was presumably passed onto Eger through Bertalan Schönvitzky and was then preserved there: Eger, István Dobó Castle Museum, ltsz. 1984.

Vienna founded by Pázmány in 1623, sent books to Pázmány who kept five of them (for a value of 39 Forints) and returned the rest.⁹ These printed books were identified and checked against the 17th century Jesuit catalogues of Pozsony by Bitskey and Kovács, and all but one (Famiano Strada, *De bello Belgico*, Roma 1632 or 1635) were there.

Following Fraknói, Bitskey and Kovács concluded that the above mentioned work of Péter Pázmány with his autographic text corrections, titled *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...]*, was formerly owned by Pázmány and the volume was moved to the Jesuit Library of Pozsony. Authors of the study have also checked some basic source books used by Pázmány against the catalogues in Pozsony. They found it possible that “at least some part of Pázmány’s library had got to a particular place as set out in his testament”, and “especially” the second catalogue includes those that Pázmány quoted several times in his sermons written in Nagyszombat and Pozsony. They also assumed that the preparation of the second Jesuit catalogue of Pozsony may be related to the inclusion of the Pázmány library and that Fraknói could not find Pázmány’s books in Pozsony because he was looking for possessors, containing Pázmány’s name.¹⁰

István Bitskey dealt with “Pázmány’s library” in a separate chapter in his monograph on Pázmány (1979). Further to the above findings, he formulated other hypotheses: 1. Pázmány may have had a significant private library; 2. Pázmány’s library did not get to Nagyszombat and then to the University Library of Budapest. He also excluded that Pázmány’s books had been taken to any other location than Pozsony. 3. Knowing the Jesuit catalogues of Pozsony, he reiterated that the Pázmány Library got to the Jesuits in Pozsony, thereby fulfilling the will.¹¹

⁹ Bitskey – Kovács, *ibid.* (Note 8) p. 34; Hanuy, *ibid.* (Note 3) II, p. 629. There are no further comments on Pázmány’s books and library, not even in his newly discovered letters. See Péter Tusor, *Ismeretlen levelek, iratok, feljegyzések Pázmány Pétertől* (Unknown letters, documents and records from Péter Pázmány), *Irodalomtörténeti Közlemények* (Bulletin for Literary History) 100 (1996) p. 318–344; Péter Tusor, *Petri Pázmány epistulae, acta notationesque inedita*, *Regnum, Magyar Egyháztörténeti Vázlatok* (Essays in Church History in Hungary), 1997/1–2, p. 83–146.

¹⁰ Bitskey – Kovács, *ibid.* (Note 8) p. 35–36.

¹¹ István Bitskey, *Humanista erudíció és barokk világkép: Pázmány Péter prédikációi* (Humanist Erudition and Baroque Ethos: Sermons of Péter Pázmány), Budapest, Publisher: Akadémiai Kiadó, 1979, p. 93–100.

In 1987, in the 350th year of the death of Péter Pázmány, research history on the Pázmány library came to a turning point. Mihály László, Head of the Piarist Central Library, gave news of two books of sermons, undoubtedly originating from the Pázmány library. According to the announcement that has remained unnoticed to date, one of the books is a copy of the Dominican monk Abraham Bzovius' (Bzowsky) *Concionum dominicalium totius anni tom. I–II (Coloniae Agrippinae, apud Antonium Boetzerum, 1612)* transferred to the Parish Library of Nagybörzsöny in an unknown way (signature 126), and has a possessor *Collegii Poseniensis Societatis Jesu 1637. Ex libris cardinalis Pazmany*, on its title page.¹²

The other work is the Jesuit Bartholomaeus de Scobar's *Conciones super omnes Beatae Virginis Deiparae Mariae festivitates* (Parisiis, apud Sebastianum Cramoisy, 1624), featuring – among other things – a mutilated possessor on its title page, referring to the Pázmány library: *Collegii [Posoniensis kivágva] Societatis Jesu 1637. 19. Martii. Ex libris testamento legato cardinalis Pázmány* (image 1). Additional possessors show that this volume was transferred from the library of the Jesuit College of Pozsony to the library of the Jesuit residence in Sárospatak, and from there to the library of the Reformed College in Sárospatak and then again to the Jesuits in Sárospatak for unknown reasons. After the abolishment of the Jesuits (1773), it was delivered to the Piarist Library in Sátoraljaújhely, then to the Piarist Central Library in Budapest – together with 120 additional volumes, which also have the entry of the Sárospatak Reformed College and arrived at the Piarist Central Library from the Piarist Library of Sátoraljaújhely.¹³ Mihály

---

¹² The volume is currently dormant, therefore I could not verify the possessor. The materials of the Parish Library in Nagybörzsöny were not transferred to the Diocesan Library of Vác. Meanwhile, Nagybörzsöny became part of the archdiocese of Esztergom and according to the information given by the diocese of Vác, the library's material were moved to Esztergom. However, I was informed that the Bibliotheca in Esztergom did not take over any parish book material from Nagybörzsöny. The copy was not transferred to the Piarist Central Library. It is likely that the volume is now dormant in another church library of Esztergom.

¹³ Mihály László, Pázmány Péter könyvtárának két kötete (Two Volumes of Péter Pázmány's Library), *Magyar Könyvszemle* 103 (1987) p. 221; cf. also János Visegrádi, A kegyesrendiek sátoraljaújhelyi házikönyvtárának ismertetése (Description of the Piarists' Home Library in Sátoraljaújhely) = Adatok

László found that manuscript entries referring to the Pázmány library originate from one person and that the volumes are of parchment binding. To conclude, one and the most important common hallmark of the Pázmány library's remaining volumes is the possessor of the Jesuit College of Pozsony with the date of Péter Pázmány's death. The two volumes came from different repositories. For book history research it came as a matter of fact that Pázmány's library of Pozsony did not remain in one place after the fulfilment of the will, but was dispersed in whole or in parts.

The next important date in historical research is 1990, when the text edition of the Jesuit joint catalogue of Pozsony was published in the *Adattár* series of Szeged, Volume 17/1. The relevant introductory part briefly summarized the history of the Jesuit College, the library and the catalogue of Pozsony – primarily based on the study of István Bitskey and Béla Kovács from 1975. It also discussed the problem of the Pázmány library. However, it disregarded Mihály László's article published in *Magyar Könyvszemle*. A brief reference was made to the fate of the Jesuit library collections of Pozsony, to the "re-cataloguing" carried out in the year of abolishment (1773) and to Márton György Kovachich, under-keeper of the successor library of the nationalized University in Nagyszombat that was moved first to Buda and then to Pest, who selected and had the most important part of the Jesuit Library of Pozsony delivered to the University Library in Buda in 1782.¹⁴

Then at the end of January 2004, Klára Mészáros (Klara Mészárosova), staff member of the University Library in Pozsony, stated in an emotionally heated announcement given to an MTI correspondent in Pozsony, that "Péter Pázmány's library has been found in Pozsony after 370 years." The most important, partly incorrect details of the release are the following: 1. the search for the library has been in vain [!] for 370 years [!]. 2. Péter Pázmány's first library was destroyed by fire in Nagyszombat in 1620. Pázmány bequeathed his second library

---

Zemplén vármegye történetéhez (Data for the history of Zemplén county), 1910, p. 227–273, De Scobar's work no. 46. The signature of the copy today: Piarist Central Library of Budapest, 42/8/5.

¹⁴ Magyarországi jezsuita könyvtárak 1711-ig, I, Kassa, Pozsony, Sárospatak, Turóc, Ungvár (Hungarian Jesuit Libraries until 1711, I, Kassa, Pozsony, Sárospatak, Turóc, Ungvár), edited by Gábor Farkas, István Monok, Annamária Pozsár and András Varga, Szeged, Scriptorum Kft, 1990, XII–XIV, p. 87–236.

of Pozsony, composed of an unknown number of volumes, to the Jesuit College of Pozsony in his will and “not a single copy of the collection has been found since then” [!]. 3. Klára Mészáros uncovered the volumes accidentally in 2003. While searching for something else, she noticed a volume in which a manuscript entry indicated the date of Pázmány’s death. 4. As a result, she examined the collection’s relevant part and found 52 volumes (= 46 works), where the possessors contain the date of Pázmány’s death, out of which two also have the Latin version of the entry “from the books of Cardinal Pázmány”. 4. The composition of the collection shows that most of the volumes have a theological subject or contain sermons, and some works of Calvin can be found as well. There are also volumes Pázmány received as a gift, such as a present from the university students of Nagyszombat on the first anniversary of the founding of the university, or the work of a German Jesuit published in 1637, in which he also writes about Pázmány’s achievements. 5. Mészáros promised to continue the research; she expects only a few more volumes to appear and intends to publish her academic work within a year.¹⁵ However, the publication of volumes from the Pázmány library is still pending and the collection part is constantly inaccessible for Hungarian academic research.

In 2006, in the entry of the *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon* (*Lexicon of Hungarian Cultural History*), “book culture and literacy”, István Monok identified the possible location of Péter Pázmány’s private library in the neighbourhood of the Zrínyi library. “Unfortunately, there are only a few specific data items available on Péter Pázmány’s library and erudition, [he writes] but if we look at the thematic composition of his nephew Miklós Pázmány’s library, especially those works that relate this library to Miklós Zrínyi’s readings – although it has not

---

¹⁵ Cf. Klára Mészáros, *Előkerült Pozsonyban Pázmány könyvtára* (Pázmány’s Library has been Found in Pozsony), *Magyar Nemzet*, 27 January 2004, p. 17; Sándor Neszméri, *Előkerültek Pázmány Péter könyvei a pozsonyi egyetemi könyvtárból* (Péter Pázmány’s Books from the University Library of Pozsony have been Found), <http://www.ipszilon.hu/2004/>; *Előkerült Pázmány Péter könyvtára* (Pázmány’s Library has been Found), *Magyar Nemzet Online*, <http://www.mno.hu/archivum/2004/>; *Megtalálták Pázmány Péter könyvtárát* (Péter Pázmány’s Library has been Found), *Népszabadság Online*, 26 January 2004; *Megtalálták Pozsonyban Pázmány Péter könyvtárát* (Péter Pázmány’s Library has been Found in Pozsony), *Evangélikus Élet*, <http://www.evelet.hu/archivum/2004/6/55>.

been documented by any sources so far –, it is hard not to think of the Church organizer politician and Zrínyi guardian Péter Pázmány.¹⁶ In his volume communicating his studies related to Péter Pázmány, referring to the research of István Bitskey and Klára Mészáros, Emil Hargittay pointed out that “there is no completed research on the composition of Pázmány’s library, and we do not have a book list that contains book titles definitely used and owned by him.”¹⁷

In summary, based on Mihály László and Klára Mészáros, the Pázmány library has the following characteristics: 1. Péter Pázmány did not include his name as the owner in the volumes of his library. 2. His library – in accordance with his will – was transferred to the Jesuit College Library of Pozsony, where the date of the testator’s death was entered next to the name of the library on the same day that it entered Jesuit ownership. 3. Occasionally, the supplementary formula of “Ex libris cardinalis Pazmany” or “Ex libris testamento legato cardinalis Pázmány” was added to entries with the same text. 4. The entries were made by one hand. 5. Volumes belonging to the library – except for the volumes given to Pázmány as a gift – are of parchment binding.

Continuing the history of science, on 16 January 2012 – 375 years after the death of Péter Pázmány, 25 and 8 years after the findings of Mihály László and Klára Mészáros respectively – when I tested my method developed for reconstructing the historical collections of church libraries on the notoriously rich and, from a bibliographical and historical view,

---

¹⁶ Edit Madas – István Monok, *Könyvkultúra és írásbeliség (Book Culture and Literacy) = Magyar Művelődéstörténeti Lexikon (Lexicon of Hungarian Cultural History)*, VI, Budapest, Publisher: Balassi Kiadó, 2006, p. 153-209, in: 199; cf. also Péter Ötvös, *Pázmány Miklós gróf könyvei (Books of Count Miklós Pázmány) = Klaniczay- emlékkönyv (Memory Book of Klaniczay)*, ed. József Jankovics, Budapest, Publisher: Balassi Kiadó, 1994, p 344-364. Neither Péter Ötvös nor István Monok referred to the article of Mihály László published in *Magyar Könyvszemle* on the two volumes obviously originating from Péter Pázmány’s library.

¹⁷ Emil Hargittay, *Filológia, eszmetörténet és retorika Pázmány Péter életművében (Philology, History of Ideas and Rhetoric in Péter Pázmány’s Oeuvre)*, Budapest, Publisher: Universitas, 2009, p. 12. He did not refer to Mihály László’s article published in *Magyar Könyvszemle* either, although it is included in the *Péter Pázmány Bibliography* which was prepared with his advice. *Pázmány Péter-bibliográfia 1598-2004 (Péter Pázmány Bibliography 1598-2004)*, compiled by Judit Adonyi and Ibolya Maczák, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 110, no. 887.

unique collection of the University Library of Budapest,¹⁸ I was as at first result able to lay hands on one of the volumes of Péter Pázmány's Pozsony library. This was followed by even more. The volumes were transferred from the collection of the former Jesuit College Library of Pozsony to the University Library of Budapest through Márton György Kovachich's already mentioned selection of 1782. I indicated the result to the library's director-general through the official channels, and then exchanged letters with Klára Mészáros, István Bitskey, Emil Hargittay and István Monok. Klára Mészáros replied to my inquiry asking when her scientific paper on the Pázmány library would be readable on 17 January 2012. She informed me of the following: "[...] I have not been involved in the subject recently (the material was not available because of the reconstruction of the library [...]), but before closing the case I should look into 400-500 books; the problem with these is that they lack signatures, therefore it is very time-consuming and complicated to track them down within the library on the basis of titles. This year I am preparing for further work, but just because of the above-mentioned problem I do not know when I will manage to get to the end of it [...]. Otherwise, just the other day, in connection with Pázmány, the possibility arose for reviewing a collection outside the library and I would like to check that as well. All in all, I cannot indicate a specific deadline."

The volumes of Péter Pázmány's private library of Pozsony in the University Library of Budapest

Several Hungarian libraries,¹⁹ including the University Library of Budapest, store Pázmány relics. The main types of the latter with an example for each are the following.

---

¹⁸ Cf. for example, Éva Knapp – László Szögi, University Library of Eötvös Loránd University, Budapest, ELTE EK, 2012.

¹⁹ Thus, for example among the so-called proof-, or according to another term "handwritten"-copies of Pázmány's works, the *Tíz bizonyosság* (Ten Proofs), (Graz, 1605 – RMNy 933) corrected by Pázmány (RM.I.4^o239) is in the Library of the Hungarian Academy of Sciences, while the already mentioned *Az Sz. Irasrul es az Anyaszentegyházrul [...]* (Vienna, Gelbhár, 1626-RMNy 1351) is in the Bibliotheca of Esztergom. József Lugossy once stored one of the copies of the second edition (RMNy 1293) of Kalauz, containing Pázmány's notes, in his private library, which is now kept at an unknown location. Cf. Büky, *ibid.* (Note 6).

I. A manuscript written in Péter Pázmány's own handwriting: Péter Pázmány, *Physica [...]*, (Graecii, 1598–1599). On the recto of the first letter of the white parchment-bound manuscript is an entry of donation originating from 1635, addressed to the Jesuit College of Nagyszombat, with a signature F6 (image 2).

II. A printed booklet autographed by Péter Pázmány: Péter Pázmány, *Az mostan tamat uy tudomaniok hamissaganak, tiiz nilvan valo bizonisaga* (Graecii, VVidamstadius, 1605- RMNy 933, University Library signature RMK I 48). Péter Pázmány's own handwritten entry of donation on the title page, addressed to Tamás Erdődy (image 3). This volume was registered in the catalogue of the Jesuit Library of Lőcse in 1712, from where it was transferred to the University Library after the abolishment of the Order.

III. A printed booklet with text corrected by Péter Pázmány: Péter Pázmány, *A setet hynal-csillag-utan buduso Luteristák vezetője* (Vienna, Máté Formica, 1627 – RMNy 1376, University Library signature RMK I 95:1). With Péter Pázmány's autographic corrections and notes prepared around 1629 (image 4). The booklet also contains corrections by someone else's hand, posterior to Pázmány. The printed booklet was registered in the Jesuit Library of Pozsony in 1709 [!] and was then transferred to the University Library after the abolishment of the Order.

These volumes, well-known to the history of books, were once obviously owned by Péter Pázmány, but – similarly to the volume and other so-called “handcopies” mentioned by Fraknói and now stored in Esztergom – were not and could not have been parts of the private library bequeathed to the Jesuits of Pozsony by the testament. Likewise, it is not likely that the work donated to Péter Pázmány and purchased by the University Library of Budapest from the antique book market on 9 April 1999 originated from the Jesuit College Library of Pozsony.²⁰ The first bibliographical presentation of this – revealing the

---

²⁰ See the written expert opinion of Éva Knapp, reference number 71/1999, in the ELTE University Archive. The volume does not preserve the characteristic entry of the Pázmány library bequeathed to the Jesuits of Pozsony by the testament, but it is certain that it was owned by Pázmány, or it was intended for his library. The volume was offered for purchase by Borda Antikvárium and it was showcased in several University Library exhibitions. Independent publishing did not occur because the characteristic possessor of the Pázmány

characteristics of the copy and checking the volume against related 17th-18th century historical catalogues – is the following (image 5):

Ioannes Filoponos, Joannis Philoponi In Cap. I. Geneseos, De mundi creatione libri septem [...] Interprete Balthasare Corderio, Antverp. Soc. Iesu [...], Viennae Austriae, Gregorius Gelbhaar, 1630. [At the end is the printing permission of Ferdinánd II with the date “Viennae die 4. Mensis Augusti. Anno M. DC. XXVI.”]

Note: VD17 3:315038U

The 6th century author’s work published in Greek and Latin is about the first chapter of the Book of Genesis, and was redacted from a manuscript stored at the Imperial Library in Vienna, with the permission of Emperor Ferdinand II and the intellectual assistance of a Jesuit from Antwerp, Balthasar Cordier (1592-1650).

Signature: Bar.11007

Possessor: Péter Pázmány’s hand-painted cardinal coat of arms on the title page. According to the supralibros, Pázmány got the volume from Ferdinand II as a gift, probably on the occasion of his creation as cardinal (1629). The name of Antal Bresztyánszky is preserved on the flyleaf (“Ex libris Josephi ... [illegible] 788”; “Antonii Brestyanszky.”), and on the title page (on the seal: “Adalbert Bresztyenszky”).²¹

Entry by the user: 0

Binding: Dark red leather binding with gilt blind-stamped rule at the front and back, gilt blind-stamped flowers in the corners and royal supralibros – the small coat of arms of Ferdinand II at the front and the middle coat of arms of Ferdinand II at the back – with golden section. Restored, with its spine replaced by brown leather (image 6).

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus Librorum Bibliothecae Collegij Posoniensis Societatis Jesu Anno Domini 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 94): “Patres Graeci et Latini I – Joannes Philoponus G(raece) L(atine) in 4. Viennae 1630. Gregor(ius) Gelbhaar(us)”

2. *Catalogus Librorum Collegij Posoniensis Societatis Jesu [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 158): [2 copies:] “Interpretes

---

private library, which was transferred to the Jesuit College of Pozsony, is missing.

²¹ Adalbert Bresztyánszky, the Benedictine abbot of Tihany was a corresponding member of the Hungarian Academy of Sciences from 1836, and the volume may have left his private library after his death (15.02.1851).

scripturae sacrae I – Joannes Philoponus In cap(item) primum Genesis Graec(o) Lat(ine) in alba m(embrana) in 4o Viennae 1630 / Idem In cap(item) 1. Gen(esis) Graec(o) Lat(ine) similiter”

3. University Library of Budapest, 7 24 (*Catalogus Librorum confixorum penes revisoratus Posoniensis officium repertorum, Posonii 6. Dec. 1782.* Hereinafter referred to as: 7 24): 0

4. University Library of Budapest, 7 11 (*Elenchus generalis librorum qui ex Bibliothecis, quas abolita S.I. in Regno Hungariae, et Provinciis eidem incorporatis habebat Pro Bibliotheca Regiae Universitatis Budensis Velut in eadem adhuc desiderati selecti Budae In Bibliotheca Regiae Universitatis MDCCLXXXII. Diebus Januarii 14–27. Martii. Adiectus est Index Elenchorum Particularium, et Supplementum.* Hereinafter referred to as: 7 11): 0

5. University Library of Budapest, 7 20/19 (*Elenchus librorum, qui ex bibliothecis infra specificatis, ductu indicis generalis selecti, et ad bibliothecam regiae universitatis Budensis transmittendi sunt. [1782 után] N. 19. Posoniensis Collegii.* Hereinafter referred to as: 7 20/19): 0

***

In the following I shall disclose the bibliographic description – listed in chronological order and recording pre-restored conditions – of those printed papers of which copies can be found in the historical collection of the University Library of Budapest and preserve the entry by owner with the date of Péter Pázmány’s death originating from that part of the Pázmány library which was incorporated into the Jesuit College Library of Pozsony. The identification and knowledge of these mainly 17th century volumes²² are – without exception – the result of basic research and they have been unknown and unrevealed in the history of Pázmány library so far.

1. (Image 7)

Tommaso Garzoni, *L' hospidale de' pazzi incurabili*. Nuovamente ristampato, e posto in luce da Tomaso Garzoni da Bagnacavallo.

---

²² Independent Arabic numbers were given to volumes and not individual works, that is, composite volumes can be found under the same serial number.

Con tre capitoli in fine sopra la pazzia, In Venetia, Appresso Roberto Meietti, 1601.

Signature: Bar.10783/coll.1.

Della famosissima Compagnia della Lesina dialogo, capitoli, e ragionamenti, In Vicenza, Appresso li heredi di Perin libraro, ad istanza di Barezzo Barezzi, 1589. [Supposed authors: Francesco Maria Vialardi, Pietro Strozi, Tommaso Buoni]

Signature: Ant.7356/coll.2.

Note: New edition of the work of Tommaso Garzoni (1549–1589), which was bound in one with a work, also in Italian, published a few years earlier.

Possessor on the title page of coll. 1: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: White blind-stamped pigskin, torn binders; written title on the spine with “R” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

Coll. 2: *Ibid.*: 0

2. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition *ibid.* Note 14, p. 220): “Italici – Thomas Gersonus Hospitale Stultorum in alba m(embrana) in 4. Venetijs 1601”

Coll. 2: *Ibid.*: 0

3. *f 24*: 0

4. *f 11*: 0

5. *f 20/19*: 0

2. (Image 8)

Cornelio Musso, Prediche sopra Il Simbolo de gli Apostoli, Le Due dilettoni, di Dio, e del Prossimo, Il Sacro Decalogo, e La Passione di nostro signor Giesu Christo, descritta da S. Giouanni Euangelista. Del [...] Cornelio Musso Vescovo di Bitonto. [...] Seconda editione, In Venetia, Appresso i Giunti, 1601.

Note: Second edition of Franciscan monk Cornelio Musso’s (1511–1574) book of sermons.

Signature: Bar.02193

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: Underlined lines, e.g. on pages 190-192.

Binding: White parchment binding with blind-stamped rule, torn binders, red painted fore edges. Handwritten content indication on the spine with “R 319” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note No. 14, 107): “Concionatores et Cathechiste C – Eiusdem [Cornelius Mussus] Conc(ionum) in 4. Venet(iis) 1601 Giuntj”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655-1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0 [Cf. *ibid.* Italici – p. 219]

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: 0

5. *f* 20/19: p. 36

3. (Image 9)

Pedro de Ribadeneira, Princeps Christianus adversus Nicolaum Machiavellum, ceterosque huius temporis Politicos a P. Petro Ribadeneira Nuper Hispanice, nunc Latine a P. Ioanne Orano utroque Societatis Jesu Theologo editus, Poloniae ac Svveciae Regi dedicatum, Coloniae Agrippinae, apud Bernardum Gualtheri, 1604.

Note: VD17 12:106625U

The renowned Jesuit author’s (1527–1611) mirror of princes, in which he engaged in a dispute with Niccolo Machiavelli’s *Il principé*.

Signature: Bar.03204

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: one sentence on the flyleaf, referring to page 165 of the work; further source references on the margin of page 164; on the margin of †4v and †8r in the preface addressed to the reader, probably all by Péter Pázmány.

Binding: Parchment bound into codex fragments, torn leather binders, red painted fore edges. Author and short title written by hand on the spine with “E 21” and “O 46” markings referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 119): “Spirituales N – Nicolai Machiauelli Princeps Ch(ri)stianus in 8 Colon(iae) 1604 Bernar(dus) Qualt(ius) [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

3. f 24: 0

4. f 11: No. 10514 [with incorrect publication date: 1605]

5. f 20/19: p. 42

The volume was registered in the 1639 Jesuit catalogue of Pozsony with the content indication and not with the author’s name. That is why it may have been odd to István Bitskey and Béla Kovács (*ibid.* Note 8, p. 29; *ibid.* Note 11, p. 97) that Niccolo Machiavelli’s *Il principé* had been classified in the spirituales period.

4. (Image 10)

Alberico Gentili, *Disputationes tres*: I. De libris Iuris Canonici. II. De libris Iuris Civilis. III. De Latinitate veteris Bibliorum versionis male accusata. [...] Nunc primum edita, Hanoviae, Apud Guilielmum Antonium, 1605–1606. [The second and third disputation have separate inner title pages, the publication date of the third disputation is 1605.]

Note: VD 17 12:132675U

First edition of Gentili’s (1552–1606) work containing three disputations.

Signature: Bar.02954

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding, strongly damaged, torn binders. Handwritten content indication on the spine with “K 109” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 120): „Historici Sacri et profani A – Alberici Gentilis Exe(m)p(laria) duo in 8. Hanonae (!) 1604. Guliel(mus) Antonius”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 174): „Juristae casistae canonistae A – Albericus Gentilis *Disputationes tres in alba m(embrana) in Hannouiae 1605*”

Possessor on the title page: “Collegij Poseniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: Underlined lines, e.g. on pages 190-192.

Binding: White parchment binding with blind-stamped rule, torn binders, red painted fore edges. Handwritten content indication on the spine with “R 319” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Poseniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note No. 14, 107): “Concionatores et Cathechiste C – Eiusdem [Cornelius Mussus] Conc(ionum) in 4. Venet(iis) 1601 Giuntj”

2. *Catalogus [...] Poseniensis [...] [around 1655-1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0 [Cf. *ibid.* Italicis – p. 219]

3. f 24: 0

4. f 11: 0

5. f 20/19: p. 36

3. (Image 9)

Pedro de Ribadeneira, Princeps Christianus adversus Nicolaum Machiavellum, ceterosque huius temporis Politicos a P. Petro Ribadeneira Nuper Hispanice, nunc Latine a P. Ioanne Orano utroque Societatis Jesu Theologo editus, Poloniae ac Svveciae Regi dedicatum, Coloniae Agrippinae, apud Bernardum Gualtheri, 1604.

Note: VD17 12:106625U

The renowned Jesuit author’s (1527–1611) mirror of princes, in which he engaged in a dispute with Niccolo Machiavelli’s *Il principé*.

Signature: Bar.03204

Possessor on the title page: “Collegij Poseniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: one sentence on the flyleaf, referring to page 165 of the work; further source references on the margin of page 164; on the margin of †4v and †8r in the preface addressed to the reader, probably all by Péter Pázmány.

Binding: Parchment bound into codex fragments, torn leather binders, red painted fore edges. Author and short title written by hand on the spine with “E. 21” and “O 46” markings referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 119): “Spirituales N – Nicolai Machiauelli Princeps Ch(ri)s(tianus in 8 Colon(iae) 1604 Bernar(dus) Qualt(ius) [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: No. 10514 [with incorrect publication date: 1605]

5. *f* 20/19: p. 42

The volume was registered in the 1639 Jesuit catalogue of Pozsony with the content indication and not with the author’s name. That is why it may have been odd to István Bitskey and Béla Kovács (*ibid.* Note 8, p. 29; *ibid.* Note 11, p. 97) that Niccolo Machiavelli’s *Il principé* had been classified in the spirituales period.

4. (Image 10)

Alberico Gentili, *Disputationes tres: I. De libris Iuris Canonici. II. De libris Iuris Civilis. III. De Latinitate veteris Bibliorum versionis male accusata. [...] Nunc primum edita, Hanoviae, Apud Guilielmum Antonium, 1605–1606.* [The second and third disputation have separate inner title pages, the publication date of the third disputation is 1605.]

Note: VD 17 12:132675U

First edition of Gentili’s (1552–1606) work containing three disputations.

Signature: Bar.02954

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding, strongly damaged, torn binders. Handwritten content indication on the spine with “K 109” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 120): „Historici Sacri et profani A – Alberici Gentilis Exe(m)p(laria) duo in 8. Hanonae (!) 1604. Guliel(mus) Antonius”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 174): „Juristae casistae canonistae A – Albericus Gentilis Disputationes tres in alba m(embrana) in Hannouiae 1605”

3. f 24: 0
4. f 11: No. 4909
5. f 20/19: p. 22

5. (Image 11)

Martín Doyza, Myrrhithecium Poenitentiae, In quo Conciones Syper Evangelia Adventvs Domini, et Quadragesim[a]e, Sanctorumque eo tempore poenitentiali occurrentium exquisitissimae, Coloniae, Apud Ioannem Crithium, 1610.

Note: VD 17 12:191944Y

Sermons for Advent and Lent by the 16th century Franciscan author.

Signature: Bar.02255

Possessor on the title page: "Collegij Poseniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij."

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding with blind-stamped rules, torn binders. Handwritten content indication on the spine. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Poseniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 110): „Concionatores et cathechiste M – Martinus Doicza in 8. Colon(iae) 1610. Ioan(nes) Critius”
2. *Catalogus [...] Poseniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 171): “Concionatores et cathechistae M – Martinus Doyza Conciones Super Euang(elia) quadragesimalia in alba m(embrana) in 8 Coloniae 1610”
3. f 24: 0
4. f 11: No. 3779
5. f 20/19: p. 17

6. (Image 12)

Philippe Bosquier, Orator Terrae Sanctae et Hungariae; seu Sacrarum Philippicarum, in Turcarum barbariem, et importunas Christianorum discordias, Coloniae Agrippinae, apud Ioannem Crithium, 1611.

Note: VD17 12:101451A

Signature: Bar.01613/coll.1.

Diego de la Vega, Conciones quadragesimales a septuagesima usque ad feriam secundam resurrectionis. [...] Nunc primum in Germania edita, Coloniae, sumptibus Conradi Butgenii, 1608.

Note: VD17 12:193786N

Signature: Bar.01613/coll.2.

Note: The work of two Franciscan authors living around the same time (Philippe Bosquier, 1562–1636 and Diego de la Vega, 1605?–1626), bound in one from sermons published in various years in Köln.

Possessor on the title page of coll. 1: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: White blind-stamped pigskin, torn binders; written title on the spine with “F 67” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony, with red coloured fore edges. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 111): “Concionatores et Cathechiste P – Philippus Bosqueri 5 partes in tribus libris in 8vo / Item Orbis Terrarum Terrae s(anc)tae 1611 / Item Orator”

Coll. 2: *Ibid.*: 0

2. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 171): “Concionatores et Cathechiste P – Philippus Boskhierus Orator Terrae S(an)ctae et Ungariae in albo c(oreo) in 8o Coloniae 1591 [!]”

Coll. 2: *Ibid.*: 0 [cf. *ibid.*, p.167: “Concionatores et Cathechiste D – Didacus Viega [!] Quadragesimales Concion(es) in albo c(oreo) in 8 Lugduni 1605”]

3. *f* 24: 0

4. *f* 11: Coll. 1 – No. 1772; Coll. 2 – 0

5. *f* 20/19: Coll. 1 – p. 9; Coll. 2 – 0

7. (Image 13)

Giovanni Botero, *Le relationi universali di Giovanni Botero benese, divise in sei parti. [...] Nuovamente ristampate, e corretto, Venetia, Appresso Alessandro Vecchi, 1612.*

Note: Revised, new edition of Botero’s (1540–1617) previously published work.

Signature: Bar.06501

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: underlined lines. [The volume is incomplete: missing part 5 (8 unnumbered, 70 numbered pages) and part 6 (8 unnumbered, 95 numbered pages, 1 map.)]

Binding: White parchment binding. Handwritten content indication on the spine and “R 58” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0 [cf. *ibid.*, p 220: “Italici – Joannes Boterus Relatio Uniuersalis in alba m(embrana) in 4. Romae 1592”]
3. f 24: 0
4. f 11: 0
5. f 20/19: 0

8. (Image 14)

Carolus Scribanius, Philosophus Christianus, Antverpiae, Apud haeredes Martini Nutij et Ioannem Meursium. (Ex typographia Gerardi Wolsschati et Henrici Aertsi), 1614.

Note: The Jesuit author’s (1561–1629) work summarizing Christian philosophy.

Signature: Bar.01604

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: aphorism on the back flyleaf, possibly not from Pázmány (“Quam cito purpureos deperdit rem colores”).

Binding: White parchment binding, torn binders, red painted fore edges. Handwritten content indication on the spine and “T 20” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 116): “Spirituales C – Eiusde(m) [Caroli Scribanj] Philosophus Ch(risti)anus in 8 Mart(inus) Nutius”
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 208): “Spirituales C – Carolus Scribanus S. J. Philosophus Christianus in alba m(embrana) in 8 Antverpiae 1614”
3. f 24: 0

4. f 11: No. 11294

5. f 20/19: p. 46

9. (Image 15)

Aquisgranum, regia S.R. Imperii et coronationis Caesarum sedes ac metropolis, Matthiae imperatoris auctoritate, catholico ac legitimo magistratui suo restitutum [...] ab Aquisgranensi Collegio Societatis Jesu Carmine descriptum [...], Coloniae Agrippinae, Sumptibus Bernardi Gualtheri, 1615.

Note: VD17 3:307170V

Signature: Bar.06316/coll.1.

Joannes-Raphael Cobenzl, Epistolica velitatio in triumviros Augustanae Confessionis verbi ministros Joannem Schnelzigk, Simonem Mannum in Herenhals, et Bartholomaeum Rulichium Augustanum. An ex fide, quae nihil recipiat, quod scriptum non sit, probari possit [...], Olomucii, Typis Georgij Handelij, 1616.

Note: VD17 3:307169G

Signature: Bar.06316/coll.2.

Note: The collective poetic work of the Jesuits of Aachen was bound together with the work of Jesuit Cobenzl (1572–1627) arguing with three Protestant authors, published one year later in Olmütz.

Possessor on the title page of coll. 1: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding with blind-stamped rules at the front and back, stylized floral decoration, torn binders. Blind-stamped ornaments on the spine with “Aquisgranum Cobenzl 123” written by hand. Unrestored, burned spots at the front and at the bottom of the back.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 133): “Poetae A – Aquisgranensis Collegij Carmen 1604.[?] Bernardus Qualter(!)”

Coll. 2: 0

2. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

Coll. 2: 0

3. f 24: 0

4. f 11: Coll.2. No. 2765 [here the original repository is Tyrnavia!]

5. f 20/19: 0

Possibly originating from Péter Pázmány's library destroyed by fire in 1620 in Nagyszombat.

10. (Image 16)

Jules Cesar Boulenger, Iulii Caesaris Bulengeri Diatribae, ad Isaaci Casauboni exercitationes adversus Illustrissimum Cardinalem Baronium. In duas partes divisae. Cum indice diatribarum, et materiarum locupletissimo, Lugduni, Apud Haeredes Gulielmi Rouillij, 1617.

Note: The Jesuit Boulenger's academic controversialist dissertation.

Signature: Bar.02798

Possessor on the title page: "Collegij Poseniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij."

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding with blind-stamped rules, stylized flower in the corners and at the centre, five blind-stamped stylized flowers on the spine. Handwritten content indication on the spine and "L 50" marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Poseniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 103): "Controversiae D – Diatribae Bullengeri Contra Caesar Baro(nem) in Folio Lugd(uni) 1617. Gull(iemus) Roui(illus)"

2. *Catalogus [...] Poseniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

3. f 24: 0

4. f 11: 0

5. f 20/19: 0

11. (Image 17)

Christoph Pezel, Mellificium Historicum integrum: Cujus Pars Prima Complectitur historiam trium Monarchiarum: Chaldaicae sive Assyriacae, Persicae, Graecae, & rerum omnium quae a morte Alexandri M. a successoribus eius gesta sunt in regnis diversis. Collecto Flore Et Succo Ex Optimis Et Praestantissimis autoribus: Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Diodoro Siculo, Ariano, Q Curtio, Iustino,

Plutarcho, &c. Olim Quidem a Christophoro Pezelio, SS. Theologiae D. et Professore in Gymnasio Bremensi, in explicatione Epitomes Sleidani, De summis orbis terrarum Imperiis, propositum; Nunc vero sub incudem revocatum & perfectum, ac Chronologia Scaligeriana, & prophetiarum V. & N. Testam. complementis illustratum & locupletatum, cum Indice. a Johanne Lampadio, in schola publica Bremana S. Theologiae et Historiarum Professore, et Pastore ad D. Stephanum, Marpurgi, apud Paulum Egenolphum, 1617.

Note: VD17 3:307170V

Signature: Bar.05290/coll.1.

Christoph Pezel – Johann Lampadius, Mellificii Historici Pars II. Complectens Historiam Romanae Reipublicae: videlicet, [...]. Collecto Flore et Succo ex Optimis auctoribus [...], Marpurgi, typis Pauli Egenolphi, 1616.

Note: VD17 3:307169G

Signature: Bar.05290/coll.2.

Note: Two parts of the common historical work of the German evangelical theologian Pezel (1539–1604) and Johann Lampadius (1569–1621), published in different years and bound together.

Possessor on the title page of coll. 1: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding, torn binders. “Pezelius 120” written by hand on the spine. Unrestored, with burned spots at the front and at the bottom of the back.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

Coll. 2: *Ibid.*: 0

2. Coll. 1: *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

Coll. 2: *Ibid.*: (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 196): “Historici J – Joannes Lampadius Mellificium [!] Historicum tomus primus et 2dus in alba m(embrana) in 4to Marpurgi 1597 [!]”

3. *f 24*: 0

4. *f 11*: No. 6989 [here probably by mistake: “Pars III”]

5. *f 20/19*: p. 38

Possibly originating from Péter Pázmány's library destroyed by fire in 1620 in Nagyszombat.

12. (Image 18)

Andreas Eudaemon-Joannes, *Defensio Annalium Ecclesiasticorum Caesaris Baronii S. R. E. Cardin. adversus falsas calumnias, errores, ac mendacia Isaaci Casauboni, quas exercitationibus suis inferciijt [...]* libris duobus comprehensa, Coloniae Agrippinae, Apud Ioannem Kinchium, 1617.

Note: VD17 23:236947A

Work of the Jesuit theologian Baronius (1560–1625) protecting his cardinal work of ecclesiastical history.

Signature: Bar.01392

Possessor on the title page: "Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij."

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding with blind-stamped rules and torn binders. Short author and title indication on the spine and "G 37" marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 193): "Historici A – Andreas Eudaemon S. J. *Defensio Annalium Ecclesiasticorum in alba m(embrana) in 4° Coloniae 1617*"
3. *f 24*: 0
4. *f 11*: 0
5. *f 20/19*: 0

13. (Image 19)

Erycius Puteanus, *Eryci Puteani Pietatis thaumata in Bernardi Bauhusii e Societate Iesu Proteum Parthenium, unius Libri Versum, unius Versus Librum, Stellarum numero, sive formis M. XXII. variatum, Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Balthasarem et Ioannem Moretos, 1617.*

Note: Poetic work and annotation of the humanist philologist Puteanus (1574–1646), inspired by a poem about the Virgin Mary, written by the Jesuit Neo-Latin poet Bernardus Bauhusius (1576–1619).

Signature: Bar.01634

Possessor on the title page: "Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij. Cf [?] M Poëtae"

Entry by the user: ten-line Latin poem on the 50th page, poetic play continuing the 1022-line poem indicated in the title, certainly not by Péter Pázmány.

Binding: White parchment binding with rules and torn binders; blind-stamped small flowers on the spine. Number "24" written by hand on the spine. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 121): "Historici sacri et profani E – Erycij Puteani Thamat(ologia) in 4. Antuer(piae) 1617. Balt(hasar) et Joan(nes) More(tus)"

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655-1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

3. *f 24:* 0

4. *f 11:* 0

5. *f 20/19:* 0

14 (Image 20)

Fedele Daniele, Trattato della Divina providenza. Accresciuto dall'Autore in questa seconda editione. Diviso in tre libri, In Verona, Per Bartolomeo Merlo, 1618.

Note: The Jesuit theologian's (1580-1616) work on Divine Providence.

Signature: Bar.01362

Possessor on the title page: "Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij."

Entry by the user: 0

Binding: Yellow parchment binding with torn binders and damaged spine. Handwritten "R 38" marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony on the spine. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 108): "Concionatores et cathechistae F – Fidelis Danielis in 4to Veronae 1618. Bart(holomeus) Merlo"

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655-1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 220): "Italici – Daniel Fedele S. J. De diuina Prouidentia in flaua m(embrana) in 4. Veronae 1618"

3. ƒ 24: 0
4. ƒ 11: No. 4393 (“Cover” on name form)
5. ƒ 20/19: p. 20

15. (Image 21–22)

Joannes Kithonich, *Directio methodica – Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum*, Tyrnaviae, [Mollerus], 1619.

Note: Szabó RMK II 392, 393; RMNy 1193.

Two works of the legal scholar János Kithonich (1560–1619), published in one printed paper and dedicated to Péter Pázmány.

Signature: RMK II. 57a:1 – RMK II. 57b:1

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *caption stamped on the binding of the front cover*: “P.[etrus] Pas.[many] P.[rimas] V.[ngariae] 16 19”

Entry by the user: Autographic typo corrections (a2_v, a4_v) in János Kithonich’s undated recommendation (a2_r–c2_v) addressed to Péter Pázmány, archbishop of Esztergom, and source reference extensions (b2_r) related to the history of the Pázmány family, certainly by Péter Pázmány.

Binding: Publisher’s white parchment binding, lost binders, blind stamping: rules, flowers in the corners, decorated Hungarian coat of arms at the middle of the front and at the back. Blind-stamped front with the name and office abbreviation of the owner and the publication date of the work. Author and short title of the work written by hand on the spine. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 177): “Juristae casistae canonistae J – Joannes Kithonich De jure Ungarico in alba m(embrana) in 4o Tyrnaviae 1519 [!]”

3. ƒ 24: 0
4. ƒ 11: 0
5. ƒ 20/19: 0

16. (Image 23)

Roberto Bellarmino, De officio principis christiani libri tres [...] Quibus accessit Admonitio ad Episcopum Theanensem Nepotem suum, Coloniae, Sumptibus Bernardi Gualteri, 1619.

Note: VD17 12:107020C; VD17 12:107025R

Bellarmino's (1542-1621) mirror of princes printed in one with admonitions addressed to his nephew. Bellarmino was the Superior of the Collegium Romanum in Rome between 18 December 1592 and 30 November 1598, so he must have known Péter Pázmány, who was studying there.

Note: Bar.03186

Possessor on the title page: "Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij."

Entry by the user: 0

Binding: White parchment with blind-stamped rule, lost binders. Author and title written by hand on the spine, and "O [unidentifiable number] marking. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655-1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0
3. *f 24:* 0
4. *f 11:* no. 942 [publication date by mistake: 1629]
5. *f 20/19:* p. 5

17. (Image 24-25)

Karl Stengel, Commentarius rerum gestarum sanctissimi apostolorum principis Petri, Augustae Vindelicorum, Apud Saram Mangiam Viduam, 1621 (1620 on the frontispiece).

Note: VD17 12:118770F

Commentaries of the Benedictine monk Stengel (1581-1663) on historical works about Saint Peter.

Signature: Bar.00931

Possessor on the title page: "Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij."

Entry by the user: 0

Binding: White parchment, black coloured blind-stamped rule at the front, at the back and on the spine, flowers in the corners, so-called

Jesuit coat of arms at the middle of the front, Virgin Mary initials at the back and leaves on the spine, lost binders. Author and title written by hand on the spine and “I 26” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 121): “Historici sacri et profani C – Caroli Stengelij Comm(entaria) rerum Gestarum S(ancti) Petri in 4. Augustae 1621. Sarazo [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 194): “Historici C – Carolus Stengelius Gesta S(ancti) Petri in alba m(embrana) in 4o 1620”

3. f 24: 0

4. f 11: 0

5. f 20/19: 0 (cf. p. 48–49)

18. (Image 26–27)

Bernardino Castori, *Institutione civile e Christiana per uno*, che desideri viuere tanto in corte, quanto altrouue honoratamente, e christianamente, Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622.

Note: The Jesuit Castori’s (1543–1634) Christian legal work.

Signature: Bar.03254

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – *at the front and back of the binding:* Péter Pázmány’s cardinal coat of arms.

Entry by the user: 0

Binding: White parchment binding with gilt blind stamping: rules at the front and back, stylized ornaments in the corners, Péter Pázmány’s cardinal coat of arms at the middle, torn binders. Gilt blind-stamped rules on the spine with flowers. Handwritten content indication on the spine and “R 9” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 113): “Canonistae casistae iuristae B – Bernardinj Castorij Justitu(ti)o [!] Ciuil(is) in 4to Romae 1622. Men. [!] Sauettj [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 217): “Italici – Bernardinus Castorus Institutiones Ciuiles in alba m(embrana) in 4. Romae 1622.”

- 3. f 24: 0
- 4. f 11: no. 2445
- 5. f 20/19: p. 12

19. (Image 28)

Blasius Apponyi, In Divini et Regii prophetae David triadem quinquagenariam, seu Psalterium Interpretatio Poëtica, Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1624.

Note: Szabó RMK III 1355

Balázs Apponyi, Catholic versifier, compiled the metrical Neo-Latin interpretation of the Book of Psalms for the monarch Ferdinand II.

Signature: RMK III. 256:1

Possessor on the title page: “Collegij Psoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.” – the author’s six-line, autographic dedication addressed to Péter Pázmány *on the title page, under the name of the author.*

Entry by the user: 0

Binding: –White parchment binding with black coloured blind stamping, rules at the front and back, flowers in the corners, the so-called Jesuit coat of arms at the middle of the front cover, standing figure of the Virgin Mary with the child Jesus on a Crescent at the middle of the back cover – as a woman clothed with the sun, flowers on the spine, gilt fore edges. Title of the work written by hand on the spine and “Q 72” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Psoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 133): “Poetae B – Blasij Apponi in 4. Viennae 1624. Matthaeus Formica”

2. *Catalogus [...] Psoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

3. f 24: 0

4. f 11: 0

5. f 20/19: 0

20. (Image 29)

Quadrige famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico

Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626.

Note: VD17 1:086408S

Work glorifying Ferdinand III, King of Hungary, made at the University of Vienna.

Signature: Bar.07073

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.” –five-line, autographic dedication of Marcus Noëlius, rector of the Jesuit College in Vienna (between 1625–1632) *on the half page before the title page*, addressed to Péter Pázmány: “Illustrissimo Principi ac Domino D. Petro Pasmanÿ Archiepiscopo Strigoniensi, suo totumque Collegium commendat Marcus Noëlius m[anu] propria”

Entry by the user: 0

Binding: yellow parchment binding with damaged spine. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0
2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0
3. *¶ 24*: 0
4. *¶ 11*: 0
5. *¶ 20/19*: 0

21. (Image 30)

Michael Caspar Lundorp [under the pseudonym of **Iulius Bellus**], *Laurea Austriaca, Hoc est, Commentariorum de Statu Reipublicae Nostri Temporis, sive De Bello Germanico eius[ue] causis, inter Divum Matthiam, et [...] Ferdinandum II. Romm. Impp. nec non Fridericum V. Palatinum, aliosque cum Imperii tum exteros Reges Principesque, gloriose vincente Aquila Caesare, gesto Libri XII [...] Auctore et Interprete Iulio Bello [...], Francofurti, Typis Erasmi Kempfferi, sumptibus Ioh. Theobaldi Schönwetteri, 1627.*

Note: VD17 32:667375V

Historical work glorifying the Habsburg dynasty, which was published by Lundorp (1580–1629) under the telling pseudonym of Iulius Bellus.

Signature: Bar.00166

Possessor, both on the half page and the frontispiece: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: autographic entries and page number references at the inner side of the front cover, probably from Péter Pázmány; underlines can be detected throughout the volume, as well as marginalia written by the same hand.

Binding: yellowish white parchment binding with blind stamping: rules, stylized flowers in the four corners of the cover, in the medians and in the middle, with further blind-stamped ornaments on the spine. Torn binders. Gilt printed label on the spine for content indication and worn number. Unrestored, damaged.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 123): “Historici Sacri et profani J – Julij Belli Laurea Austriaca in fol. Franco(furti) 1627. Erasmi Khempheri”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

3. *f 24:* 0

4. *f 11:* 0

5. *f 20/19:* 0

22. (Image 31)

Pietro Andrea Canonieri, Petri Andreae Canonherii philosophi, medici ac theologi De admirandis vini virtutibus libri tres, Antverpiae, Apud Hieronymum Verdussium, 1627.

Note: Medical work on the healing power of wine.

Signature: Bar.03984

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: white parchment with torn, green silk binders and red painted fore edges. Handwritten content indication on the spine with “P 23(?)” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Unrestored.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14): 0

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 206): “Medici P – Petrus Canonherius De Uini uirtutibus libri 3. in alba m(embrana) in 8. Antuerpiae 1627”

3. *f 24:* 0

4. f 11: no. 2274 (publication date by mistake 1621)

5. f 20/19: p. 11 (publication date by mistake 1621)

23. (Image 32)

Wilhelm Fabricius Hildanus, Guilhelmi Fabrici Hildani, [...] Lithotomia vesicae: hoc est, Accurata descriptio calculi vesicae, eiusdemque causarum, et signorum pathognomonicorum, inprimis vero Methodi, qua tam in foeminis, quam in Viris sit extrahendus [...], Basileae, Impensis Ludovici König, typis Joh. Schröteri, 1628.

Note: VD17 12:194446Z

The author's – lived between 1560–1634 – medical work on cystolith.

Signature: Bar.03923

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: white parchment with torn, green silk binders. Handwritten content indication on the spine with “P ... (?)” marking. Unrestored.

Identification in 17th–18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 140): “Medici G – Gulielmi Fabricij Holandi [!] Lithotomia Basiliae 1628. Ludouicus König [!]”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 202): “Medici G – Guilielmus Fabricus Lithotomia Vesicae in alba m(embrana) in 8o Basiliae 1628”

3. f 24: 0

4. f 11: 0

5. f 20/19: 0

24. (Image 33)

Guido Bentivoglio, Relationi del cardinale Bentivoglio Publicatae da Erycio Puteano in Anversa. [vol. I–II.] Ristampate in Colonia, [s. n.], 1630. (The two volumes were printed in one.)

Cologne edition of the historical work of Cardinal Bentivoglio (1577–1644).

Note: Bar.05292

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: yellowish white parchment with gilt coloured blind stamping: with rule, stylized flowers printed in the four corners of the cover, four flowers on the spine. Torn, red silk binders. Handwritten content indication on the spine with “R 36” marking referring to its placement in the Jesuit Library of Pozsony. Drenched and damaged front cover.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 120): “Historici Sacri et profani B – Bentivoglio [!] Cardin(alis) Rela(tiones ?) in 4to 1630 Coloniae Erycius Ptuean(us)”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 1655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 220): “Italici – Cardinalis Bentivoglius Relatio in alba m(embrana) in 4. Coloniae 1630”

3. *f 24: 0*

4. *f 11: 0*

5. *f 20/19: 0*

25. (Image 34)

Erycius Puteanus, *Statera belli et pacis, cum stateris aliis eam expendentibus, nec non iudiciis aliquot clarorum virorum in Batavia, Cosmopoli [Lovanii], Apud Batavum, [s.a., 1633? 1635?]*.

Note: The humanist philologist’s reflections on war and peace.

Signature: Bar.05996

Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

Entry by the user: 0

Binding: yellowish white parchment with torn binders. Drenched back cover.

Identification in 17th-18th century historical catalogues:

1. *Catalogus [...] Posoniensis [...] 1639* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 113): “Canonistae casistae iuristae E – Ericij Puteani Statera belli et Pacis in 8. Cosmopoli apud Batauum”

2. *Catalogus [...] Posoniensis [...] [around 655–1663]* (cf. text edition, *ibid.* Note 14, p. 223): “Varii – Erycius Puteanus De statera belli et pacis in alba in 12 Cosmopoli”

3. *f 24: 0*

4. *f 11: no. 10126* (here the publication date is 1633)

5. *f 20/19: p. 41* (here the publication date is 1633)

Restoration

The part of the Pázmány library's collection derived from Pozsony and which was identified in the University Library of Budapest has been relatively well-preserved over the centuries. Printed materials were restored by Miklós Szalaváry, the library's book restorer, during the summer of 2012. Book blocks did not require treatment on any occasion; only the binders, flyleaves and all of the title pages needed restoration. Special attention had to be paid to every single manuscript entry to avoid any inadvertent damage. Sign of external injuries (burned spots, shrinkage) on paperback and hard cover parchment bindings may be closely related to the history of the Pázmány library. Some volumes probably originate from Péter Pázmány's first library at Nagyszombat, which was destroyed by fire in 1620; for these, it was not desirable to completely remove damage caused by fire and water. After cleaning the book covers carefully, the gilt blind-stamping and golden section of fore edges became more visible. Any further damage to the bindings (torn, incomplete book spines, deformed covers, scratches, insect damage, stains, damaged binding of the first or last leaves, missing headbands) has been restored without exception. Restoration corresponds to the former original state. Coloured silk bands once closing the bindings have been replaced as well. Each volume got a protecting enclosure made of acid-free paper.

During the restoration of three hardcover parchment bindings, manuscript and printed leaves were found in the book covers which were used as mackles. The identification and bibliographical assessment of these has been started. Several leaves of the first edition of Péter Pázmány's *Kalauz* (Pozsony, 1613) were unbound from Lundorp's work, titled *Laurea Austriaca [...]* (Frankfurt, 1627). These are either proof prints or printed leaves prior to folding, which became redundant during the preparation of binding due to the already published second edition of the work, enlarged and revised by Pázmány (Pozsony, 1623). In both cases, these fragments shall be taken into account when working on the intended critical edition of *Kalauz* (image 35). Leaves from the first edition of *Kalauz* also show that this printed booklet was bound in Pozsony for the first owner Péter Pázmány.

The packing material of the binding of another volume (*Quadriga famae regiae [...]*, Viennae, 1626) – which was received by Pázmány as

a gift from the Jesuits of Vienna when he was still the Archbishop of Esztergom (i.e. before his cardinal appointment of 1629) – shows that not only the print-out, but also its binding was prepared in Vienna. One part of the mackle is indeed the four leaves of a five-leaf printed booklet (*Der Röm. Kay. Auch zu Hungern und Behaimb Khün. Mtt. Etc. Ertzhertzogen zu Österreich, etc. unsers Allergenedigsten Herrn Reformation und verbesserung der jüngst vom Zwayundsechzigisten Jar Publicierten Infection Ordnung*. 1585, Wien, Apffel, 1585) made in Vienna in 1585 (image 36). The other part of the packing material consists of four map fragments cut to the same size, originating from the renowned, large-sized edition of Wolfgang Lazius' *Map of Hungary* (1552–1556) published with German or Latin dedication and printed in Vienna, a full copy of which is unknown (image 37).²³

Conclusion

Several volumes from Péter Pázmány's private library in Pozsony, which were, in accordance with his will, incorporated into the Jesuit College Library of Pozsony, were transferred to Buda in 1782 after the abolishment of the Order, following a selection by the under-keeper of the University Library of Buda, Márton György Kovachich. They were then moved to Pest upon the removal of the library. Out of these, the twenty-five volumes (= thirty works) identified were checked against the remaining two relevant 17th century Jesuit College Library catalogues of Pozsony. As a result, one can discard the previous hypothesis according to which the second, undated catalogue of Pozsony made around 1655-1663 was prepared in order to record the significant increase in the collection compared to the first catalogue of 1639 following the inclusion of the material of the Pázmány library.²⁴ Indeed, most of the volumes originating from the Pázmány library can also be found in the catalogue of 1639.

²³ Katalin Plihál, Egy „ismeretlen” Wolfgang Lazius térkép (An “unknown” Wolfgang Lazius map) = *Geodézia és Kartográfia* (Geodesy and Cartography) 1989, p. 200–203.

²⁴ Bitskey – Kovács, *ibid.* (Note 8) p. 36.

Volumes from Péter Pázmány's private library of Pozsony have the possessor of the Jesuit College of Pozsony with the date of Pázmány's death, all in the same form and entered by the same hand. Indicating the entry date of volumes set by day was common in the period; such entries were made not only in Pozsony²⁵ but for example in the library of the Jesuit College of Zagreb.²⁶ The question is that of who could have made the entries making the volumes unique? In 1637 the college's librarian in Pozsony was the Austrian-born magister, Wolfgangus Förg, who taught poetry.²⁷ He only spent one year in Hungary, in 1637 in Pozsony.²⁸ It is possible that the volumes preserve the traces of his hands: perhaps the unique "Cf [?] M Poëtae" marking on the title page of the 13th-edition Erycius Puteanus volume after the possessor refers to an attempt by the writer of the entry to effectively "assign" the volume to his personal use for teaching poetry. At the same time, it should not be disregarded that in the year of Pázmány's death, Pázmány's close colleague, Jakab Némethi as well as János Szednik,²⁹ who looked after the Jesuit library in Nagyszombat for three years (1627–1629),³⁰ lived in the Jesuit college of Pozsony. It is possible that making entries into the volumes of Pázmány's private library was a confidential, reverential task and it was not carried out by the librarian Wolfgang Förg.

According to volumes, the copies of which are known today from the Pázmány library, some additional features of the library may be summarized as follows: 1. Péter Pázmány was the first owner of the volumes. 2. A significant number of works can be found by writers contemporary to Pázmány, especially by Jesuit authors. 3. There is a considerable number of works received as gift. 4. Although Pázmány did not have an independent work of political theory, a major part of

²⁵ As a further example, see e.g. June 1627: Bar.01629 or 9 November 1637: Ant.1353; Ant.4439 in the University Library of Budapest.

²⁶ See for example 5 June 1618: Ant.5230 in the University Library of Budapest.

²⁷ Lukács Ladislaus, *Catalogi personarum et officiorum provinciae Austriae S.I.; II*, (1601–1640, Romae, Institutum Historicum S.I., 1982, p. 469

²⁸ Lukács, *ibid.* (Note 27) p. 592

²⁹ Lukács, *ibid.* (Note 27) p. 468–469

³⁰ Éva Knapp, *A 450 éves Egyetemi Könyvtár könyvtárosai a jezsuita korszakban (1561–1773)* (Librarians of the 450-year-old University Library in the Jesuit Era (1561–1773)), *Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei XIV–XV* (2011), p. 111–142, in: p. 114

the library consists of printed and legal works on the boundaries of political literature and mirrors of princes. 5. There is also a notable presence of sermons in the library's material, just as was presumed by István Bitskey.³¹ 6. Works representing contemporary poetry were not missing either, that is, it was an academic library reflecting universal interest.

Although the comprehensive analysis of the remaining volumes of the Pázmány library may be done together with the books found and identified in Pozsony, in the knowledge of the twenty-six volumes (= thirty-one works) published for the first time, it is obvious that the content and layout of its printed materials (for example the parchment deluxe bindings "addressed" to Pázmány) make this library an authentic blueprint of Pázmány's cardinal-archiepiscopal court representation in Pozsony, as well as of the patronage connected to the owner's person.³² The repositories of the almost hundred works presently known from the library show that one part of the Pázmány library of Pozsony remained in Pozsony, another major part has been kept in the University Library of Budapest since 1782, while a third, dispersed part of the library can be found in a variety of places – in hidden parish libraries as well as in the book trade.

In conclusion, I shall note that although research is presently unaware and cannot be aware of the identified volumes of the Pázmány library found in the University Library of Pozsony, it is almost certain that among the volumes that remained in Pozsony is a copy of Drexel's work with Jeremias Drexel's autographic lines of donation addressed to Péter Pázmány, titled *Rosae selectissimarum virtutum [...]*, which was printed in Antwerp or Munich, published in 1636, and the printed dedication of which contains Pázmány's first, almost complete, though sketchy biography. It is known that Drexel sent this volume to Pázmány as an attachment to his letter dated 1 January 1637.³³ A reference has been made to this volume in the following excerpt, taken from one of

³¹ Bitskey – Kovács, *ibid.* (Note 8); Bitskey, *ibid.* (Note 11)

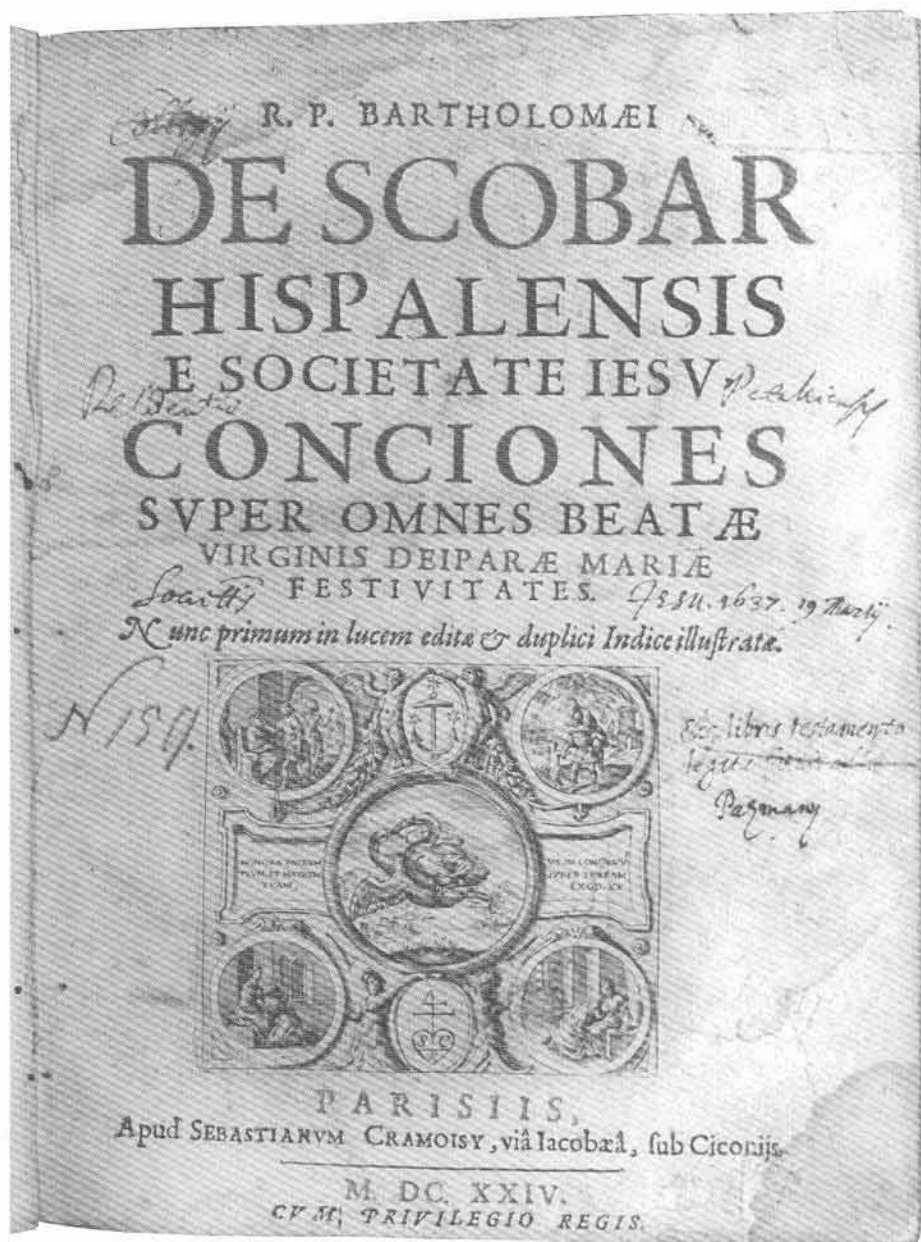
³² Cf. István Bitskey, *Reprezentáció és mecenatúra Pázmány Péter udvarában* (Representation and patronage in the court of Péter Pázmány) = *Idővel paloták... Magyar udvari kultúra a 16–17. században* (Palaces in time... Hungarian courtly culture in the 16-17th centuries), ed. Nóra G. Etényi, Ildikó Horn, Budapest, Balassi Kiadó, 2005, p. 361–374

³³ Hargittay, *ibid.* (Note 17) p. 186

the statements of Klára Mészáros made in January 2004 and published by Sándor Neszméri: "Among the gifts, there is a very interesting and valuable book from a German Jesuit author that contains a study presenting and evaluating Pázmány's oeuvre as well."³⁴

---

³⁴ See Note 15

1. Bartholomaeus de Scobar, *Conciones super omnes Beatae Virginis Deiparae Mariae festiuitates*, (Parisiis, apud Sebastianum Cramoisy, 1624). Címlap a tulajdonosi bejegyzésekkel.

1. Bartholomaeus de Scobar, *Conciones super omnes Beatae Virginis Deiparae Mariae festiuitates*, (Parisiis, apud Sebastianum Cramoisy, 1624). Title page with possessors.

AZ MOSTAN TAMAT UY
TYDOMANIOK HAMISSAGA-
nak.

TIIZ NILVAN
VALO BIZONISAGA.

Collegij Sutoriorum ES S. J. S. M. latine inscriptus.
REOVID INTES 1712.

A TEOREOK BIRODA-
LOMRVL, ES VALLASRVL.

Fratot
PAZMANI PETERTVL.

Lactant. lib. 5. Instit. Diuin. cap. 1.

*Si sacrilegis, & proditoribus, & veneficis, potestas defendendi
sui datur. Nec pradamari quenuam incognita causa
licet, Non iniuste petere videmur, ut si quis erit ille, qui
inciderit in hac, si leget, perlegat: si audiet, sententiam
differat in extremum. Sed noui hominum pertinaciam.
Nunquam impetrabimus. Timent enim, ne a nobis remi-
tti, manus dare aliquando cogantur.*

GRACII STYRIA,

Per Georgium VVidmanstadium,

Anno M. DC. V.

*Speciatim ac Mag^o An^o D^o Thomae Erdody
Antea, debita obseruantia eius*

3. Pázmány Péter, *Az mostan tamat uy tudomaniok hamissaganak, tiiz nilvan valo bizonisaga* (Graecii, VVidmanstadius, 1605). A címlapon Pázmány Péter saját kezű ajándékozó bejegyzése Erdődy Tamás részére.

3. Péter Pázmány, *Az mostan tamat uy tudomaniok hamissaganak, tiiz nilvan valo bizonisaga* (Graecii, VVidmanstadius, 1605). Péter Pázmány's autographic entry of donation for Tamás Erdődy on the title page.

4. Pázmány Péter, *A setet haynal-csillag-utan budoso Luteristák vezetője* (Bécs, Formica Máté, 1627). Pázmány Péter 1629 körül készült saját kezű javításaival és jegyzeteivel.

4. Péter Pázmány, *A setet haynal-csillag-utan budoso Luteristák vezetője* (Bécs, Formica Máté, 1627). With Péter Pázmány's autographic corrections and notes made around 1629.

EGYETEMI KÖNYVTÁR

R' 537535

Bartholomaeus 14820

JOANNIS PHILOPONI
IN CAP. I. GENESEOS,
D E
MVNDI CREATIONE
LIBRI SEPTEM

Ex antiquissimo SAC. CAES. MAIEST. Cod. M.S.

Nunc primum in lucem editi:

Vnacum DISPUTATIONE DE PASCHATE.

Interprete BALTHASARE CORDERIO, Antwerp. Soc. IESV
Sac. Thol. Doct. ac Professore in celeberrima Viennensi Vniuersitate.

A N N O

M. DC. XXX.

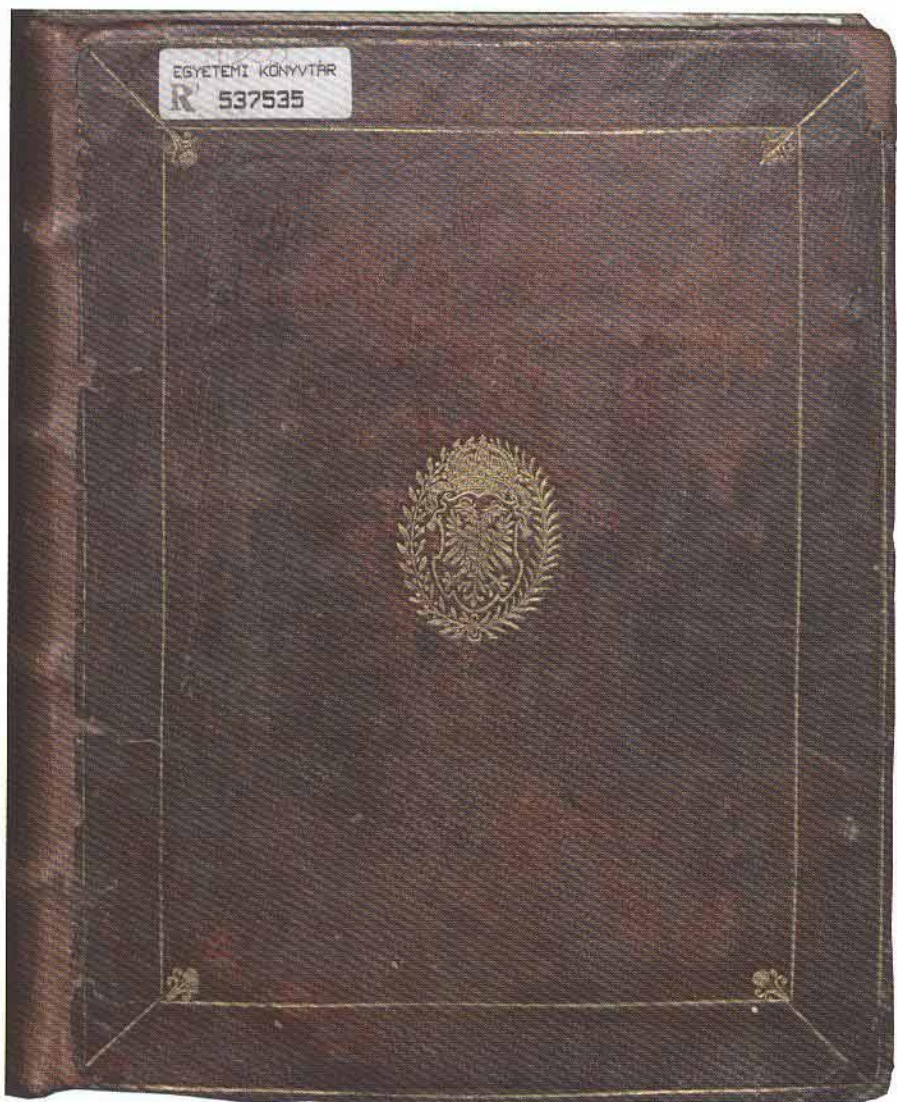
VIENNÆ AVSTRIÆ,
Typis GREGORII GELBHAAR, Typogr. Casar.

Cum Privilegio Sac. Cas. Maiestatis.

5. Ioannes Filoponos, Joannis Philoponi In Cap. I. Geneseos, De mundi creatione libri septem [...] Interprete Balthasare Corderio, Antwerp. Soc. Iesu [...], (Viennae Austriae, Gregorius Gelbhaar, 1630). A címlapon Pázmány Péter kézzel festett bíborosi címere.

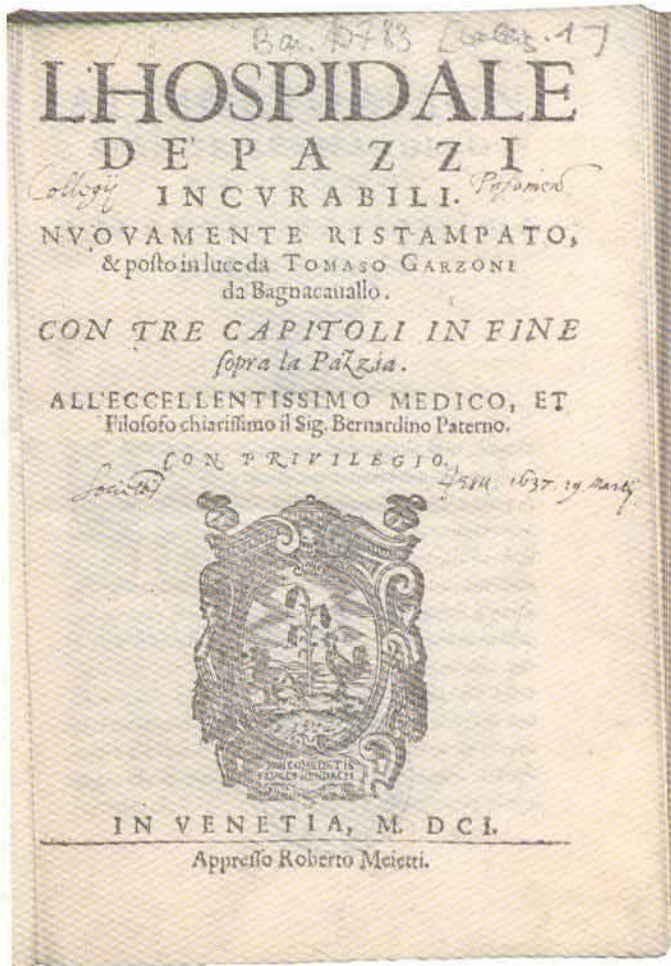
5. Ioannes Filoponos, Joannis Philoponi In Cap. I. Geneseos, De mundi creatione libri septem [...] Interprete Balthasare Corderio, Antwerp. Soc. Iesu [...], (Viennae Austriae, Gregorius Gelbhaar, 1630). Péter Pázmány's handpainted cardinal coat of arms on the title page.

6. Ioannes Filoponos, Joannis Philoponi In Cap. I. Geneseos, De mundi creatione libri septem [...] Interprete Balthasare Corderio, Antverp. Soc. Iesu [...], (Viennae Austriae, Gregorius Gelbhaar, 1630). A sötétvörös bőrkötés aranyozott vaknyomásos léniával, a sarkokban aranyozott vaknyomásos virágokkal és II. Ferdinánd királyi címerével.

6. Ioannes Filoponos, Joannis Philoponi In Cap. I. Geneseos, De mundi creatione libri septem [...] Interprete Balthasare Corderio, Antverp. Soc. Iesu [...], (Viennae Austriae, Gregorius Gelbhaar, 1630). Dark red leather binding with gilt blind-stamped rule, gilt blind-stamped flowers in the corners and the royal coat of arms of Ferdinand II.

7. Tommaso Garzoni, *L' hospidale de' pazzi incurabili*. Nuovamente ristampato, e posto in luce da Tomaso Garzoni da Bagnacavallo. Con tre capitoli in fine sopra la pazzia, (In Venetia, Appresso Roberto Meietti, 1601) – Della famosissima Compagnia della Lesina dialogo, capitoli, e ragionamenti, (In Vicenza, Appresso li heredi di Perin libraro, ad istanza di Barezzo Barezzi, 1589. [Feltételezett szerzők: Francesco Maria Vialardi, Pietro Strozi, Tommaso Buoni]. Tulajdonosi bejegyzés a Garzoni mű címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

7. Tommaso Garzoni, *L' hospidale de' pazzi incurabili*. Nuovamente ristampato, e posto in luce da Tomaso Garzoni da Bagnacavallo. Con tre capitoli in fine sopra la pazzia, (In Venetia, Appresso Roberto Meietti, 1601) – Della famosissima Compagnia della Lesina dialogo, capitoli, e ragionamenti, (In Vicenza, Appresso li heredi di Perin libraro, ad istanza di Barezzo Barezzi, 1589. [Supposed authors: Francesco Maria Vialardi, Pietro Strozi, Tommaso Buoni]. Possessor on the title page of Garzoni's work: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

PREDICHE

Collegij SOPRA *Poloniens*

IL Simbolo de gli Apostoli,
LE Due dilettioni, di DIO, e del Prossimo,
IL Sacro Decalogo, &
LA Passione di nostro Signor Giesu Christo,
descritta da S. Giovanni Euangelista.

DEL R. MONS. CORNELIO

MUSO VESCOVO DI BITONTO.

Loc. 170 Predicate in Roma la Quaresima l'Anno M D XLII. nella
Chiesa di S. Lorenzo in Damaso, sotto il Ponteficato

DI PAOLO TERZO. *1637. 19 Martij*

Nellequali, copiosamente si dichiara quanto si appartiene
alla Istituzione Christiana.

SECONDA EDIZIONE.

Con Licentia, e Privilegio della Signoria di Venetia, & Principi d'Italia.

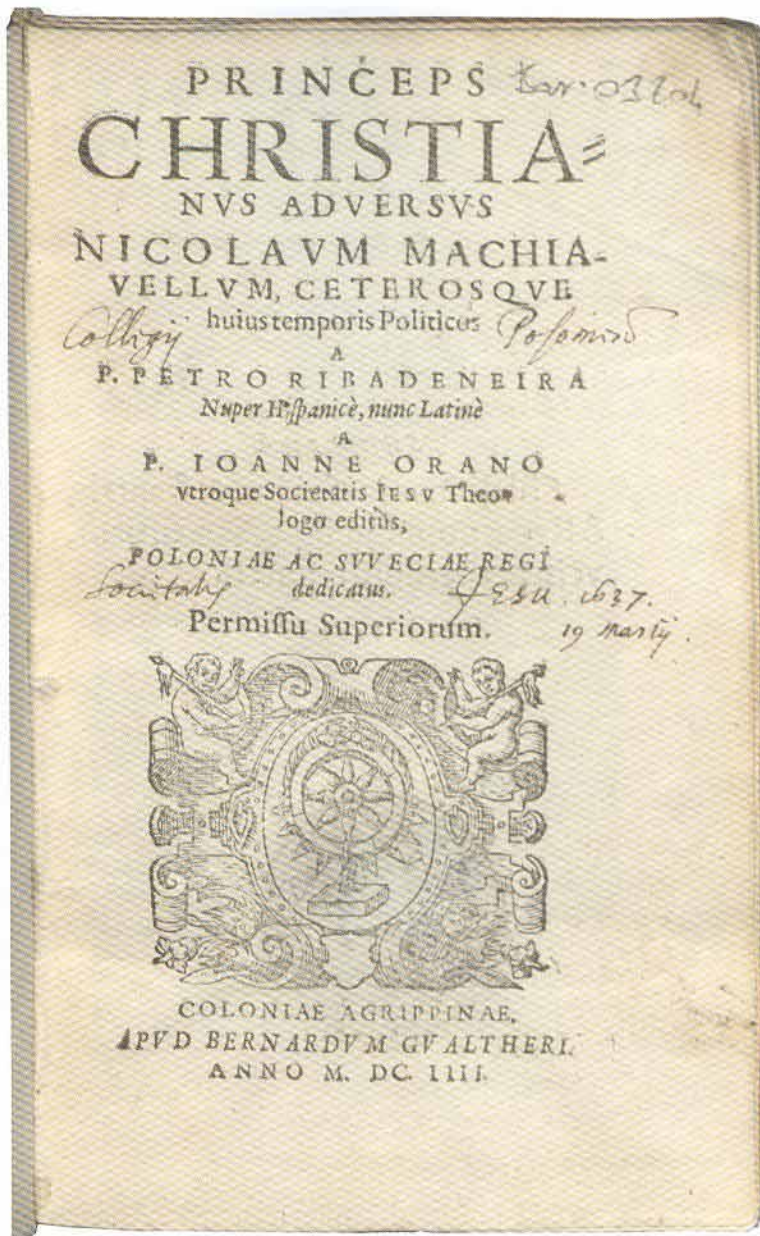

IN VENETIA,

Appresso i Giunti. MDCI.

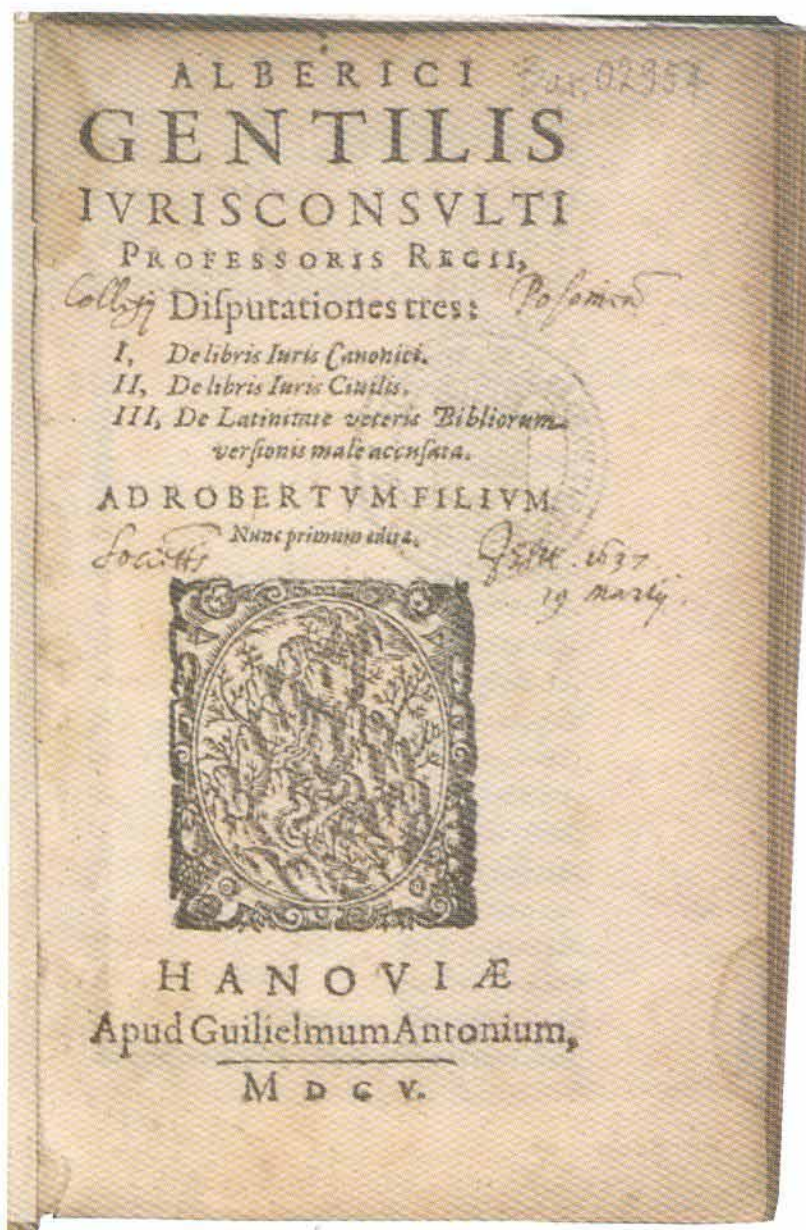
8. Cornelio Musso, Prediche sopra Il Simbolo de gli Apostoli, Le Due dilettioni, di Dio, e del Prossimo, Il Sacro Decalogo, e La Passione di nostro signor Giesu Christo, descritta da S. Giouanni Euangelista, (In Venetia, Appresso i Giunti, 1601). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

8. Cornelio Musso, Prediche sopra Il Simbolo de gli Apostoli, Le Due dilettioni, di Dio, e del Prossimo, Il Sacro Decalogo, e La Passione di nostro signor Giesu Christo, descritta da S. Giouanni Euangelista, (In Venetia, Appresso i Giunti, 1601). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

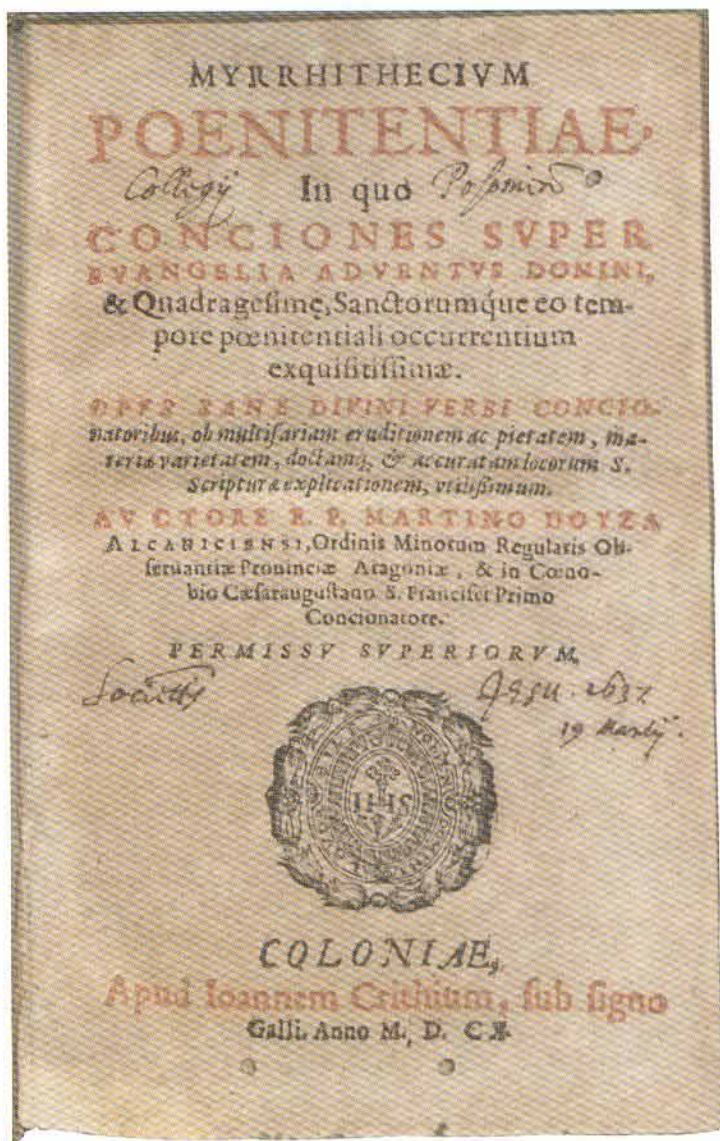
9. Pedro de Ribadeneira, Princeps Christianus adversus Nicolaum Machiavellum [...], (Coloniae Agrippinae, apud Bernardum Gualtheri, 1604). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

9. Pedro de Ribadeneira, Princeps Christianus adversus Nicolaum Machiavellum [...], (Coloniae Agrippinae, apud Bernardum Gualtheri, 1604). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

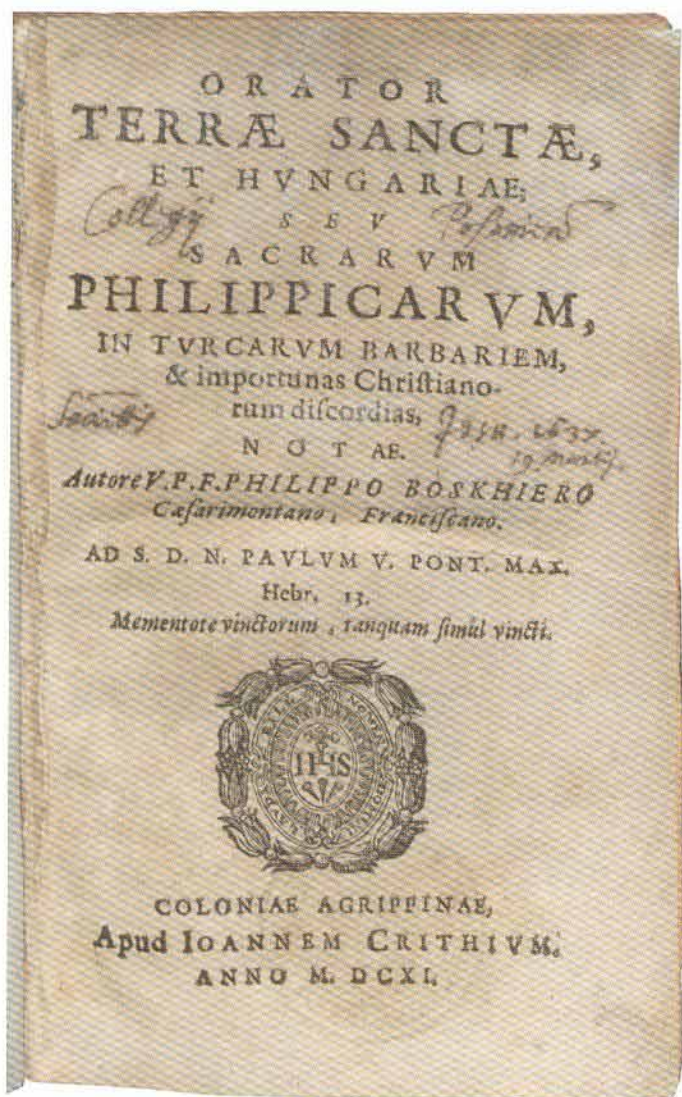
10. Alberico Gentili, Disputationes tres [...], (Hanoviae, Apud Guilielmum Antonium, 1605–1606). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

10. Alberico Gentili, Disputationes tres [...], (Hanoviae, Apud Guilielmum Antonium, 1605–1606). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

11. Martín Doyza, Myrrhithecium Poenitentiae, In quo Conciones Svper Evangelia Adventvs Domini, et Quadragesim[a]e, Sanctorumque eo tempore poenitentiali occurrentium exquisitissimae, (Coloniae, Apud Ioannem Crithium, 1610). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij P[os]oniens[is] Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

11. Martín Doyza, Myrrhithecium Poenitentiae, In quo Conciones Svper Evangelia Adventvs Domini, et Quadragesim[a]e, Sanctorumque eo tempore poenitentiali occurrentium exquisitissimae, (Coloniae, Apud Ioannem Crithium, 1610). Possessor on the title page: “Collegij P[os]oniens[is] Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

12. Philippe Bosquier, Orator Terrae Sanctae et Hungariae [...], (Coloniae Agrippinae, apud Ioannem Crithium, 1611) – Diego de la Vega, Conciones quadragesimales a septuagesima usque ad feriam secundam resurrectionis, (Coloniae, sumptibus Conradi Butgenii, 1608). Tulajdonosi bejegyzés a Bosquier mű címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

12. Philippe Bosquier, Orator Terrae Sanctae et Hungariae [...], (Coloniae Agrippinae, apud Ioannem Crithium, 1611) – Diego de la Vega, Conciones quadragesimales a septuagesima usque ad feriam secundam resurrectionis, (Coloniae, sumptibus Conradi Butgenii, 1608). Possessor on the title page of Bosquier’s work: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

LE
RELATIONI
Collegij Vniversali Posoniensis
DI GIOVANNI BOTERO
BENESE,
DIVISE IN SEI PARTI.

ALLE QUALI VI SONO AGGIUNTE

Nouamente i Capitani deli Stesso Autore con le Relationi di Spagna
del Stato della Chiesa, & di Santogia & del Remanente, della
Contea di Nizza e dell' Isola Taprobana.

Nella Prima Parte si contiene la descriptione dell' Europa, dell' Asia, e dell' Africa; Et i costumi, ricchezze, negotij, & industria di ciascuna natione. Et si tratta del Continente del Mondo Nuovo. Et dell' Isola, Et Vniuersale si uol presente scouerte.

Nella Seconda, si hà contezza de' maggiori Principi del Mondo; Et delle cagioni della grandezza de' loro Stati.

Nella Terza, si tratta ancor de' Popoli d'ogni credenza, Catholici, Giudei, Gentili, & Scismatici.

Nella Quarta, si tratta delle suppositioni in che vincano già le genti del Mondo nuovo, e delle difficolta, e mezzi, co' quali si è quindi introdotta la Religione Christiana, & vera.

Nella quinta d'essi contezza di ciò che fecero i capitani Illustri nella Europa.

Nella sesta descriussì le Relationi de' Regni di Spagna, e del Stato della Chiesa.

Con le Figure, & due copiosissime Tausole. *1637.*
Nouamente ristampate, & corrette. *19 Martij.*

CON PRIVILEGIO.

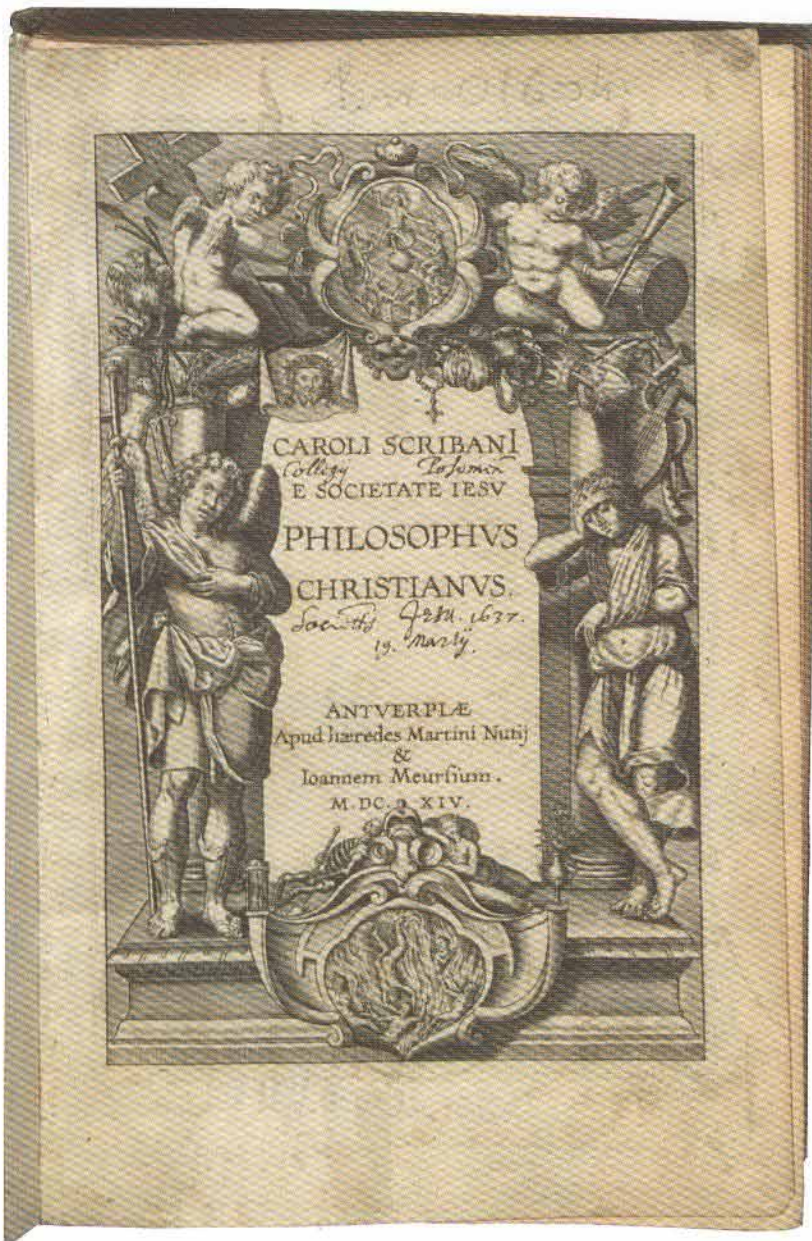

IN VENETIA, Appresso *Alessandro Vecchi*. MDCXII

13. Giovanni Botero, Le relazioni universali di Giovanni Botero benese, divise in sei parti. [...], (Venetia, Appresso Alessandro Vecchi, 1612). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

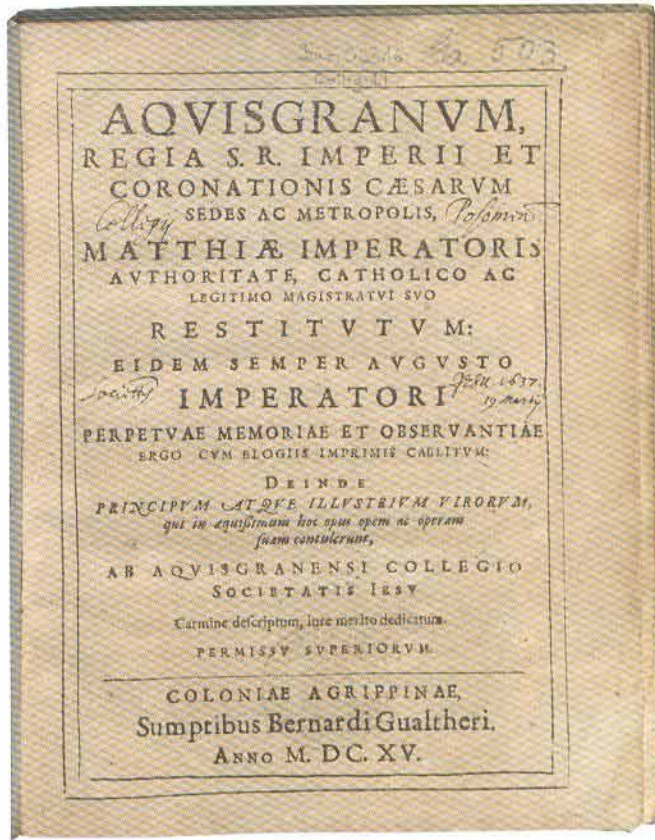
13. Giovanni Botero, Le relazioni universali di Giovanni Botero benese, divise in sei parti. [...], (Venetia, Appresso Alessandro Vecchi, 1612). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

14. Carolus Scribanus, Philosophus Christianus, (Antverpiae, Apud haeredes Martini Nutij et Ioannem Meursium, 1614). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

14. Carolus Scribanus, Philosophus Christianus, (Antverpiae, Apud haeredes Martini Nutij et Ioannem Meursium, 1614). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

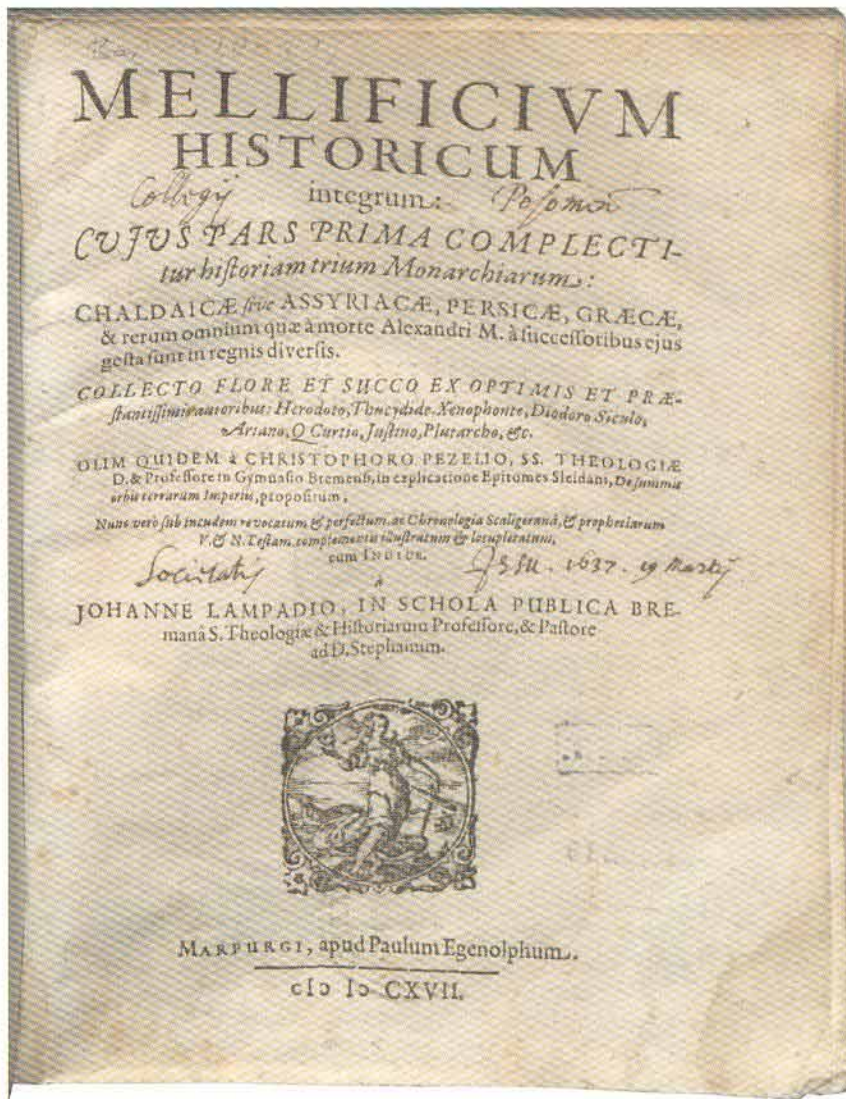
15. Aquisgranum, regia S.R. Imperii et coronationis Caesarum sedes ac metropolis, Matthiae imperatoris autoritate, catholico ac legitimo magistratui suo restitutum [...] ab Aquisgranensi Collegio Societatis Jesu Carmine descriptum [...], (Coloniae Agrippinae, Sumptibus Bernardi Gualtheri, 1615) – Joannes-Raphael Cobenzl, Epistolica velitatio in triumviros Augustanae Confessionis verbi ministros Joannem Schnelzigk, Simonem Mannum in Herenhals, et Bartholomaeum Rulichium Augustanum. An ex fide, quae nihil recipiat, quod scriptum non sit, probari possit [...], (Olomucii, Typis Georgij Handelij, 1616). Tulajdonosi bejegyzés az Aquisgranum [...] címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

15. Aquisgranum, regia S.R. Imperii et coronationis Caesarum sedes ac metropolis, Matthiae imperatoris autoritate, catholico ac legitimo magistratui suo restitutum [...] ab Aquisgranensi Collegio Societatis Jesu Carmine descriptum [...], (Coloniae Agrippinae, Sumptibus Bernardi Gualtheri, 1615) – Joannes-Raphael Cobenzl, Epistolica velitatio in triumviros Augustanae Confessionis verbi ministros Joannem Schnelzigk, Simonem Mannum in Herenhals, et Bartholomaeum Rulichium Augustanum. An ex fide, quae nihil recipiat, quod scriptum non sit, probari possit [...], (Olomucii, Typis Georgij Handelij, 1616). Possessor on the title page of Aquisgranum [...]: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

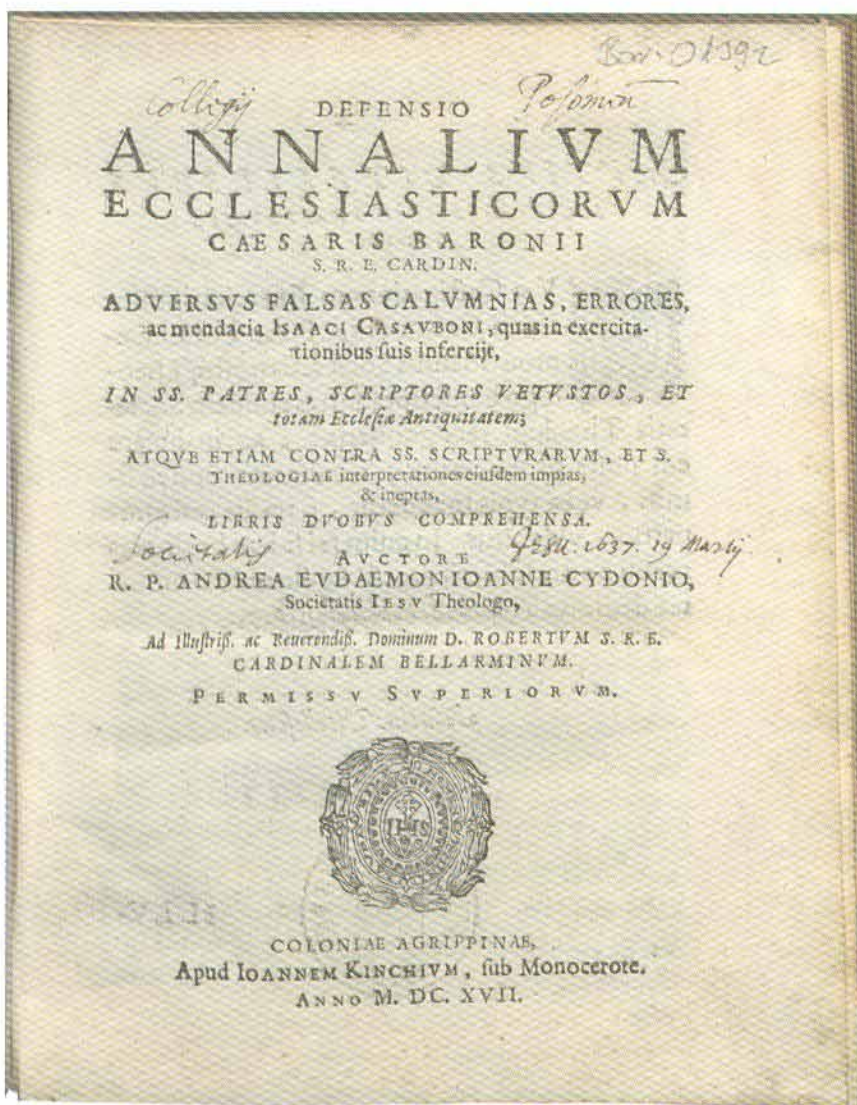
16. Jules Cesar Boulenger, Iulii Caesaris Bulengeri Diatribae, ad Isaaci Casauboni exercitationes adversus Illustrissimum Cardinalem Baronium. In duas partes divisae. Cum indice diatribarum, et materiarum locupletissimo, (Lugduni, Apud Haeredes Gulielmi Rouillij, 1617). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Poseniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij.”

16. Jules Cesar Boulenger, Iulii Caesaris Bulengeri Diatribae, ad Isaaci Casauboni exercitationes adversus Illustrissimum Cardinalem Baronium. In duas partes divisae. Cum indice diatribarum, et materiarum locupletissimo, (Lugduni, Apud Haeredes Gulielmi Rouillij, 1617). Possessor on the title page: “Collegij Poseniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij.”

17. Christoph Pezel, Mellificium Historicum integrum [...], (Marpurgi, apud Paulum Egenolphum, 1617) – Christoph Pezel – Johann Lampadius, Mellificii Historici Pars II. Complectens Historiam Romanæ Reipublicæ: videlicet, [...]. (Marpurgi, typis Pauli Egenolphi, 1616). Tulajdonosi bejegyzés az első Pezel mű címlapján: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

17. Christoph Pezel, Mellificium Historicum integrum [...], (Marpurgi, apud Paulum Egenolphum, 1617) – Christoph Pezel – Johann Lampadius, Mellificii Historici Pars II. Complectens Historiam Romanæ Reipublicæ: videlicet, [...]. (Marpurgi, typis Pauli Egenolphi, 1616). Possessor on the title page of the first Pezel work: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

18. Andreas Eudaemon-Joannes, Defensio Annalium Ecclesiasticorum Caesaris Baronii S. R. E. Cardin. adversus falsas calumnias, errores, ac mendacia Isaaci Casauboni, quas exercitationibus suis infercijt [...] libris duobus comprehensa, (Coloniae Agrippinae, Apud Ioannem Kinchium, 1617). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij.”

18. Andreas Eudaemon-Joannes, Defensio Annalium Ecclesiasticorum Caesaris Baronii S. R. E. Cardin. adversus falsas calumnias, errores, ac mendacia Isaaci Casauboni, quas exercitationibus suis infercijt [...] libris duobus comprehensa, (Coloniae Agrippinae, Apud Ioannem Kinchium, 1617). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19 Martij.”

Collegij ERYCI PVTEANI *Posoniensis*
**PIETATIS
THAUMATA**

IN
BERNARDI BAVHVSII
è Societate IESV
PROTEVM PARTHENIVM,

Societatis vnivs Libri VERSVM, *Js. 1637. 19. Martij.*
vnivs VERSVS Librum,

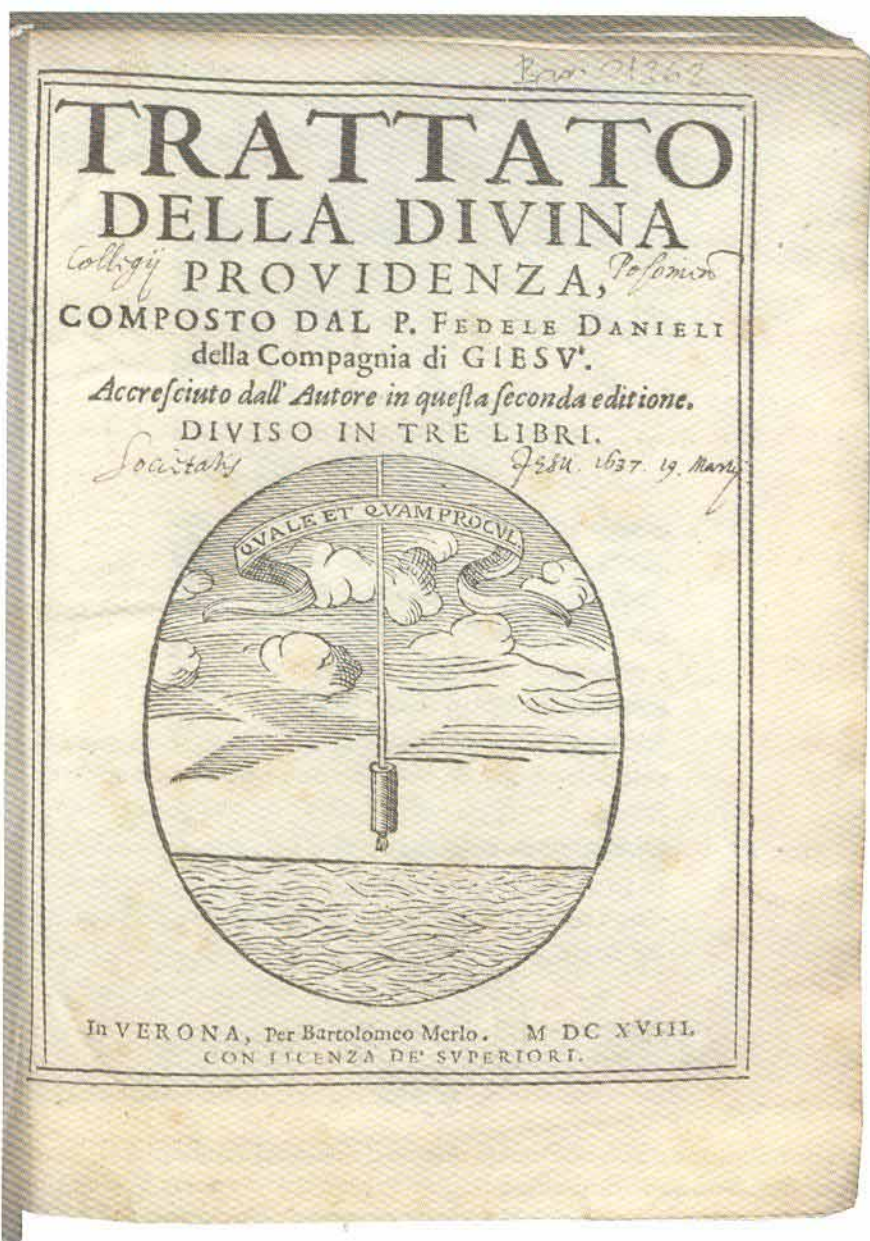
Stellarum numero, sive formis M. XXII. variatum. Cf. M. Poëtae.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Balthasarem & Ioannem Moretos.
M. DC. XVII.

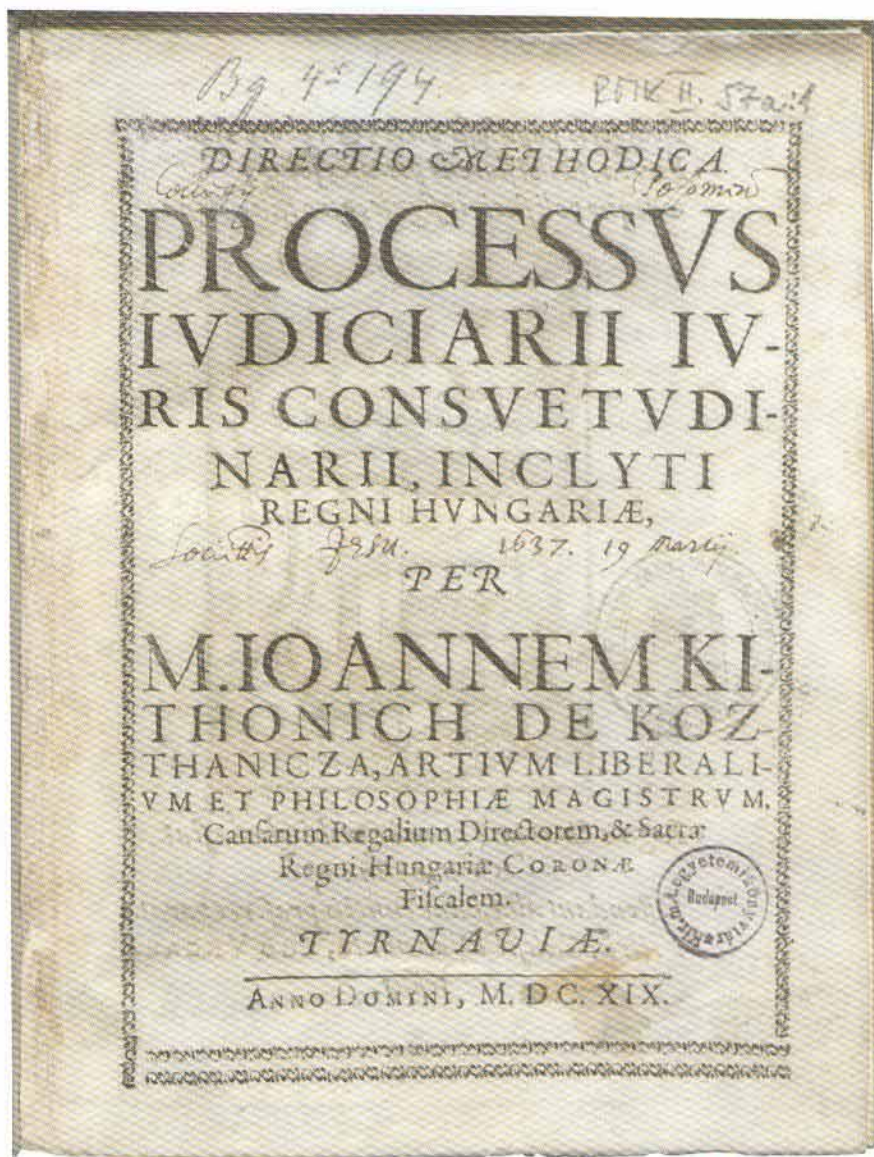
19. Erycius Puteanus, Eryci Puteani Pietatis thaumata in Bernardi Bauhusii e Societate Iesu Proteum Parthenium, unius Libri Versum, unius Versus Librum, Stellarum numero, sive formis M. XXII. variatum, (Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Balthasarem et Ioannem Moretos, 1617). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij. Cf [?] M Poëtae”

19. Erycius Puteanus, Eryci Puteani Pietatis thaumata in Bernardi Bauhusii e Societate Iesu Proteum Parthenium, unius Libri Versum, unius Versus Librum, Stellarum numero, sive formis M. XXII. variatum, (Antverpiae, Ex Officina Plantiniana, Apud Balthasarem et Ioannem Moretos, 1617). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij. Cf [?] M Poëtae”

20. Fedele Daniele, Trattato della Divina providenza, (In Verona, Per Bartolomeo Merlo, 1618. Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

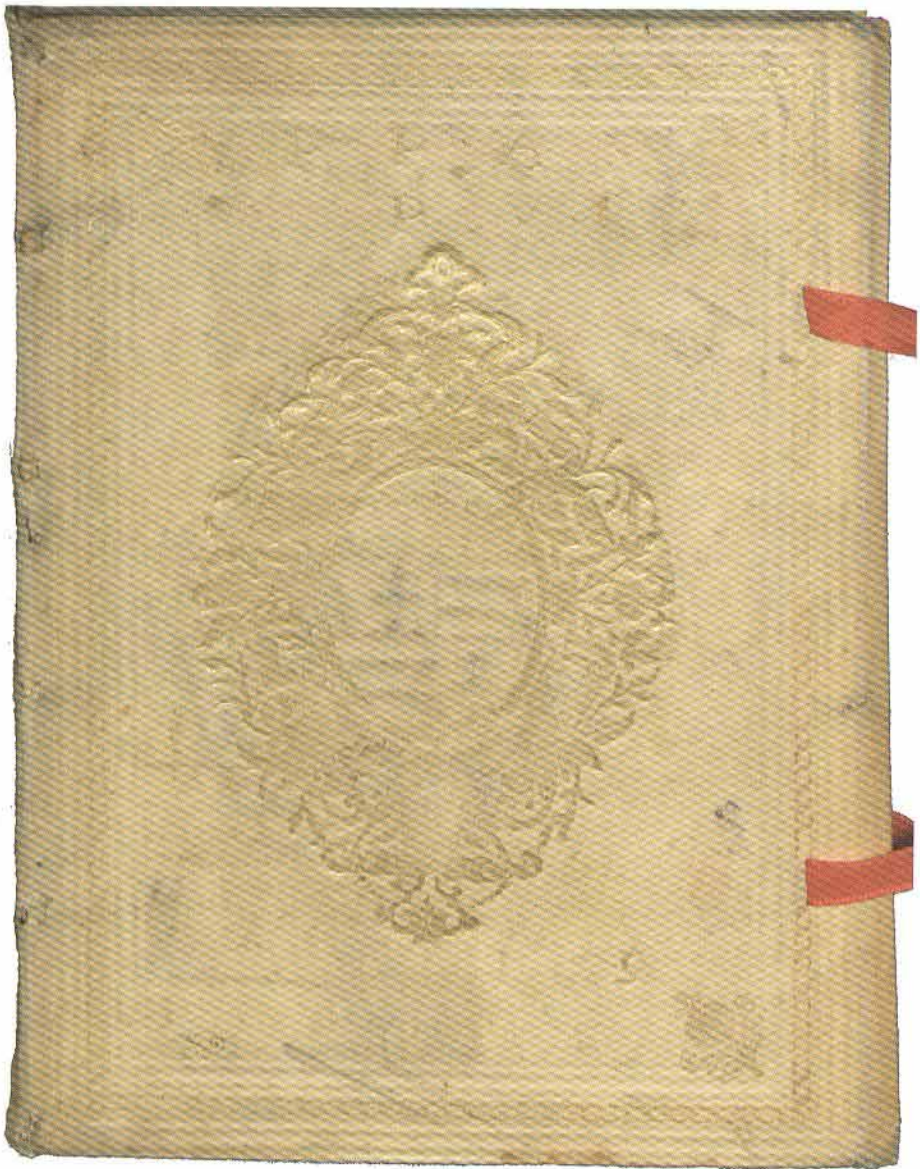
20. Fedele Daniele, Trattato della Divina providenza, (In Verona, Per Bartolomeo Merlo, 1618. Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

21. Joannes Kithonich, Directio methodica – Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum, (Tyrnaviae, [Mollerus], 1619). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

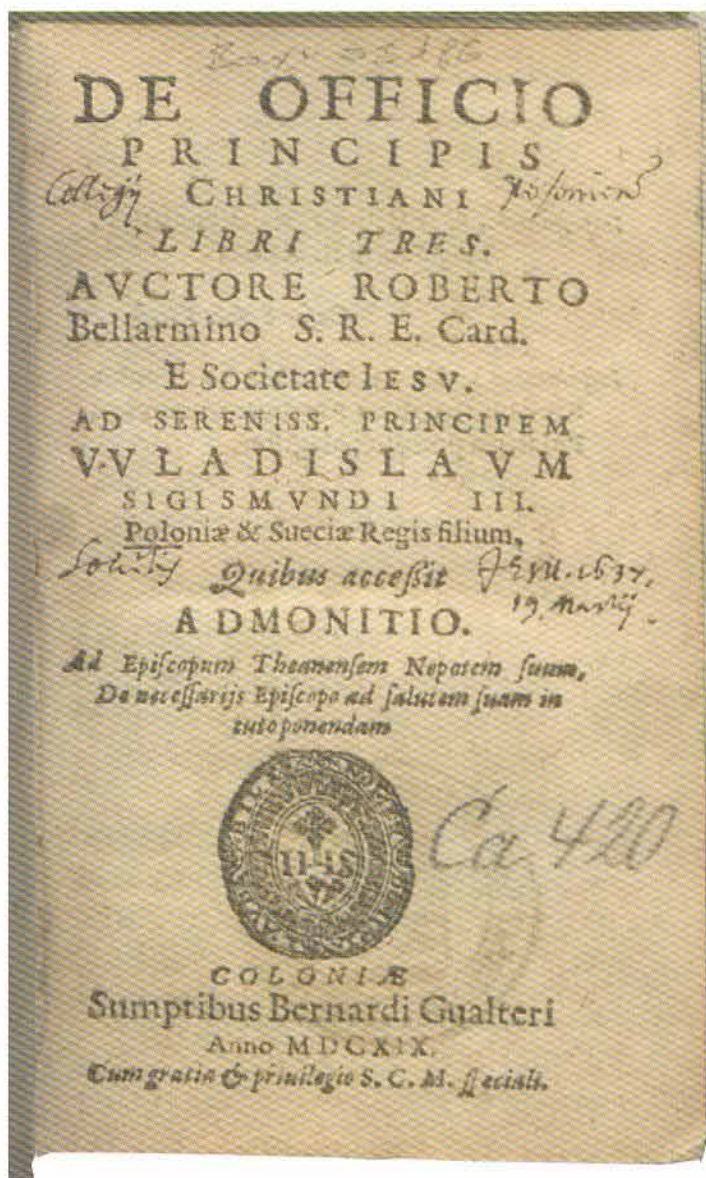
21. Joannes Kithonich, Directio methodica – Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum, (Tyrnaviae, [Mollerus], 1619). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

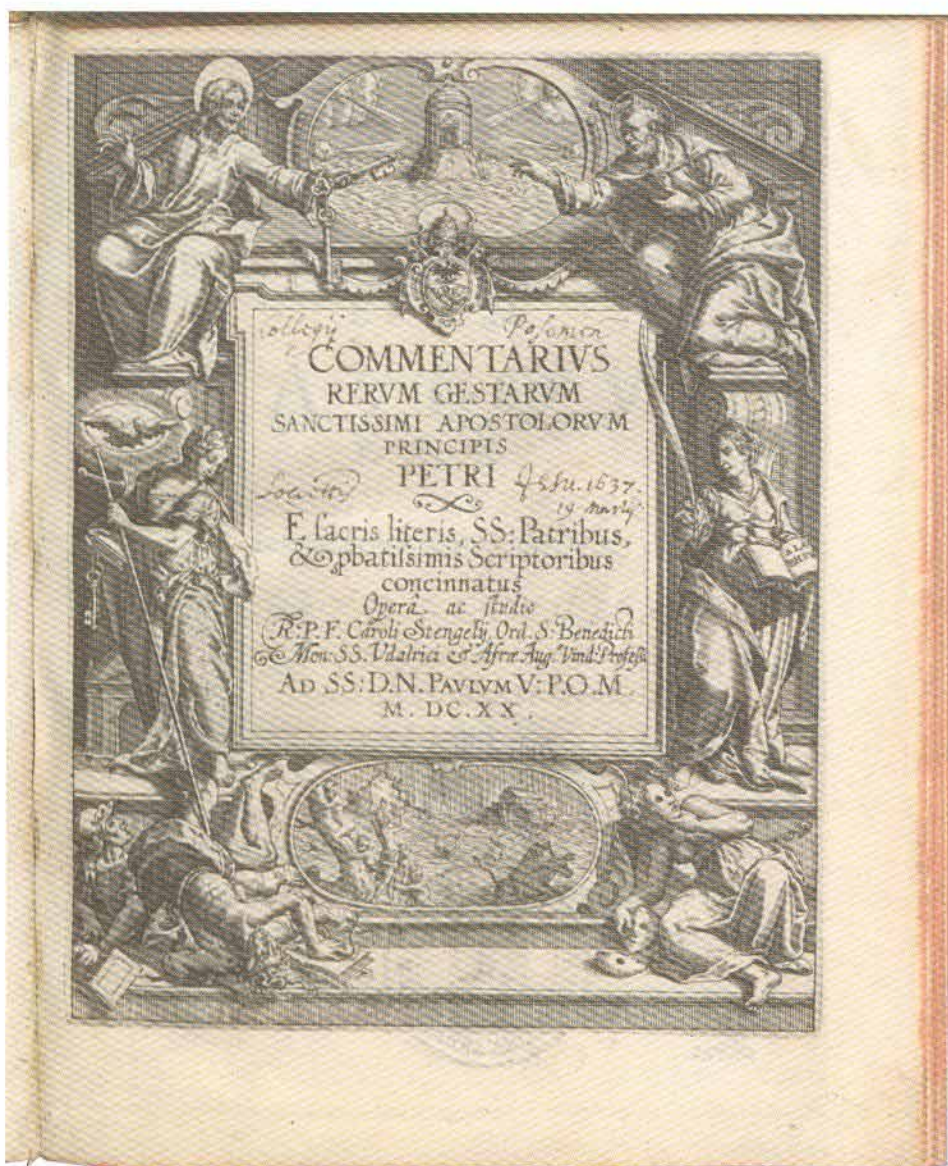
22. Joannes Kithonich, *Directio methodica – Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum*, (Tyrnaviae, [Mollerus], 1619). Az első kötéstábla a kötésre nyomott felirattal: „P.[etrus] Pas.[many] P.[rimas] V.[ngariae] 16 19”

22. Joannes Kithonich, *Directio methodica – Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum*, (Tyrnaviae, [Mollerus], 1619). Front cover with the text printed on the spine: “P.[etrus] Pas.[many] P.[rimas] V.[ngariae] 1619”

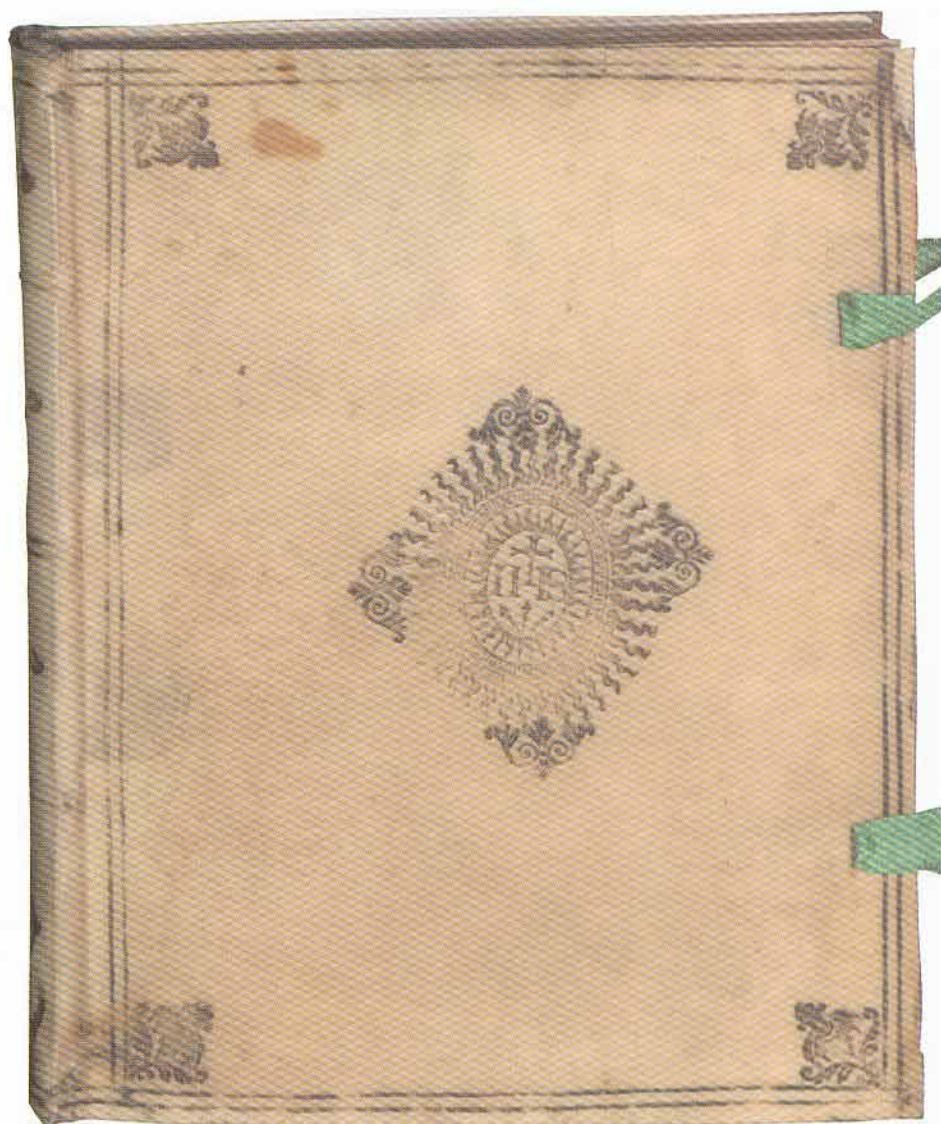
23. Roberto Bellarmino, De officio principis christiani libri tres [...] Quibus accessit Admonitio ad Episcopum Theanensem Nepotem suum, (Coloniae, Sumptibus Bernardi Gualteri, 1619). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Poseniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

23. Roberto Bellarmino, De officio principis christiani libri tres [...] Quibus accessit Admonitio ad Episcopum Theanensem Nepotem suum, (Coloniae, Sumptibus Bernardi Gualteri, 1619). Possessor on the title page: “Collegij Poseniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

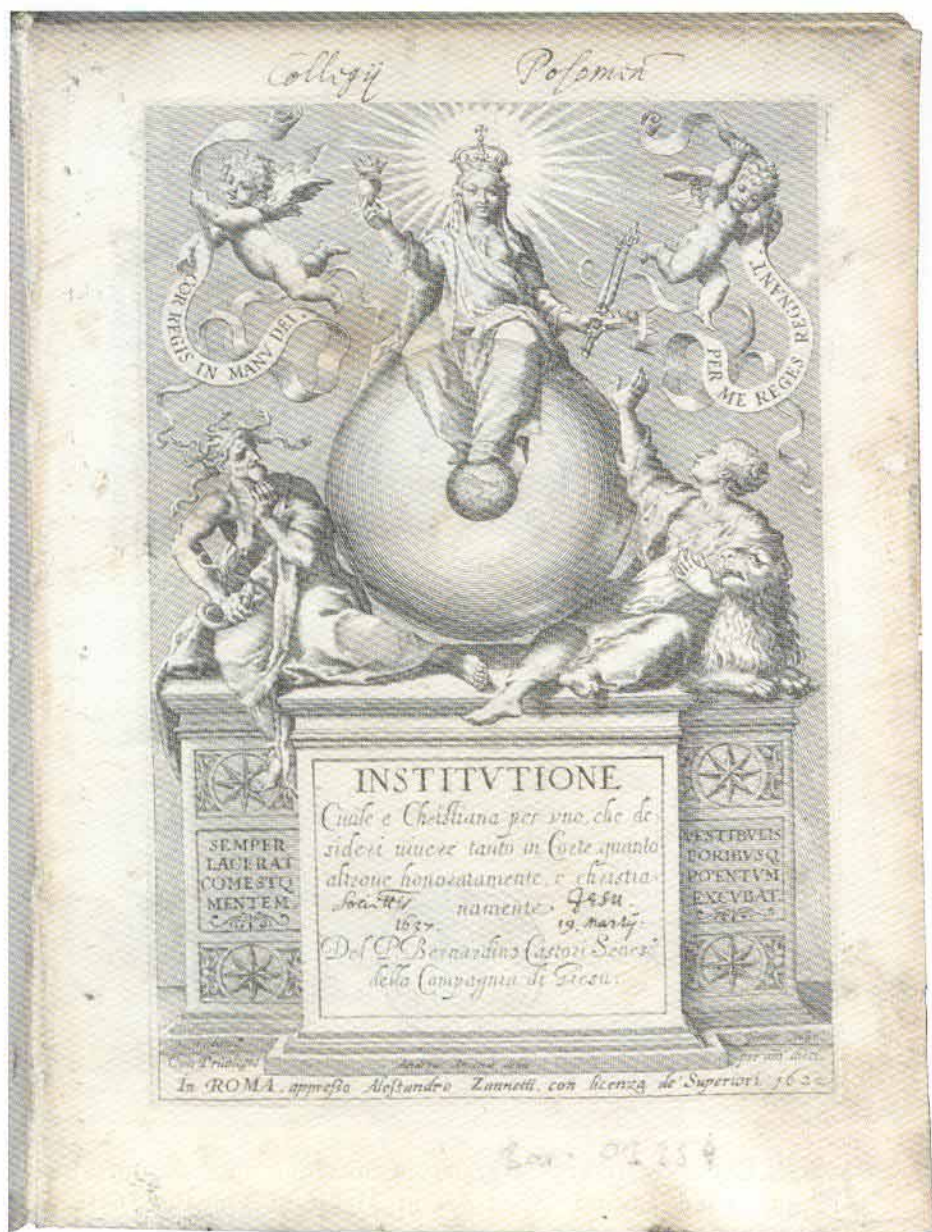
24. Karl Stengel, Commentarius rerum gestarum sanctissimi apostolorum principis Petri, (Augustae Vindelicorum, Apud Saram Mangiam Viduam, 1621). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

24. Karl Stengel, Commentarius rerum gestarum sanctissimi apostolorum principis Petri, (Augustae Vindelicorum, Apud Saram Mangiam Viduam, 1621). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

25. Karl Stengel, *Commentarius rerum gestarum sanctissimi apostolorum principis Petri*, (Augustae Vindelicorum, Apud Saram Mangiam Viduam, 1621). Első kötéstartó fekete színezett vaknyomásos léníával, sarkokban virágokkal, középen az úgynevezett jezsuita címerrel.

25. Karl Stengel, *Commentarius rerum gestarum sanctissimi apostolorum principis Petri*, (Augustae Vindelicorum, Apud Saram Mangiam Viduam, 1621). Front cover with black coloured blind-stamped rule, flowers in the corners and the so-called Jesuit coat of arms at the middle.

26. Bernardino Castori, *Institutione civile* [...], (Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

26. Bernardino Castori, *Institutione civile* [...], (Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

27. Bernardino Castori, *Institutione civile* [...], (Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622). Hátsó kötéstábla aranyozott vaknyomással, középen Pázmány Péter bíborosi címerével.

27. Bernardino Castori, *Institutione civile* [...], (Roma, appresso Alesandro Zanetti, 1622). Back cover with gilt blind stamping, Péter Pázmány's cardinal coat of arms in the middle.

Recl. K. III. 256:4
Collegij IN POSONIENSIS
DIVINI ET REGII
PROPHETÆ
DAVID

TRIADEM QUINQUA-
GENARIAM,

SEU

PSALTERIUM

Interpretatio Poëtica

Joannis

Jesu. 1637. 19 Martij.

AUTHORE

BLASIO APPONI DE NAGY

APPON, LIBERO DOMINO IN
PERESLIN ET KORLATKY.

Illustrissimo ac Reuerentissimo Dno b. Petro Pazmani
Archiepiscopo et
Comiti Zsigmondi
Hungarie Regi
in Nato Summo
Hung. Caroliano

Sac. C. S. Zsigmondi
Matthaei Formicae
Atheni Patro
Hucus diebus obituavit, sed Gratissimo
causa obtulit.

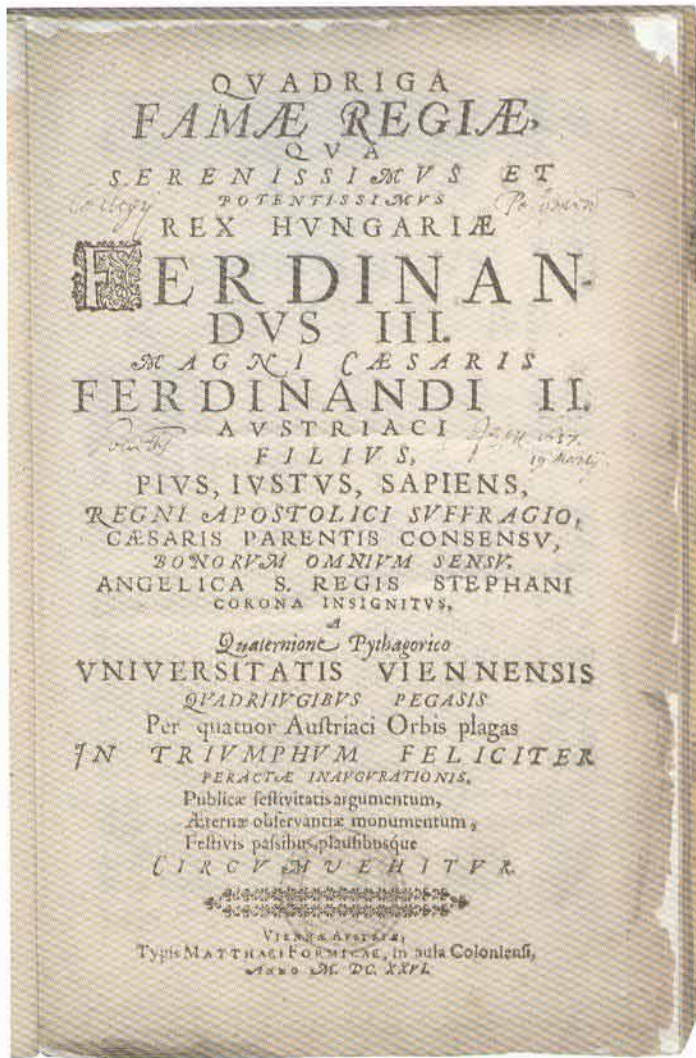
VIENNE AVSTRIÆ,

Typis Matthaei Formicae, in aula Colonienſi,

ANNO M. DC. XXIV.

28. Blasius Apponyi, In Divini et Regii prophetae David triadem quinquagenariam, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1624). Tulajdonosi bejegyzés és a szerző dedikációja Pázmány Péternek a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

28. Blasius Apponyi, In Divini et Regii prophetae David triadem quinquagenariam, seu Psalterium Interpretatio Poëtica, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1624). Possessor and the author's dedication to Péter Pázmány on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

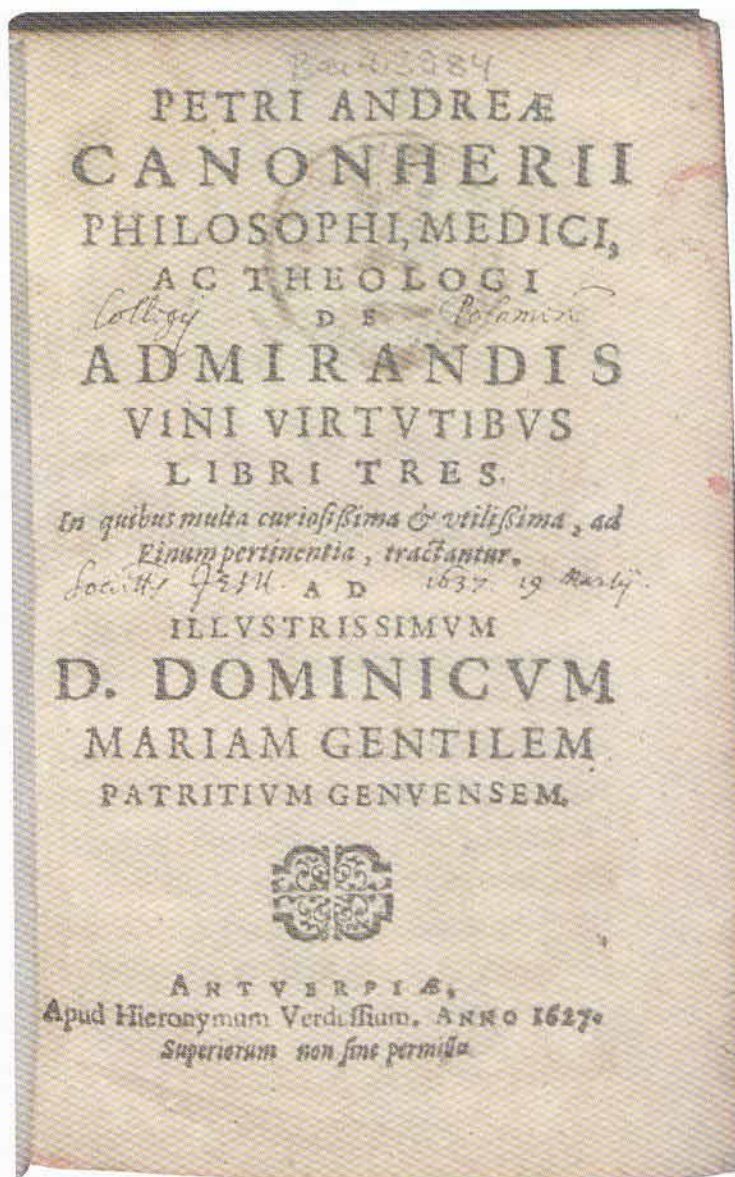

29. Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Poseniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

29. Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626). Possessor on the title page: “Collegij Poseniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

31. Pietro Andrea Canonieri, Petri Andreae Canonherii philosophi, medici ac theologi De admirandis vini virtutibus libri tres, (Antverpiae, Apud Hieronymum Verdassium, 1627). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

31. Pietro Andrea Canonieri, Petri Andreae Canonherii philosophi, medici ac theologi De admirandis vini virtutibus libri tres, (Antverpiae, Apud Hieronymum Verdassium, 1627). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

Collegij
GUILHELMI FABRICI HILDANI,
Illustrissimi Principis ac Domini, Posoniensis
DN. GEORGI FRIDERICI, MARCHIONIS
Badensis, & Hachbergenfis, &c. nec non in-
clytae Reip. BERNENSIS Medico-
Chirurgi ordinarii,

LITHOTOMIA VESICAE:

hoc est,

ACCURATA DESCRIPTIO CALCULI VE-
SICAE, EIUDEMQUE CAUSARUM, ET SIGNORUM PATHOGNO-
MONICORUM, in primis verò Methodi, quâ tam in foeminis, quàm in Viris
fit extrahendus; ubi quidem diversae Operationes describuntur,
& Instrumenta quaedam singularia depinguntur,

Primum ab Autore Germanico idiomate in lucem edita;

JAM VERÒ AB EODEM AUTORE AUCTA, ET A DISCI-
PULO & Commensali suo, HENRICO SCHOBINGERO SAN-
GALLENSI, Med. Candidato, in Latinum

Societatis Jesu. translata, *1637. 19 Martij.*
CUI

*Accesserunt Epistola aliquot Virorum Clarissimorum, de usu & Abusu
Turundarum, post extractionem Calculi adhibendarum.*

Anno MDC

XXVIII.

BASILEAE,

Impensis LUDOVICI KÖNIG, Typis Joh. Schröteri.

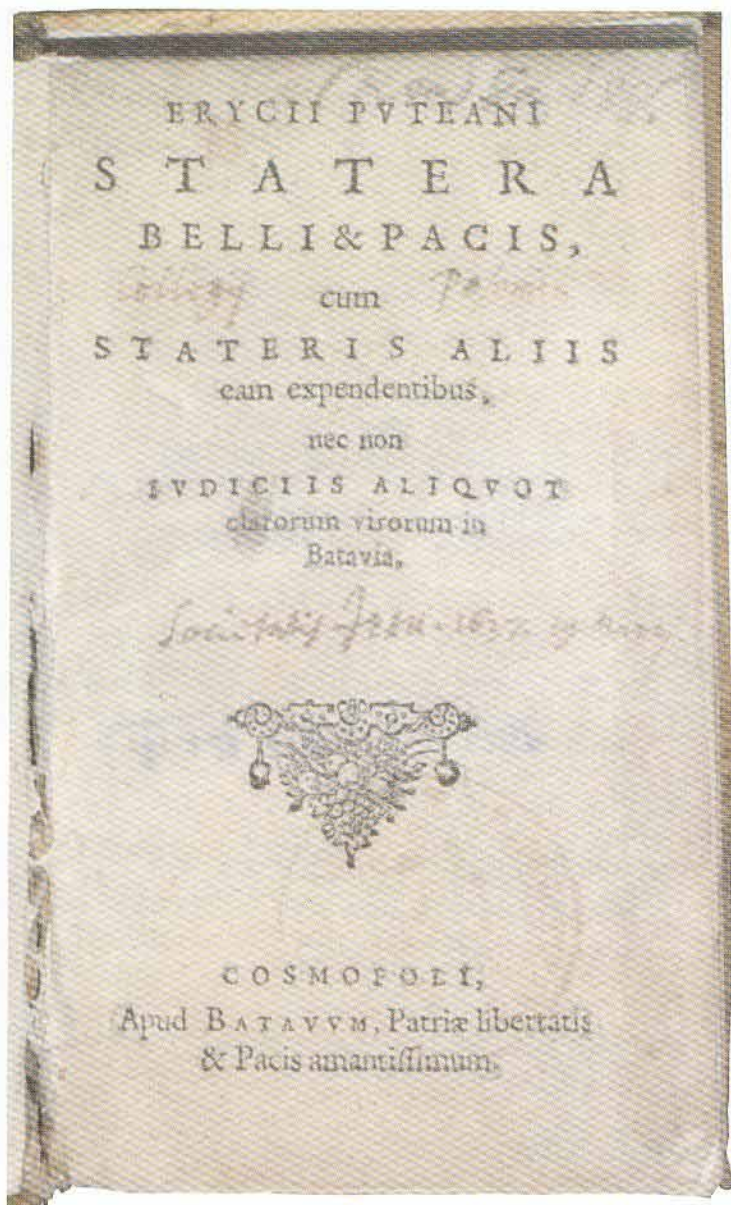
32. Wilhelm Fabricius Hildanus, Guilhelmi Fabrici Hildani, [...] Lithotomia vesicae [...], (Basileae, Impensis Ludovici König, typis Joh. Schröteri, 1628). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

32. Wilhelm Fabricius Hildanus, Guilhelmi Fabrici Hildani, [...] Lithotomia vesicae [...], (Basileae, Impensis Ludovici König, typis Joh. Schröteri, 1628). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

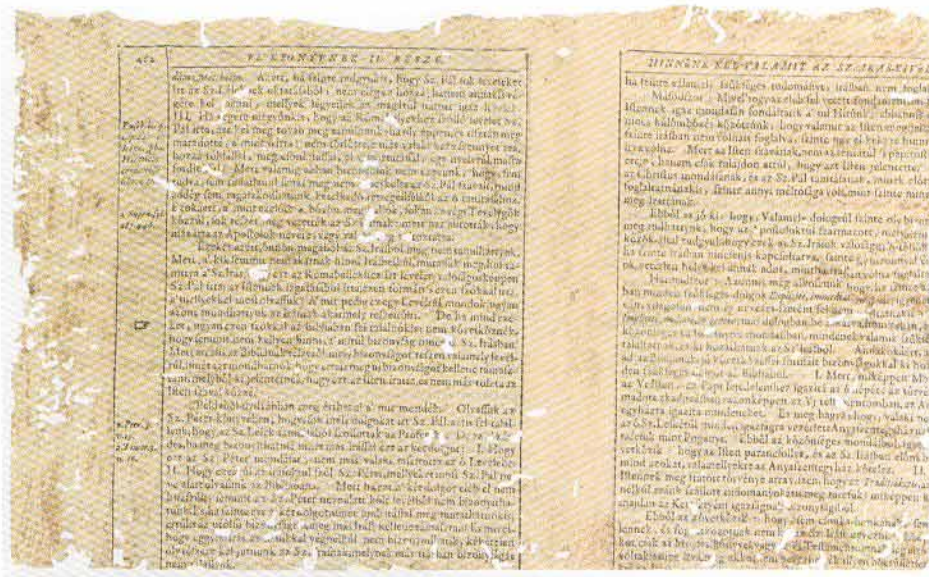
33. Guido Bentivoglio, *Relationi del cardinale Bentivoglio Publicatae da Erycio Puteano in Anversa*. [vol. I-II.] (Ristampate in Colonia, [s. n.], 1630). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

33. Guido Bentivoglio, *Relationi del cardinale Bentivoglio Publicatae da Erycio Puteano in Anversa*. [vol. I-II.] (Ristampate in Colonia, [s. n.], 1630). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu 1637. 19. Martij.”

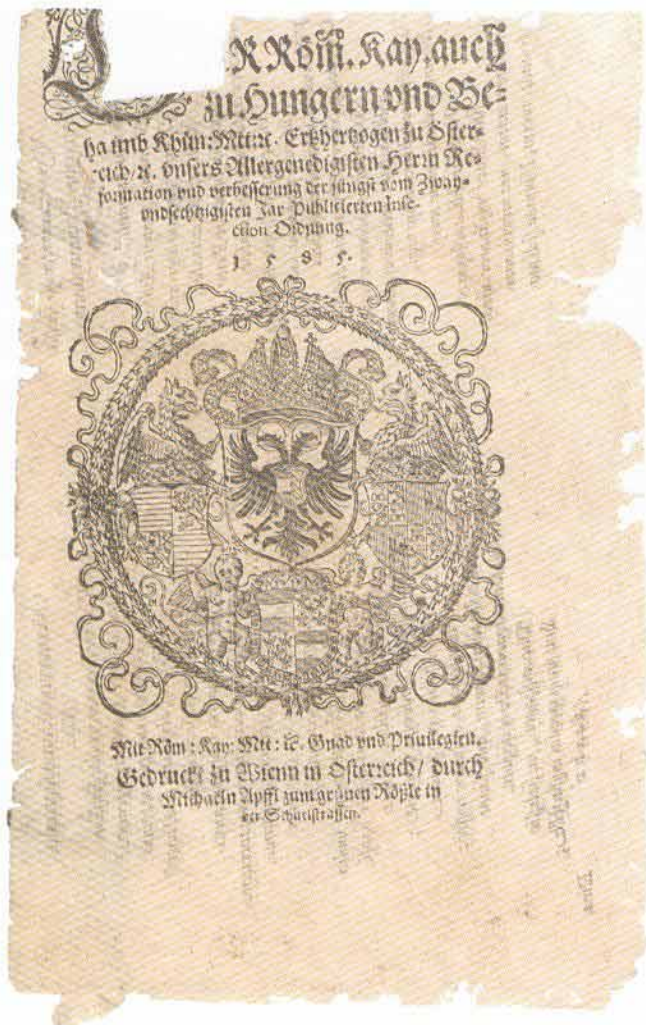
34. Erycius Puteanus, Statera belli et pacis [...], (Cosmopoli [Lovanii], Apud Batavum, [s.a., 1633? 1635?]). Tulajdonosi bejegyzés a címlapon: „Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

34. Erycius Puteanus, Statera belli et pacis [...], (Cosmopoli [Lovanii], Apud Batavum, [s.a., 1633? 1635?]). Possessor on the title page: “Collegij Posoniensis Societatis Jesu. 1637. 19. Martij.”

35. Michael Caspar Lundorp [Iulius Bellus álneven], Laurea Austriaca [...], (Francofurti, Typis Erasmi Kempfferi, sumptibus Ioh. Theobaldi Schönwetteri, 1627). A nyomtatvány kötéséhez felhasznált krúda-lap Pázmány Péter Kalauza első kiadásából (Pozsony, 1613).

35. Michael Caspar Lundorp [under the pseudonym of Iulius Bellus], Laurea Austriaca [...], (Francofurti, Typis Erasmi Kempfferi, sumptibus Ioh. Theobaldi Schönwetteri, 1627). Sheet used for the binding of the book from the first edition of Péter Pázmány's Kalauz (Pozsony, 1613).

36. Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626). A nyomtatvány kötéséhez felhasznált krúda-lap II. Rudolf császár 1585-ben kinyomtatott rendeletéből.

36. Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626). Sheet used for the binding of the book from the decree of Emperor Rudolph II printed in 1585.

37. Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626). Wolfgang Lazius Magyarország térképe (1552–1556) német kiadásának dedikációs kartusa alsó keretét tartalmazó töredék.

37. Quadriga famae regiae, qua [...] rex Hungariae Ferdinandus III. Magni Caesaris Ferdinandi II. Austriaci filius, [...] angelica s. regis Stephani corona insignitus, a quaternione Pythagorico Universitatis Viennensis [...] per quatuor Austriaci orbis plagas [...] circumvehitur, (Viennae Austriae, Typis Matthaei Formicae, 1626). Fragment containing the lower frame of the dedication cartouche of Wolfgang Lazius' German-edition *Map of Hungary* (1552–1556).

38. Ismeretlen Festő, Pázmány Péter halotti portréja, Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Grafikai Osztály, papír, szépia, 45x28 cm, ltsz. F. K. 4410

38. Unknown painter, Burial portrait of Péter Pázmány, Budapest, Hungarian National Gallery, Department of Prints and Drawings, paper, sepia, 45x28 cm, inv. nr. F. K. 4410

39. Ismeretlen Festő, Pázmány Péter, olajfestmény, Trnava (Nagyszombat) Nyugat-Szlovákiai Múzeum (Západoslovenské múzeum v Trnave)

39. Unknown painter, Péter Pázmány, oil-painting, Trnava, West-Slovakian Museum (Západoslovenské múzeum v Trnave)

40. Ócsvár Rezső (1877-1968), Pázmány Péter, olajfestmény, 1923, Satu Mare (Szatmárnémeti), Püspöki Palota

40. Rezső Ócsvár (1877-1968), Péter Pázmány, oil-painting, 1923, Satu Mare, Episcopal Palace)

**KIÁLLÍTÁSOK AZ ELTE EGYETEMI KÖNYVTÁRBAN /
EXHIBITIONS AT THE ELTE UNIVERSITY LIBRARY
ISSN 2060-0070**

A sorozatban eddig megjelent / So far issued in the series

- 1. A Zrínyiek és Európa / Die Zrínys und Europa
(2007.10.11-11.16.)**
- 2. Mátyás király – Magyarország a reneszánsz hajnalán,
Reneszánsz év 2008 (2008. 05. 20. – 06. 21.)**
- 3. Bibliák az Egyetemi Könyvtárban (2008. 06. 24. – 08. 22.)**
- 4. Herbáriumok – Kiállítás az ELTE Egyetemi Könyvtár
botanikai kézírataiból és nyomtatványaiból
(2009. 03. 16. – 05. 30.)**
- 5. A csillagok törvényei – Kiállítás az ELTE Egyetemi Könyvtár
XVI. Századi csillagászati nyomtatványaiból / The laws of
the stars : 16th century astronomical prints at the ELTE
University Library (2009. 06. 09. – 09. 30.)**

